

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Bc. Adéla Hájková

**Česká republika a regionální politika Evropské unie v období
2007-2013**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Doc. Daniel Marek Ph.D., M.A.

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Ústí nad Labem dne 10. 12. 2014

Adéla Hájková

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. Danielu Markovi, Ph.D., M.A. za vedení práce, veškeré cenné připomínky, rady a pomoc při tvorbě koncepce práce.

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	4
ABSTRAKT.....	7
ÚVOD	8
1 Teoretická východiska a metodologické postupy	20
1.1 Definice a pojetí konvergence.....	20
1.2 β - konvergence	22
1.2.1 Metodologické postupy β - konvergence	24
1.3 Dynamika konvergenčních a divergenčních tendencí zemích SVE.....	26
1.4 Regionální politika EU v programovém období 2007-2013	28
1.4.1 Aplikace regionální politiky EU v ČR v programovém období 2007-2013	29
2 Analýza ekonomické výkonnosti regionů NUTS2.....	34
3 Analýza reálné konvergence regionů NUTS2 vzhledem k průměru EU-15	41
4 Analýza reálné konvergence regionů NUTS2 v porovnání s regiony NUTS2 zemí V4.....	48
5 Analýza reálné konvergence regionů NUTS2 vzhledem k regionu NUTS2 Praha.....	57
6 Analýza stavu čerpání strukturálních fondů v rámci regionálních operačních programů.....	60
6.1 ROP Střední Čechy	63
6.2 ROP Střední Morava	65
6.3 ROP Jihovýchod	66
6.4 ROP Jihozápad.....	67
6.5 ROP Moravskoslezsko	68
6.6 ROP Severozápad	70
6.7 ROP Severovýchod	72
7 Analýza dopadů strukturálních fondů na regiony NUTS2	74
ZÁVĚR	83
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	88
Prameny	88
Literatura.....	95

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

CF	Cohesion Fund Fond soudržnosti/Kohezní fond
CZ0	Česká republika
CZ01	Praha
CZ02	Střední Čechy
CZ03	Jihozápad
CZ04	Severozápad
CZ05	Severovýchod
CZ06	Jihovýchod
CZ07	Střední Morava
CZ08	Moravskoslezsko
ČSÚ	Český statistický úřad
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropská společenství
ESA 95	European System of Accounts Evropský systém národních a regionálních účtů
EU	Evropská unie
ERDF	European Regional Development Fund Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	European Social Fund Evropský sociální fond
HDP	Hrubý domácí produkt
HU10	Közép-Magyarország Střední Maďarsko
HU21	Közép-Dunántúl Střední Zadunají
HU22	Nyugat-Dunántúl Západní Zadunají
HU23	Dél-Dunántúl Jižní Zadunají
HU31	Észak-Magyarország Severní Maďarsko
HU32	Észak-Alföld Severní Alföld
HU33	Dél-Alföld Jižní Alföld
HPH	Hrubá přidaná hodnota
IOP	Integrovaný operační program
IPRM	Integrovaný plán rozvoje měst
MMR-NOK	Národní orgán pro koordinaci Ministerstva pro místní rozvoj ČR
NUTS	La nomenclature des Unités Territoriales Statistiques

	Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
OPD	Operační program Doprava
OPLZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OPPI	Operační program Podnikání a inovace
OPTP	Operační program Technická pomoc
OPVK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OPVaVpI	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
OPŽP	Operační program Životní prostředí
PCO	Platební a certifikační orgán
PL11	Łódzkie Lodžské vojvodství
PL12	Mazowieckie Mazovské vojvodství
PL21	Małopolskie Malopolské vojvodství
PL22	Śląskie Slezské vojvodství
PL31	Lubelskie Lublinské vojvodství
PL32	Podkarpackie Podkarpatské vojvodství
PL33	Świętokrzyskie Svatokřížské vojvodství
PL34	Podlaskie Podleské vojvodství
PL41	Wielkopolskie Velkopolské vojvodství
PL42	Zachodniopomorskie Západopomořanské vojvodství
PL43	Lubuskie Lubušské vojvodství
PL51	Dolnośląskie Dolnoslezské vojvodství
PL52	Opolskie Opolské vojvodství
PL61	Kujawsko-Pomorskie Kujavsko-pomořské vojvodství
PL62	Warmińsko-Mazurskie Varmijsko-mazurské vojvodství
PL63	Pomorskie Pomořské vojvodství

PPP	Purchasing Power Parity Parita kupní síly
PPS	Purchasing Power Standard Parita kupního standardu
ROP	Regionální operační program
ROP JZ	Regionální operační program Jihozápad
ROP JV	Regionální operační program Jihovýchod
ROP MS	Regionální operační program Moravskoslezsko
ROP SČ	Regionální operační program Střední Čechy
ROP SM	Regionální operační program Střední Morava
ROP SV	Regionální operační program Severovýchod
ROP SZ	Regionální operační program Severozápad
SK01	Bratislavský kraj
SK02	Západné Slovensko Západní Slovensko
SK03	Stredné Slovensko Střední Slovensko
SK04	Východné Slovensko Východní Slovensko
SVE	(země) střední a východní Evropy
TOP	Tematický operační program
TL2	Large regions Velké regiony
V4	Visegrádská čtyřka

ABSTRAKT

Diplomová práce zkoumá reálnou konvergenci regionů na úrovni NUTS2 v České republice, kterou rozumí sblížení ekonomické výkonnosti regionů aproximovanou ukazatelem HDP na obyvatele v období 1995-2011 vzhledem k zemím evropské patnáctky (EU-15) a vzhledem k regionu soudržnosti Praha, a to dle konceptu β - konvergence vycházejícího z neoklasického modelu růstu. Pro komparaci regionů České republiky s podobně ekonomicky výkonnými regiony je tentýž koncept β - konvergence aplikován i na regiony NUTS2 zemí Visegrádské čtyřky. Aby byl zhodnocen dopad prostředků ze strukturálních fondů na jednotlivé regiony soudržnosti, analyzuje předkládaná diplomová práce též schopnost tuzemských regionů NUTS2 čerpat z jednotlivých operačních programů cíle Konvergence sledovaného regionální politikou EU v programovém období 2007-2013.

Klíčová slova: Divergence, disparity, HDP na obyvatele, konvergence, regiony NUTS2, regionální politika EU, operační program.

ABSTRACT

This thesis examines the real convergence of the NUTS2 regions in the Czech Republic, which means the convergence of the economic efficiency of the regions approximated by GDP per capita in the period 1995-2011 relative to EU-15 and NUTS2 region Prague according to concept β - convergence based on neoclassical model of growth. For comparison of the Czech regions to regions with similar economic efficiency is the same concept of β - convergence also applied on the NUTS2 regions of the Visegrad Four. To assess the impact of structural funds to NUTS2 regions is also analyzed the ability of the NUTS2 regions of the Czech Republic draw on operational programs of Objective 1 pursued by EU regional policy in the period 2007-2013.

Key words: Divergence, disparities, GDP per capita, convergence, NUTS2 regions, EU regional policy, operational programmes.

ÚVOD

Regionální politika Evropské unie¹ (EU) je považována členskými státy za nejdůležitější oblast zájmu v rámci unijních politik. Předně se totiž využítí jejich finančních nástrojů v podobě strukturálních fondů - Evropského fondu pro regionální rozvoj (*European Regional Development Fund, ERDF*) a Evropského sociálního fondu (*European Social Fund, ESF*) - a Fondu soudržnosti (*Cohesion Fund, CF*) soustředí na dosažení konvergence, tedy vyrovnávání rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony v rámci Evropské unie, jejichž ekonomická úroveň se značně liší. Tento cíl je již zakotven v preambuli Římské smlouvy, kde se hovoří o snaze „*posílit jednotu hospodářství svých zemí a zajistit harmonický rozvoj snižováním rozdílů mezi jednotlivými regiony a odstraněním zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů*“ (Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství 1957).

Fenomén konvergence je tak v podmínkách EU - zejména pak po východním rozšíření - jedním ze základních ekonomických předpokladů pro posílení soudržnosti, konkurenceschopnosti, zvyšování zaměstnanosti a udržitelného rozvoje v Evropské unii. Doposud bezprecedentně největším rozšířením Unie v roce 2004 se počet členských států významně navýšil z patnácti (EU-15) na dvacet pět (EU-25). Toto markantní zvýšení počtu členských států přineslo i pochybnosti o naplňování prvotního cíle regionální politiky EU. Své místo si tak v rámci dlouhodobého trendu konvergence členských států zajistily i divergenční či polarizační tendence, které projevují zejména na úrovni regionů nových členských států (EU-10(2)) přistoupivších od roku 2004.

Globální finanční a ekonomická krize, která nejcitelněji zasáhla Evropu v letech 2008-2009, měla pro členské státy za následek nejen nadměrné zahraniční dluhy,

---

¹ V označení regionální politiky na unijní úrovni nepanuje shoda. Od jejího zavedení byla označována jako *regionální politika EHS/ES/EU*. V rámci tohoto označení chápeme politiku primárně zaměřenou na hospodářský rozvoj regionů. Označení vychází z politiky realizované ve Velké Británii v 50. letech 20. století. Odkud se označení přeneslo i na evropskou úroveň. Dnes je realizována ve 28 zemích EU. V průběhu 80. let 20. století v souvislosti s jižním rozšiřováním se díky rozmachu využívání strukturálních fondů vžilo označení *strukturální politika ES/EU*. Přijetím smlouvy o Evropské unii se za účelem ekonomicky a sociálně vyváženého rozvoje regionů nese tato politika označení *politika hospodářské a sociální soudržnosti*. Lisabonská smlouva pak rozšiřuje politiku soudržnosti o *územní (teritoriální) soudržnost*. V odborné literatuře se tedy setkáváme s mnoha různými označeními. Často se setkáváme s názvy jako *politika soudržnosti* či *kohezní politika* (Hájek, Novosák 2010; Formanová 2013). Doposud je využíváno i zastaralého označení *regionální a strukturální politika EU* (Bugri, Pribišová 2011; Jeníček et al. 2010). Vzhledem k tomu, že se diplomová práce bude zaměřovat na primární poslání této politiky je pro účely této diplomové práce stabilně užíváno sousloví *regionální politika EU*, které je také chápáno jako označení nadřazené či zastřešující.

inflaci, rozpočtový deficit, vysokou nezaměstnanost a měnovou destabilizaci, ale také prohloubila regionální disparity. Proto bude právě v nové finanční perspektivě 2014 - 2020 hrát zásadní roli regionální politika EU, aby tyto existující disparity eliminovala a zajistila tak inteligentní, udržitelný hospodářský růst podporující začlenění a zvýšení konkurenceschopnosti EU, tedy priority ambiciózní strategie Evropa 2020, jejíž největší výzvou v oblasti regionální koheze je naplnění ekonomické a sociální konvergence regionů a členských států Evropské unie (European Commission 2010: 21).

Česká republika si deset let po vstupu do Evropské unie z ekonomického pohledu nevede špatně. Tuzemská ekonomika si z hlediska úrovně konkurenceschopnosti drží patnáctou příčku v rámci evropské osmadvacítky. Ve srovnání s méně rozvinutými členskými státy východního rozšíření patří Česká republika k relativně nejrozvinutějším. Zaostává pouze za Estonskem, přičemž překonává reprezentanty starých členských států Španělsko či Portugalsko (World Economic Forum 2014: 12). Pokud bychom sledovali vývoj hrubého domácího produktu (HDP) na obyvatele (*per capita*), je Česká republika sedmnáctou ekonomicky nejvýkonnější zemí Unie – hodnota HDP per capita v roce 2013 odpovídá 80 % úrovně unijní osmadvacítky. Ve srovnání se zeměmi střední a východní Evropy (SVE),² o které se rozšířila Evropská unie v roce 2004, je na tom lépe pouze Slovinsko. Český obyvateľ je však zároveň bohatší než Řek či Portugalec (Eurostat 2014a).

Česká republika zároveň není zemí, jejíž meziregionální rozdíly by byly výrazné, jak je tomu například v sousedním Polsku, kde podle dat z roku 2011 pět ze čtrnácti regionů soudržnosti nedosahuje 50 % HDP na obyvatele unijního průměru, ostatní se pohybují nad úrovní v rozmezí 50 až 75 procent. Stejně tak i ekonomická úroveň maďarských regionů NUTS2 je výrazně heterogenní, přičemž čtyři ze sedmi regionů soudržnosti jsou taktéž pod polovinou unijního průměru HDP per capita. V České republice všechny regiony, kromě Prahy, která je stejně jako další metropolitní regiony EU nad unijním průměrem, dosahují v rozmezí 50 až 75 procenty HDP na obyvatele EU-28 (European Commission 2014).

Přese vše výše uvedené by ekonomická úroveň regionů České republiky mohla být potenciálně na vyšší hospodářské úrovni, kdyby jakožto čistý příjemce finančních

---

² Mezi země SVE se řadí následující země: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko (Karpová 2010).

prostředků z rozpočtu EU, jehož druhou nejvýznamnější položkou v rámci víceleté finanční perspektivy 2007-2013 byla právě regionální politika s alokací více jak třetiny celkového rozpočtu, efektivně využívala finančních nástrojů regionální politiky na unijní úrovni. Česká republika měla poprvé od vstupu do EU možnost naplno využít těchto nástrojů v podobě ERDF, ESF a CF v letech 2007-2013. Celkově pro ni v programovém období 2007-2013 bylo vyčleněno 30,9 miliard eur,³ což odpovídá 3,43 % ročního HDP (MMR-NOK 2012). V přepočtu na obyvatele je tato celková alokace unijních fondů vyšší než u ostatních zemí SVE (KPMG 2014: 11).

Během programového období však Česká republika musela čelit mnoha výzvám komplikujícím implementaci fondů EU. Zejména zpočátku finanční perspektivy se jednalo o chybějící opatření pro stabilizaci personální fluktuace zaměstnanců v implementační struktuře, později se také projevil nedostatek transparentnosti v oblasti veřejných zakázek, který vedl k pozastavení plateb v některých operačních programech. V neposlední řadě složitý implementační systém a obtížné administrativní postupy vedly v mnoha případech k pomalejší implementaci unijních fondů (viz Capanda 2010, Zahradník 2013). Přestože pravidlo $n+3$, respektive $n+2$ ⁴ umožňuje České republice využívat finančních prostředků EU alokovaných pro programové období 2007-2013 až do konce roku 2015 (MMR-NOK 2013a: 3), reálně hrozí, že nedojde k řádnému vyčerpání všech prostředků pro toto období a Česká republika přijde o významnou část celkové alokace. Jen k prosinci minulého roku působením pravidla $n+3$ pro alokaci roku 2010 a vlivem pravidla $n+2$ pro alokaci roku 2011 přišla česká ekonomika z důvodu špatného čerpání o 12 miliard korun (Úřad vlády ČR 2014: 25). Je otázkou, nejen jaká bude souhrnná ztráta za celou finanční perspektivu 2007-2013, ale také, o kolik může z důvodu problematického čerpání česká ekonomika přijít v dlouhodobém horizontu, zejména pak v novém programovém období 2014-2020.

---

³ Všechny ceny v této diplomové práci jsou, pokud není uvedeno jinak, uvedeny v eurech ve stálých cenách roku 2013.

⁴ Pravidlo $n+3$ a $n+2$ je administrativním nástrojem k zajištění plynulosti čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Podle tohoto pravidla musí být alokace podpory pro n -tý rok vyčerpána v následujících třech, nebo dvou kalendářních letech. Pro alokaci roku 2008, 2009 a 2010 platí pravidlo $n+3$. Na alokaci roku 2011 a 2012 se vztahuje pravidlo $n+2$. Část rozpočtových závazků dosud otevřená k 31. prosinci 2015, tj. alokace roku 2013, se automaticky zruší, pokud k ní EK neobdrží přijatelnou žádost o platbu do 31. března 2017 (MMR-NOK 2013a: 3).

Výzkumné otázky, hypotézy a cíle práce

Analyzovat dopady regionální politiky EU na Českou republiku a hodnotit efektivitu čerpání fondů EU lze obecně dvěma způsoby. Kvalitativně-systémová analýza se především zaměřuje na systémové nastavení přerozdělování prostředků z fondů EU nebo rigiditu, či flexibilitu fungování tohoto systému. Oproti tomu kvantitativní analýza obvykle retrospektivně hodnotí socioekonomickou situaci regionů vzhledem k naplňování cílů regionální politiky EU.

Vzhledem k tomu, že problematika naplňování či nenaplňování cíle Konvergence je stěžejní pro získávání finančních prostředků z fondů EU a pro utváření budoucí podoby regionální politiky v dalších programových obdobích, je hlavním cílem této diplomové práce analýza regionálních disparit v ekonomickém rozvoji a s tím spojených konvergenčních či divergenčních tendencí regionů úrovně územních statistických jednotek NUTS2 v České republice. Diplomová práce si proto klade za cíl zhodnotit proces reálné konvergence regionů na úrovni NUTS2 v České republice, kterou rozumí sblížování ekonomické výkonnosti regionů aproximovanou ukazatelem HDP na obyvatele v období 1995-2011 vzhledem k těmto vybraným skupinám zemí/regionů: země, které se staly členy před rokem 2004, tedy země evropské patnáctky (EU-15) a region soudržnosti Praha, a to dle konceptu β - konvergence. Pro komparaci regionů České republiky s podobně ekonomicky výkonnými regiony je cílem též využít konceptu β - konvergence i na regiony NUTS2 zemí Visegrádské čtyřky.

Protože „*vliv prostředků [z unijních fondů] se projevuje pouze v cílových oblastech*“ (Marks 1996: 405), tedy v regionech, pro které jsou tyto prostředky určeny, je v návaznosti na uvedený cíl stanoven i doplňující cíl, a to zhodnotit reálné dopady ERDF a ESF na tuzemské regiony NUTS2 a schopnost těchto územních jednotek čerpat z jednotlivých tematických operačních programů (TOP) a regionálních operačních programů (ROP) v rámci cíle Konvergence, který sleduje regionální politika EU v programovém období 2007-2013.

V rámci těchto dvou stanovených cílů si diplomová práce klade následující dílčí výzkumné otázky:

- *Je vývoj ekonomické úrovně regionů soudržnosti České republiky v souladu s předpoklady konceptu β - konvergence?*

- *Jak se liší vývoj ekonomické výkonnosti regionů soudržnosti v České republice v porovnání s EU-15, jaký je tento vývoj v porovnání s regiony soudržnosti V4 a jak se vyvíjely regiony soudržnosti ve vztahu k ekonomicky nejvýkonnějšímu regionu soudržnosti Praha?*
- *Je možné pozorovat vztah mezi výkonností regionů NUTS2 cíle Konvergence v čerpání prostředků ze strukturálních fondů a rychlostí jejich reálné konvergence?*

Vycházejí z předpokladu, který je dle akademiků odrazem současného konvergenčního trendu zejména u zemí SVE, tedy, že zatímco tyto méně ekonomicky výkonné státy k ostatním unijním zemím konvergují, přičemž je stejný proces zaznamenáván i u jejich regionů na úrovni NUTS2, regionální disparity v rámci regionů jednotlivých států se prohubují (Gorzalak 2008; Marzinotti 2012), je kromě předložených výzkumných otázek formulována i následující hypotéza opírající se o klasický teoretický koncept β - konvergence:

Čím nižší je ekonomická vyspělost regionu NUTS2 v České republice, tím rychlejší je jeho hospodářský růst, a tedy i výraznější sklon ke konvergenci vůči zemím EU-15.

Časové, obsahové, geografické vymezení práce a charakteristika využívaného datového souboru

Z výše uvedeného vyplývá, že předkládaná diplomová práce se zabývá dopadem regionální politiky EU na regiony na úrovni NUTS2 v České republice, kterých je na území České republiky vymezeno celkově osm: Praha (CZ01), Střední Čechy (CZ02), Jihozápad (CZ03), Severozápad (CZ04), Severovýchod (CZ05), Jihovýchod (CZ06), Střední Morava (CZ07) a Moravskoslezsko (CZ08). Tuto územně-správní jednotku, stejně tak jako celou pětiúrovňovou klasifikaci systému regionů nomenklatury územních jednotek (*La nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*, NUTS) vytvořenou Eurostatem v 80. letech 20. století bylo nutné adaptovat i v České republice za účelem administrace unijních fondů. Tento systém umožňuje porovnávat unijní regiony mezi sebou a je také nezbytný pro nastavení a realizaci unijních politik, zejména pak politiky regionální. Nejdůležitější jednotkou pro výkon regionální politiky EU je právě jednotka o velikosti NUTS2, která je stejně jako ostatní úrovně jednotky systému definována počtem obyvatel. NUTS2 je tedy vymezeno územím o velikosti

přibližně 0, 8 až 3 miliony obyvatel. Velikost území zpravidla vychází z tradičního územně-správního členění země, nemusí s ním být však totožná, protože některé regiony byly na základě požadavků Evropské unie pro splnění podmínek vytvořeny uměle. Tak tomu bylo i v případě České republiky, kde na sebe finanční odpovědnost za realizaci regionální politiky EU převzaly nově vytvořené jednotky spojující ve většině případů dva či tři vyšší územní samosprávné celky na území České republiky – kraje. Pro vymezení NUTS2 tak nehraje roli územní rozloha (Dočkal, Kozlová 2006: 19).

Někteří autoři hovoří o regionech NUTS2 jako o systému, v rámci něhož jsou vymezovány regiony s tzv. objektivními handicap, tedy regiony které se „*nacházejí v tíživé situaci, ze které si jejich obyvatelé nemohou sami pomoci,*“ protože jsou tyto handicap způsobeny vnějšími ekonomickými, geografickými, demografickými či sociokulturními podmínkami, které jejich obyvatelé nemohou ovlivnit (Ševčíková 2010: 10). Proto někteří autoři dávají přednost při komparaci územně-správních jednotek z hlediska ekonomické výkonnosti jednotkám na úrovni NUTS3 (Viturka 2010; Kožiak, Král, Flaška, Križo 2012; Svatošová, Boháčková 2012), které jsou minimálně v českém prostředí lépe institucionálně vymezeny, neboť reprezentují tuzemskou územní jednotku kraj. Avšak při rozhodování o oprávněnosti čerpat finanční prostředky z fondů EU je jediným relevantním ukazatelem regionální HDP na obyvatele právě na úrovni NUTS2 (Kožiak, Král, Flaška, Križo 2012: 20). Evropská komise se taktéž při hodnocení dopadů unijní regionální politiky kloní spíše ke srovnávání regionů na úrovni NUTS2. Z tohoto důvodu a vzhledem k dostupnosti dat regionálního HDP per capita na úrovni NUTS2 je i v diplomové práci počítáno především s touto územní statistickou jednotkou, a to nejen na území České republiky, ale i v dalších zemích V4. Analýze reálné konvergence jsou však podrobovány i tyto země Visegrádu na úrovni NUSTI, tedy na úrovni území celého státu.

Stejně jako různorodost preferencí ve stanovení územní úrovně regionů se vede i diskuze nad výběrem vhodných ukazatelů pro analýzu ekonomické výkonnosti regionů, měření regionálních disparit či hodnocení konvergenčních či divergenčních tendencí. V současné době jednoznačně převládá ukazatel HDP v přepočtu na jednoho obyvatele. Empirické analýze je tedy v analytické části diplomové práce podrobován ukazatel regionálního HDP per capita. Pro účely analýzy reálné konvergence byl využit datový soubor statistické agentury mezinárodní Organizace pro hospodářskou spolupráci a

rozvoj (*Organisation for Economic Cooperation and Development*, OECD), konkrétně data regionálního HDP na obyvatele ve stálých hodnotách eura k roku 2013 na úrovni regionů NUTS2, které v terminologii OECD odpovídají označení „velké regiony“ (*Large Regions*, TL2) (OECD 2014). Aby mohla být provedena přesnější komparace ekonomické úrovně regionů NUTS2 České republiky s ostatními unijními regiony, je třeba využívat ukazatel HDP v přepočtu podle parity kupní síly (*Purchasing Power Parity*, PPP), či dle parity kupního standardu (*Purchasing Power Standard*, PPS). Vzhledem k využívanému přepočtu OECD byl pro účely této diplomové práce kritériem růstu stanoven indikátor HDP na obyvatele v PPP, který ve srovnání s jinými přepočty zaznamenává mnohem méně výrazný stupeň konvergence (Slavík 2007: 23).

Třebaže by bylo vhodnější pro tyto účely využít datový soubor statistického úřadu Evropské unie, Eurostat bohužel nenabízí pro tuto analýzu potřebný datový soubor sledující vývoj regionálního HDP na obyvatele v první možné optimální časové řadě 1995-2011. Počátek zvolené časové řady je stanoven na rok 1995, kdy Česká republika začala užívat jednotnou a celosvětově užívanou metodiku Eurostatu pro měření HDP dle Evropského systému národních a regionálních účtů (*European System of Accounts*, ESA 95)⁵ platného od roku 1995. Nejaktuálnější data, která nabízí rozličné mezinárodní statistické instituce, jsou dostupná pouze do roku 2011, proto nebylo možné pozorovat vývoj HDP na obyvatele těchto regionálních statistických jednotek až do konce programového období 2007-2013.

Zatímco konvergenční tendence regionů NUTS2 v České republice jsou pro účely této diplomové práce sledovány v období 1995-2011, respektive po následné modifikaci regresního modelu je pozorované období časově vymezeno na roky 2001-2011, popřípadě 2004-2011. Pro korelaci regionálního HDP a regionálních příjmů z proplacených prostředků ze strukturálních fondů je využito kratší časové řady odpovídající programovému období 2007-2013, přičemž vzhledem k dostupnosti dat je sledováno pouze období 2007-2012. Za účelem analýzy vzájemného vztahu mezi těmito dvěma proměnnými bylo využito jednak dat Českého statistického úřadu (ČSÚ) ukazatele regionálního HDP na obyvatele bez standardizace PPP či PPS, která jsou přesto v současné době dostupná pouze do roku 2012. Tato data však právě z důvodu

---

⁵ Jedná se o mezinárodně porovnatelný účetní rámec pro systematický a podrobný popis celkového hospodářství, jeho dílčích složek či ukazatelů a jeho vztahů s ostatními hospodářskými celky (Eurostat 1995: 2).

absence standardizace a datového souboru omezeného pouze na regiony NUTS2 České republiky nemohla být využita pro účely empirické analýzy β - konvergence, pro niž jsou vyhodnocována již zmíněná data ukazatele HDP na obyvatele z OECD.

Data o průběhu čerpání ze strukturálních fondů v rámci jednotlivých fází projektového cyklu⁶ jsou k dispozici v měsíčních monitorovacích zprávách Národního orgánu pro koordinaci zastřešujícího orgánu pro všechny OP, který pracuje v rámci Ministerstva pro místní rozvoj ČR (dále jen MMR-NOK). U sledovaných OP cíle Konvergence, tedy osmi tematických (TOP) a sedmi regionálních (ROP) je však z monitorovacích zpráv možné hodnotit reálný dopad na regiony NUTS2 pouze u ROPů, neboť TOPy, byť operační programy cíle Konvergence zaměřené na podporu nejméně rozvinutých regionů, jsou z hlediska svého specifického tematického zaměření určeny pro celé území České republiky, čímž se monitoring MMR soustřeďuje pouze na jednotlivé fáze projektového cyklu daného TOPu bez sledování těchto hodnot i na regionální úrovni NUTS2. Takový monitoring však zprostředkovávají do značné míry řídicí orgány tematických operačních programů, tedy příslušná česká ministerstva, která buď disponují databází schválených projektů či s měsíční periodicitou vydávají aktualizované seznamy příjemců v rámci jednotlivých operačních programů. Pro účely diplomové práce byla data z těchto zdrojů zpracována dle místa a data realizace projektu, přičemž byly vynechávány projekty spolufinancované z CF, který je určen pro celou Českou republiku. Schopnost jednotlivých regionů NUTS2 České republiky čerpat z TOPů a ROPů je sledována v období 2007-2013.

Analýza literatury

Diplomová práce se ve své analytické části zprvu věnuje problematice reálné konvergence, která je testována na regionální úrovni. Mainstreamovým přístupem je však v tuzemské odborné literatuře hledisko národní, jak například ukazuje studie Jana Fraita a Luboše Komárka (2001). Tito autoři se věnují různým aspektům konvergenčních procesů se zaměřením na tranzitivní ekonomiky zemí SVE, jejichž měřítkem konvergence je reálný měnový kurz. I Václav Žďárek (2006) se zabývá konvergencí nových členských států Evropské unie se zvláštním zřetelem na Českou republiku, přičemž se stejně jako předchozí studie zabývá předně nominální

---

⁶ 1. Finanční objem obsažený v podaných projektových žádostech; 2. Finanční objem obsažený ve schválených žádostech krytých smlouvou; 3. Finanční objem prostředků proplacených příjemcům; 4. Finanční objem certifikovaných prostředků.

konvergenčí (změnami relativních cen a konvergenčí cenových úrovní) s ohledem na přijetí společné měny euro. Samotnou reálnou konvergenčí (sledující úroveň HDP na obyvatele) České republiky k Evropské unii v porovnání s ostatními novými členskými zeměmi se zabývá Ctirad Slavík (2007). Stejně tak i kolektiv autorů Gabriely Smrčkové, Ivana Vlčka a Františka Cvengroše (2008) se věnuje procesu reálné konvergence ve vztahu k České republice coby účastníka procesu „dohánění“ (*catching-up*) starých členských států EU.

V českém prostředí někteří autoři analyzují i regionální konvergenčí. Jan Nevima společně s Lukášem Meleckým (2010) zabývají procesem reálné konvergence regionů zemí V4 se zvláštním zaměřením na Českou republiku. Stejně jako tato zmíněná studie existuje i mnoho dalších založených na reálné konvergenčí na úrovni regionů zaměřujících se na omezené množství sledovaných ukazatelů v kombinaci s omezeným geografickým záběrem. Výjimkou je Josef Novotný (2010), který při analýze souboru 264 unijních regionů na úrovni NUTS2 komparuje sedm různých ukazatelů (mzdy, výdaje domácností, maloobchodní tržby, investice, produktivita, HDP, HDP v PPP).

Zahraniční literatura se jednak zaměřuje na vlastnosti konvergenčních regionů v rámci různých států světa, jako například Xavier X. Sala-i-Martin (1996), Carlos R. Azzoni (2001) či Stefano Magrini (2004). Debata o konvergenčních a divergenčních tendencích na regionální úrovni se však mezi odborníky vede i v rámci unijního prostředí. Roberto Esposti a Stefania Bussoletti (2008) svou empirickou analýzu zaměřují na vliv strukturálních fondů cíle Konvergence na regionální konvergenčí v EU, přičemž využívají data soubor 206 regionů EU-15. Konvergenčí na regionální úrovni se zaměřením na země SVE se věnuje například Gregorz Gorzelak (2008) či Maciej Smętkowski a Piotr Wójcik (2011). Tito polští autoři kromě konvergenčních a divergenčních trendů v rámci rozvoje unijních regionů věnují i evaluaci dopadů strukturálních fondů na jednotlivé regiony, nicméně se zvláštním zaměřením na polské regiony. Existují i autoři, kteří pro své empirické analýzy sledují nejen národní, ale i regionální úroveň, jako například studie Benedicty Marzinotti (2012).

Konvergenční či divergenční tendence regionů v Evropské unii jsou předmětem zájmu mnoha výzkumných prací. Výsledky analýz regionálních disparit především závisí na zvoleném klíčovém ukazateli, metodě, volbě rozvrhového klíče a dostupnosti

statistických dat (srov. Geppert, Stephan 2008, Chlad 2010, Mihai, Mioara 2011, Lu 2002). Proces konvergence či divergence logicky předpokládá rozdíly mezi regiony, proto je důležité zaměřit se na diferenciaci či nerovnoměrnost vývoje jednotlivých regionů, kterou se zejména z teoretického hlediska v českém prostředí zabývá zejména Jiří Blažek a Pavel Csank (2007) či Milan Viturka (2010). Tito autoři se věnují zejména problematice regionálních disparit daných ekonomickým rozvojem, tudíž významně přispívají k teoretickému ukotvení předkládané práce.

Analýza dopadů strukturálních fondů na regiony NUTSII České republiky se opírá zejména o fungování unijní regionální politiky v České republice v programovém období 2007-2013 a o již zmíněný datový soubor proplacených prostředků z regionálních a tematických operačních programů. Hodnocením jednotlivých fází projektového cyklu se zabývá například Ďurďa (2010), Aleš Chmelař et al. (2013) či Petr Zahradník (2013). Existují případové studie orientující se zejména Rumunsko (Zaman, Georgescu 2014a, b), které zdůrazňují, že makroekonomické dopady absorpce strukturálních fondů a Fondu soudržnosti jsou spíše nevýznamné. Zmínění autoři vyhodnocují reálný proces uvolňování finančních prostředků, který komparují s procesem optimálním. Avšak při své analýze se zaměřují na efektivitu procesu čerpání z ERDF a ESF na úrovni České republiky, nikoli jednotlivých regionů NUTS2. Ani jeden z autorů si však v této souvislosti nepokládá otázku, zda lze pozorovat vztah mezi ekonomickou výkonností jednotlivých regionů soudržnosti spadajících pod cíl Konvergence a přílivem finančních prostředků ze strukturálních fondů do toho kterého regionu v rámci příslušných operačních programů.

Struktura práce a metodologické postupy

Diplomová práce je rozdělena do sedmi hlavních kapitol. Předmětem první kapitoly je přiblížit teoretická a metodologická východiska konceptu konvergence se zvláštním zaměřením na reálnou konvergenci podle definice β - konvergence a matematické vyjádření tohoto konceptu. Zvláštní pozornost je zde také věnována ukazateli HDP na obyvatele (*per capita*) coby zásadnímu a nejužívanějšímu indikátoru pro měření ekonomické výkonnosti, který bude sledován i v této diplomové práci. Teoretická část předkládané práce také akcentuje vývojové konvergenční a divergenční trendy mezi regiony unijního prostoru zemí V4 v uplynulém dvacetiletí, které se pak odráží i v analytické části při obdobném zaměřením na regiony NUTS2 v České

republiky. Zároveň úvodní kapitola typologicky rozlišuje mezi jednotlivými regiony dle ekonomické výkonnosti, které se vyskytují i na území České republiky. Poslední část této kapitoly se věnuje jednotlivým cílům regionální politiky EU v programovém období 2007-2013 v České republice a implementační strukturou v podobě operačních programů.

Analytická část práce je analogicky dle stanovených cílů rozdělena do následujících kapitol. Hodnocení úrovně konvergenčního procesu regionů soudržnosti prvotně vyžaduje za využití deskriptivní statistiky seznámit čtenáře se základní charakteristikou regionů NUTS2 na úrovni České republiky a vývojem jejich ekonomické výkonnosti ve vztahu k hospodářské vyspělosti EU-15 a EU-25, a to dle kritérií, které stanovuje Evropská unie pro splnění podmínek cíle Konvergence. V rámci této empirické analýzy bude mimo jiné využita škálovací technika metody semaforu, která při hodnocení vývoje regionálních disparit zajišťuje větší přehlednost a bezproblémovou interpretaci závěrů (Tuleja 2009, 2010; Tunkrová 2012).

Následující tři kapitoly analytické části se pak zaměřují na analýzu reálné konvergence regionů NUTS2 vůči vybraným a výše zmíněným skupinám zemí EU. Za účelem ověření hypotéz a zodpovězení výzkumných otázek bude úroveň konvergenčního procesu regionů NUTS2 v České republice vycházet z konceptu β -konvergence dle klasické definice Roberta Barroa a Xaviera Sala-i-Martina (2010), jehož teoretická východiska, formulace modelu a metodologické postupy budou podrobněji představeny v následující kapitole. Koncept zjednodušeně předpokládá, že všechny regiony NUTS2 v České republice v budoucnu tendují ke stálému stavu, přičemž ekonomiky méně rozvinutých regionů mají tendenci růst rychleji, než ekonomiky bohatších regionů. Výsledky hodnocení reálné konvergence budou zohledňovat územní úroveň regionu NUTS2 v České republice v období 1995-2011, 2001-2011 a 2004-2011 za využití ukazatele HDP na obyvatele v PPP v roční periodicitě. Pro zodpovězení výzkumných otázek a potvrzení či vyvrácení hypotéz primárního cíle této diplomové práce budou v rámci analýzy reálné konvergence využity dva ekonometrické modely vycházející z formulace rovnice pro měření β -konvergence. V prvním modelu je hodnocena reálná konvergence českých regionů NUTS2 vůči stálému stavu, který je dán ekonomickou úrovní zemí EU-15. Druhý ekonometrický model taktéž hodnotí reálnou konvergenci NUTS2 a NUTS0 všech zemí

V4 ke všem zemím EU-15 (nikoli k průměru EU-15). K samotným výpočtům regresních rovnic je využíváno softwaru pro analýzu dat Microsoft Excel.

Za využití prvního ekonometrického modelu bude empirická analýza reálné konvergence aplikována i na regiony NUTS2 cíle Konvergence vzhledem k regionu NUTS2 Praha, který pod tento cíl nespadá. Cílem této kapitoly je zhodnotit procesy probíhající uvnitř České republiky, které doprovázejí konvergenční tendence regionů zemí V4 vzhledem k EU-15.

Ať už budou u regionů NUTS2 v České republice zaznamenány na národní a unijní úrovni konvergenční či divergenční procesy, předmětem posledních dvou kapitol bude analýza funkce strukturálních fondů regionální politiky EU jakožto finančních nástrojů určených pro stírání rozdílů meziregionálních disparit. Hodnocení efektivity regionální politiky EU v České republice bude založeno na komparaci aktivity jednotlivých regionů NUTS2 cíle Konvergence ve využívání možnosti získání podpory ze strukturálních fondů EU, tedy v oblasti, ve které si regiony skutečně konkurují. Za využití deskriptivní statistiky bude kvantitativně analyzován průběh čerpání pro jednotlivé časové fáze projektového cyklu. Kromě toho pak bude hodnocen vzájemný vztah mezi rychlostí konvergence jednotlivých regionů k EU-15 a celkovou částkou proplacených prostředků v jednotlivých letech programového období 2007-2013 ze všech operačních programů (OP) cíle Konvergence, která má reálný dopad na ten který region.

1 Teoretická východiska a metodologické postupy

1.1 Definice a pojetí konvergence

Hodnotit efektivitu unijní regionální politiky je velmi obtížné, neboť na regionální rozvoj jednotlivých evropských regionů působí mnoho externích vlivů, které nelze jednoduše eliminovat a soustředit se tak pouze na dopady způsobené regionální politikou EU. Úspěšnost regionální politiky EU se tak nutně odvíjí od naplňování cílů, které si tato politika stanovuje, tedy zaměřit se především na „*snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů*“ (Úřední věstník 2012: čl. 174).

Třebaže pojem disparita, který je chápán jako nerovnost, různost či rozdílnost, patří k nejvíce frekventovaným pojmům spojeným s regionálním rozvojem a regionální politikou, z teoretického i z praktického hlediska je chápán různorodě, neboť nemá stanoven komplexní systémový a metodologický rámec (Viturka 2010: 131). Meziregionální disparity však nelze vnímat pouze ve smyslu negativních konotací, jako v případě identifikace ekonomicky zaostávajících regionů ve srovnání s ekonomicky vyspělými. Existují totiž i regiony, jejichž odlišnost od ostatních regionů je pozitivní a jedinečná. V tomto smyslu je chápání regionálních rozdílů akcentováno v klasifikaci disparit mezi regiony: Ekonomické disparity jsou spojené nejen s ekonomickou výkonností, ale také odvětvovou strukturou, potenciálem rozvoje v oblasti vědy a výzkumu a lidským potenciálem v oblasti zaměstnanosti. Sociálními disparitami se rozumí rozdíly v spojení s demografickým vývojem místního obyvatelstva, sociální vybaveností a výskytem sociálně-patologických jevů. Územní disparity jsou chápány jako fyzicko-geografické předpoklady toho kterého regionu, jeho úroveň dále definuje kvalita životního prostředí či dopravní a technické infrastruktury (Hučka, Kutscherauer, Sucháček 2009 in Hájek, Novosák 2010: 164).

Snižování regionálních disparit je tak výzvou pro efektivní regionální politiku EU, která souvisí s procesem regionální konvergence, jenž odráží úroveň soudržnosti (koheze) regionů. Již klasické teorie růstu hovoří o tom, že regionální integrace by měla vést ke konvergenci, neoklasická modifikace této teorie hovoří o snižování rozdílů mezi bohatými a chudými regiony (Rodokanakis 2006: 59). Pojem konvergence tak představuje specifický proces sblížování úrovně jednotlivých regionů (Horká 2012: 29).

Konvergencí se rozumí, že „rozdíl mezi dvěma či více veličinami se v čase snižuje a stává se zanedbatelným, respektive konverguje k nule“ (Nevima, Melecký 2010: 44).

Pojem konvergence je možné chápat v dvojím smyslu: Reálná konvergence (neboli absolutní či nepodmíněná) představuje přibližování ekonomické úrovně zaostalých regionů k úrovni hospodářsky výkonnějších regionů, která je měřena pomocí mnoha různých ekonomických indikátorů (např. HDP na obyvatele) (Ždárek 2006: 3). Reálnou konvergencí se také může rozumět strukturální sbližování ekonomik či konvergence užívaných technologií (Slavík 2007: 24). Hospodářskou úroveň mezi dvěma, či více regiony lze hodnotit pomocí matematického vyjádření konvergence. Tím rozumíme rozdíl mezi dvěma, nebo více ekonomickými veličinami $y_{1,t}$ a $y_{2,t}$ (*HDP per capita*) dvou územních jednotek (*regionů*) v čase t , přičemž vyjádření konvergence v období mezi t a $t + s$ znamená:

$$|y_{1,t} - y_{2,t}| > |y_{1,t+1} - y_{2,t+1}| \quad (1)$$

V případě, že v tomto vyjádření budou opačná znaménka, jedná se o divergenci, tedy situaci, kdy se regiony z hlediska hospodářské vyspělosti od sebe vzdalují.

Nominální neboli podmíněnou konvergencí můžeme obecně chápat jako sbližování různých makroekonomických veličin v absolutních hodnotách i tempech růstu. V užším slova smyslu se jedná o sbližování ekonomik, které jsou ovlivněny například cenovými charakteristikami, institucionálním rámcem, vývojem zahraničního obchodu, jazykovou gramotností obyvatel atd. (Nevima, Melecký 2010: 55). Carlos R. Azzoni (2001: 138) rozumí podmíněnou konvergencí stav, kdy „se regiony liší v parametrech, které ovlivňují jejich stálý stav (*míra úspor, stupeň kapitalizace*), přičemž každý region by měl konvergovat k jeho vlastní úrovni stálého stavu [...] a ne ke společné úrovni jako v případě reálné konvergence.“ Reálná a nominální konvergence spolu úzce souvisí, přičemž platí, že regiony s nižší ekonomickou úrovní mají nižší cenovou a mzdovou úroveň (Frait, Komárek 2001: 314).

Konvergenční či opačné divergenční tendence jednotlivých regionů soudržnosti ve vztahu k hodnocení efektivnosti nastavení v té které zemi či regionu a tím i smysluplnosti regionální politiky EU přitahují zájem akademické obce. Její odborníci při svých analýzách využívají celou řadu rozličných metodologických zpracování ukazatelů. Hojně využívanými ekonomickými indikátory pro měření regionálního

rozvoje například jsou hrubá přidaná hodnota (HPH), tvorba hrubého fixního kapitálu, míra ekonomické aktivity obyvatelstva, míra nezaměstnanosti či čistý disponibilní důchod domácností (Meřtlová 2012: 82). Zpravidla nejužívanějším ukazatelem je HDP na obyvatele, který je považován za nejlepší indikátor stupně regionálního rozvoje v rámci unijní osmadvacítky, neboť se jedná o široce přístupný a vysoce spolehlivý ukazatel (Hájek, Novosák 2010: 165). HDP per capita totiž vylučuje vliv cenových úrovní a představuje skutečnou výši produkovaného zboží a služeb danou ekonomikou (Nevima, Melecký 2010: 45). Mezinárodní srovnání se provádí přepočtem podle parity kupní síly (PPP), nebo parity kupního standardu (PPS), který na rozdíl od přepočtu HDP pomocí běžného kurzu, odráží kupní sílu domácí měny a tak i odstraňuje cenové rozdíly mezi ekonomikami (Smrčková, Vlček, Cvengroš 2008: 4). Zároveň se zastánci využití měřítka HDP na obyvatele domnívají, že aplikace většího počtu jednotlivých indikátorů při konstrukci jakéhokoli souhrnného ukazatele pro analýzu regionální konvergence by mohlo mít za následek obtížnější a méně spolehlivou interpretaci závěrů výzkumu (Villaverde, Maza 2011: 8).

Přesto nelze jednoznačně tvrdit, že by regionální HDP na obyvatele plně nahrazoval ostatní indikátory pro měření regionálního rozvoje. Eurostat, jenž ukazatel regionálního HDP na obyvatele konstruuje, sám přiznává, že existuje celá řada omezení. Údaje ukazatele HDP na obyvatele jsou na regionální méně přesné než údaje na národní úrovni. Obecně platí, že údaje za region s vyšším počtem obyvatel jsou spolehlivější než za region s nižším počtem obyvatel. Zároveň je však důležité mít na zřeteli, že prosperující regiony – zejména pak ekonomicky vyspělá metropolitní centra - s vysokým podílem dojíždějících obyvatel mohou vykazovat extrémně vysokou míru regionálního HDP na obyvatele, zatímco okolní regiony, i přesto, že domácnosti v těchto regionech mají vysoké příjmy, regionální HDP na obyvatele je relativně nízké (European Commission 2013: 52). Přestože nelze jednoznačně tvrdit, že regiony s vyšším HDP na obyvatele jsou nutně bohatší, úroveň regionálního HDP na obyvatele je jediným kritériem, které rozhoduje o oprávněnosti regionů čerpat finanční prostředky z unijních fondů (Kožiak, Král, Flaška, Križo 2012: 20).

1.2 β - konvergence

Analýzy ekonomické vyspělosti založené na ukazateli HDP na obyvatele zpravidla vychází ze dvou typů reálné konvergence: β - konvergence a σ - konvergence.

Koncept β - konvergence je definována jako situace, kdy „chudší ekonomiky mají tendenci růst rychleji než ekonomiky bohatší, chudé státy (regiony) mají tendenci dohánět bohaté na úrovni příjmů či HDP na obyvatele“ (Barro, Sala-i-Martin 2004: 462). Tento koncept reálné konvergence se opírá teoretická východiska neoklasické teorie růstu,⁷ která zdůrazňuje převahu přirozených vyrovnávacích tendencí v dlouhodobém horizontu (Blažek 1996: 266). Toto neoklasické paradigma tedy předpokládá přibližování se k *stálému stavu* (shodnému pro všechny ekonomiky), jenž je ovlivněn řadou charakteristik a parametrů dané ekonomiky (Žďárek 2006: 3), přičemž konvergencí se rozumí, že „růst regionu pozitivně souvisí se vzdáleností regionu od svého stálého stavu,“ což znamená, že „regiony nacházející se daleko před svým stálým stavem rostou rychleji nežli regiony, které jsou svému stálému stavu blíže“ (Horká 2012: 29).

Předpokládá se, že vzhledem k různorodé charakteristice jednotlivých regionů má každý region jiný stálý stav, v takovém případě mluvíme o nominální konvergenci. Lze však také dokázat, že jednotlivé regionální ekonomiky mají pouze jeden stálý stav, ke kterému bez ohledu na počáteční výchozí podmínky konvergují, v tomto případě mluvíme o absolutní neboli nepodmíněné konvergenci (Nevima, Melecký 2010: 46). Takové testování reálné konvergence je založeno na regresním přístupu, kdy z tradičního neoklasického modelu růstu lze odvodit regresivní rovnici, která vyjadřuje přibližování se ke společnému stálému stavu (Magrini 2004: 2). Modifikovaný zápis, který bude využit pro účely našeho empirického zkoumání, je uveden níže:

$$\frac{1}{T} \cdot \log \left(\frac{y_{iT}}{y_{i,0}} \right) = \alpha + \beta \cdot \log y_{i0} + \varepsilon_i \quad (2)$$

Levá strana rovnice vyjadřuje průměrný růst HDP ve stálých cenách v PPP za období 0 až T, který je závislý na počáteční ekonomické úrovni ($y_{i,0}$). T značí celkový počet let zkoumaného období, α je úrovněová konstanta, β pak regresní koeficient a ε_i je náhodnou složkou. Vyvozující z této modifikované rovnice k β - konvergenci dochází při záporné směrnici přímky beta, naopak při kladné směrnici přímky beta dochází k divergenci. Výše uvedená rovnice předpokládá shodné stálé stavy ve sledovaných ekonomikách, nezahrnuje tedy možnou existenci různých stálých stavů. Pro účely této diplomové práce je stálým stavem průměrná ekonomická úroveň zemí EU-15, která

⁷ Tradiční neoklasický model růstu byl navržen Robertem M. Solowem (1956) a Trevorem W. Swanem (1956), kteří poskytují teoretické zázemí pro empirickou analýzu konvergence z hlediska příjmů.

byla stanovena záměrně pro účely testování reálné konvergence regionů České republiky k zemím EU-15, které jsou ve většině případů ekonomicky vyspělejší.

Z neoklasického modelu růstu vychází i druhý typ reálné konvergence - σ -konvergence, která představuje snižování rozptylu v HDP na obyvatele v čase. Zpravidla je definována jako „snižování variace logaritmu reálného HDP na obyvatele mezi ekonomikami v čase“ (Nevima, Melecký 2010: 47). Pro účely této diplomové práce však nebude tento druhý typ reálné konvergence využit.

1.2.1 Metodologické postupy β - konvergence

Výsledky hodnocení regionální konvergence ovlivňuje několik základních aspektů: V první řadě se jedná o zvolenou územní úroveň regionu (1), která byla stanovena na úroveň regionů NUTS2 České republiky. Délka hodnoceného období (2) neboli časová řada je s ohledem na dostupnost dat stanovena na 17 let, přičemž jsou vymezena tři období 1995-2001, 2001-2011 a 2004-2011, které na základě deskriptivní analýzy datového souboru odpovídají specifickému ekonomickému vývoji regionů NUTS2 a České republiky v tomto období. Díky této operacionalizaci, která je blíže vysvětlena v příslušné kapitole analytické části diplomové práce, je možné dosáhnout statisticky významných výsledků odpovídajících skutečné dynamice ekonomického vývoje vybraných proměnných. Coby nejvhodnější ukazatel (3) byl zvolen HDP na obyvatele měřený v PPP ve stálých cenách eura roku 2013. Tento indikátor je OECD sledován v periodicitě (4) jednoho roku. V neposlední řadě byl zohledňován stálý stav (5), ke kterému analyzované územní jednotky směřují.

Ve snaze co nejlépe zanalyzovat reálný stav konvergence regionů NUTS2 a České republiky k vybrané skupině EU-15 diplomová práce vytvořila dva základní ekonometrické přístupy, které jsou vytvořeny s cílem zodpovědět dílčí výzkumné otázky a potvrdit či vyvrátit stanovenou hypotézu. K samotným výpočtům autorka využívala software pro analýzu dat Microsoft Excel.

V ekonometrických přístupech autorka vychází z výše uvedené obecné formulace rovnice pro měření β - konvergence. K aplikaci této metody byly využity regresní rovnice odhadnuté metodou nejmenších čtverců (*Ordinary Least Squares*, OLS). Výstupem rovnice je především tzv. regresní koeficient neboli parametr sklonu, jehož hodnota udává míru β - konvergence, či β - divergence. Koeficient β udává

rychlost, jakou ekonomiky konvergují směrem ke společnému stálému stavu (Magrini 2004: 5). Samotná interpretace parametru sklonu záleží na stanoveném ekonometrickém modelu. Druhým sledovaným parametrem je procentuální vyjádření tzv. koeficientu determinace R^2 , které udává, jaký podíl rozptylu v pozorování závislé proměnné se podařilo regresí vysvětlit; čím hodnota nabývá vyšších čísel, tím je model „kvalitnější“, tedy vysvětluje větší část hodnot. Pro potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz je zásadní tzv. p-hodnota měřící statistickou signifikanci ekonometrického modelu, přičemž byla autorkou stanovena pětiprocentní hladina významnosti. Při interpretaci výsledků tedy platí, že jakmile p-hodnota je nižší, než zvolená hladina významnosti, můžeme zamítnout nulovou hypotézu, v opačném případě výsledky modelu nejsou statisticky významné a nulovou hypotézu ponecháváme.

V prvním ekonometrickém modelu hodnotíme nejprve reálnou konvergenci jednotlivých 7 regionů NUTS2 a NUTS0 České republiky ve výše uvedených časových řadách vůči stálému stavu, který je určen průměrnou ekonomickou úrovní vyspělosti zemí EU-15. Vzhledem k faktu, že NUTS2 Praha je již ekonomicky vyspělejší než průměr EU-15, je z tohoto ekonometrického modelu vyřazena. Podruhé je tento model použit na analýzu reálné konvergence 7 regionů NUTS2 k regionu Prahy ve snaze postihnout dynamiku ekonomického vývoje uvnitř České republiky. V prvním případě je výsledkem tedy 8 regresních rovnic ke každému časovému období (dohromady tedy 24 regresních rovnic), v druhém případě pak 7 rovnic (dohromady tedy 21 regresních rovnic). Rovnice β - konvergence měří hodnotu konvergence daného regionu (či země) ke stálému stavu, který v čase neroste. Na rozdíl od druhého ekonometrického modelu, lze operacionalizovat tuto rovnici způsobem, abychom měřili hodnotu konvergence daného regionu ke stálému stavu při zohlednění jejího ekonomického růstu ve stanoveném časovém období. Tento přístup tedy analyzuje konvergenci jednotlivých územních jednotek ve třech časových obdobích ke stálému stavu průměru EU-15, který je pro každý rok dopočítáván, aby odpovídal reálnému vývoji HDP v PPP obou proměnných v rovnici. Výstup samotné rovnice lze interpretovat následovně. V případě že parametr sklonu je kladný, dochází k β - konvergenci, při záporném znaménku pak dochází k divergenci.

Druhý ekonometrický model hodnotí reálnou konvergenci všech regionů NUTS2 a NUTS0 včetně zemí V4 ke všem zemím EU-15 (nikoliv pouze k průměru EU-15). V tomto případě tedy dochází dohromady k třem regresním rovnicím (jedné

pro každou časovou řadu). Tento přístup přímo vychází z rovnice β - konvergence, respektuje tedy na rozdíl od prvního ekonometrického přístupu tzv. nulový růst, který je vždy stanoven na výchozí hodnotu časové řady vzhledem zvolenému ukazateli.⁸ Samotná interpretace výsledků rovnice je přesně opačná než v prvním případě, tedy v případě, že regresní koeficient má záporné znaménko dochází k β - konvergenci, v opačném případě dochází k β - divergenci.

1.3 Dynamika konvergenčních a divergenčních tendencí zemích SVE

Již před rokem 2004 mnoho odborníků upozorňovalo na dva základní fenomény, které může východní rozšíření v otázce dynamiky konvergenčních či divergenčních tendencí unijních regionů způsobit. Toto doposud bezprecedentní zvýšení heterogenity na úrovni rozvoje států a jejich regionů může zapříčinit ztrátu územní nerovnováhy a prohlubování regionálních rozdílů (Baun, Marek 2008: 24). Charakter ekonomických meziregionálních disparit, které jsou výsledkem trendů pozorovaných v rámci regionálního rozvoje EU-15, se tak promítl i v regionech zemí SVE, ve kterých byl proces regionálního rozvoje ovlivněn ekonomickou transformací typickou diferenciací dříve relativně homogenního prostředí (Blažek 1996: 265). Zmiňovaným fenoménem na jedné straně je konvergence regionů vůči unijnímu průměru, na druhé pak zvyšující se prostorová koncentrace neboli aglomerace způsobující polarizaci či divergenci regionů v rámci státu (Geppert, Stephan 2008: 193), která způsobuje dichotomii mezi regiony *jádra/centra a okraje/periferie*.

Konvergenční tendence se v měřítku středních a východní Evropy projevují zejména u slabých hospodářsky zaostalých regionů *„založených na výrobních faktorech, kde je výkon ekonomiky poháněn pracovní silou s nízkou kvalifikací a minimálním přístupem k přírodním zdrojům“* (Mihai, Mioara 2011: 93). Z hlediska strukturálního vymezení regionu se jedná zpravidla o region s vysokým zastoupením těžkého průmyslu, neefektivní místní hospodářskou samosprávou a vysokou mírou nezaměstnanosti (Blažek, Csank 2007: 945). Evropská komise doplňuje k této charakteristice faktory jako nedostatečný rozvoj infrastruktury či neefektivní zemědělská produkce. Dále rozlišuje mezi strukturálně postiženými regiony poznamenanými úpadkem určitých odvětví průmyslu či ekonomickou recesí.

---

⁸ Ve sledovaném období 1995-2011 a 1995-2001 je tímto výchozím bodem HDP na obyvatele v PPP v roce 1995, pro časovou řadu 2001-2011 je tímto bodem HDP na obyvatele v PPP v roce 2001, v obou případech je HDP na obyvatele v PPP vyjádřeno v cenách v roce 2013.

Periferními regiony jsou myšleny geograficky izolované lokality, jakož i příhraniční regiony, které jsou považovány za speciální typ periferních regionů. Existují také regiony s urbanistickými problémy. Zvláštním typem zaostalého regionu je pak region venkovský (Dočkal 2004, Wokoun 2011: 143). Ekonomicky zaostalé regiony však podle Kuznetsovy a Williamsonovy hypotézy⁹ (1965) tendují ke snižování meziregionálních rozdílů čili regionální konvergenci až ve fázi zralého ekonomického růstu, naopak v průběhu raných fází jejich hospodářského rozvoje dochází ke zvyšování regionálních nerovností (Lu 2002: 420).

Tyto nerovnosti neboli disparity však v prostředí regionů zemí SVE/V4 nevznikají jen u výše popsaných regionů, avšak i aglomeračními trendy navázanými na metropolitní regiony jednotlivých členských zemí EU. Problematika vytváření disparit v relaci metropolitní versus periferní regiony je v tomto případě dána stabilitou systému hlavních měst, která se obvykle vyznačují excelentním ekonomickým postavením. Region hlavního města je obvykle nejvýznamnějším pólem rozvoje, neboť jsou zde v rámci hospodářské integrace koncentrovány vysoké manažerské funkce. Ekonomická integrace v metropolitním regionu jakožto interakčním uzlu probíhá na bázi obchodních vztahů, jejichž nejvýznamnějším projevem je vytváření nadnárodních hospodářských seskupení (Gorzela 2008: 100). Zároveň tento region představuje tzv. *nodální region s polaritou (disparitou) typu centrum – zázemí*, které je dáno prostřednictvím tzv. *dojížděkových procesů*. Zejména pak dojížděkou do zaměstnání. Typickým rysem ostatních je pak pracovní podřízenost periferních regionů příslušným nodálním centřům s přebytkem pracovní funkce (Viturka 2010: 133-134).

Vedle této těchto dvou základních typů regionů mohou existovat i regiony umístěné v blízkosti vývojových center a pólů růstu, které mají potenciál reálné konvergence. Tyto regiony se nachází na územní a ekonomické periferii EU, které mají HDP na obyvatele pod hodnotou unijního průměru. Mezi nimi je třeba rozlišovat *příhraniční regiony* v rámci členské země a *meziteritoriální regiony* – tedy regiony v centru země, které mají lepší přístup na komoditní trhy ostatních oblastí země, tím pádem mají i nižší transakční náklady a negativní externality generované touto jejich územní pozicí jsou výrazně sníženy. Pozitivní výchozí předpoklady takového regionu

---

⁹ Tato hypotéza byla autory potvrzena v závislosti na ukazateli příjmů per capita, přičemž samotné zvyšování příjmů na obyvatele vede k prohlubování regionálních disparit, avšak z dlouhodobého hlediska se budou rozdíly mezi regiony stabilizovat a následně snižovat (Lu 2002: 420).

lákaají investory, generují fenomén aglomerace, a především stimulují dynamiku konvergenčního procesu (Pascariu, Frunza 2011: 608).

1.4 Regionální politika EU v programovém období 2007-2013

V důsledku východního rozšíření stála Unie před nevyhnutelnou výzvou reformovat regionální politiku, která by se bez reformy musela zhroutit (Dočkal 2004). Proto Komise v návaznosti na tolik potřebnou reformu regionální politiky EU předložila v únoru 2005 návrh sdělení *Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti: Strategické obecné zásady Společenství, 2007-2013*, na jehož základě pak bylo vytvořeno Rozhodnutí rady stanovující strategické obecné zásady Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost, které definuje i 3 hlavní cíle regionální politiky: V souladu s hlavní prioritou unijní regionální politiky jde primárně o cíl *Konvergence*, který podporuje růst a tvorbu pracovních míst v nejméně rozvinutých regionech na úrovni NUTS0 a NUTS2 s cílem dosáhnout skutečné konvergence. Dalšími dvěma cíli regionální politiky EU pro toto programové období byly stanoveny *Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost* zaměřený na podporu ekonomických změn v průmyslových, městských a venkovských oblastech; a *Evropská územní spolupráce* podporující harmonický a vyvážený rozvoje v EU (Úřední věstník 2006). Tyto cíle se pak promítají v operačních programech vytvořených jednotlivými státy, za jejichž posuzování a přijímání má odpovědnost Komise (Bachtler, Mendez 2007: 544).

Předmětem zájmu předkládané diplomové práce je cíl Konvergence, jehož finančních nástrojů mohou využívat regiony na úrovni NUTS2, jejichž HDP na osobu je nižší než 75 % unijního průměru. V důsledku výrazného navýšení počtu regionů splňujících tuto podmínku cíle Konvergence vlivem východního rozšíření stála regionální politika EU pro finanční perspektivu 2007-2013 před výzvou, jak se vypořádat se statistickým efektem, jehož oběťmi byly regiony zemí bývalé EU-15, jejichž HDP na obyvatele se tak díky doposud bezprecedentnímu rozšíření EU zvýšilo na 80 % průměru nové EU-25 (Baun, Marek 2009: 22). Dotčené regiony nabyly statusu „postupného vyřazení“ (*phasing-out*), kdy Evropská komise v zájmu spravedlivého dokončení procesu konvergence umožnila těmto regionům nedosahujícím 75 % průměru HDP EU-15 podporu z unijních prostředků do roku 2013 (Wokoun, Mates, Kadeřábková et al. 2011: 131, Evropská komise 2007: 13-14.). Cíl Konvergence je

zaměřen i na regiony úrovně NUTS0 (úroveň státu), jejichž hrubý národní důchod (HND) nedosahuje 90 % unijního průměru.

Veškeré stanovené cíle regionální politiky EU v jednotlivých programových obdobích jsou realizovány prostřednictvím finančních nástrojů v podobě dvou strukturálních fondů – Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropského sociálního fondu (ESF), a Fondem soudržnosti (CF). Úkolem ERDF je především odstraňovat významné meziregionální disparity v EU a přispívat tak ke snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje jednotlivých regionů a míry zaostávání nejvíce znevýhodněných regionů. ESF se zaměřuje na zlepšování příležitostí v zaměstnání a vzdělávání v EU. Posláním tohoto fondu je také zlepšovat situaci nejzranitelnějších osob, které jsou ohrožené chudobou. Cílem CF je snižovat hospodářskou a sociální nerovnost a podporovat udržitelný rozvoj na úrovni států, nikoli však na úrovni regionů (Evropská komise 2014a, b, c).

Protože cíl Konvergence je zaměřen nejen na regiony NUTS2 ale také na NUTS0, je podporován z finančních zdrojů jak strukturálních fondů, tak z Fondu soudržnosti (MMR 2014a). Tyto fondy Evropské unie podle Garyho Markse (1996: 395-396, 401-402) představují „*hlavní hranu systému víceúrovňového vládnutí, kdy moc je rozdělena mezi nadnárodní, národní, regionální aktéry a lokální aktéry.*“ Na základě principu programování¹⁰ jsou unijní fondy odpovědně za regionální politiku EU tím, že jsou kombinovány pro intervence ve vytvořených mnohostranných operačních programech. Tyto programy zahrnují rozličná opatření, jako například přímé investice do soukromého sektoru průmyslu, poskytování poradenských služeb, výzkum a vývoj či technické a odborné vzdělávání.

1.4.1 Aplikace regionální politiky EU v ČR v programovém období 2007-2013

Na cíl Konvergence bývá v průměru alokováno téměř 82 % prostředků určených pro regionální politiku EU, přičemž u nových členských států je tento podíl ještě vyšší

---

¹⁰ Princip programování je jedním z principů regionální politiky EU, které se musí odrážet v programové a právní úpravě celého procesu poskytování pomoci. V programovém období 2007-2013 se jedná o tyto principy: *Princip programování* (1) znamená, že unijní fondy jsou alokovány na základě sedmiletých plánů, které jsou vyjednány mezi členským státem a Evropskou komisí. Cílem *principu koncentrace* (2) je cílit výdaje fondů EU do oblastí se strukturálními problémy. *Princip partnerství* (3) je založen na participaci Evropské komise a příslušných regionálních a místních orgánů a kompetentních nevládních aktérů na všech etapách administrace unijních fondů. *Princip adicionality* (4) znamená, že prostředky z unijních fondů mají sloužit jako doplňkové výdaje ze strany příjemců pomoci. *Princip monitorování a vyhodnocování* (5) klade důraz na monitoring a hodnocení efektivity vynakládání finančních prostředků (Marek, Kantor 2009: 27-28).

(Allen 2005: 237). V programovém období 2007-2013 bylo v České republice pro cíl vyčleněno téměř 97 % z celkové alokace ve výši 25, 59 miliard eur (MMR 2014a). Způsobilost k cíli Konvergence splňuje v námi sledovaném programovém období sedm z osmi regionů (kromě Prahy) na úrovni NUTSII v České republice, které dle ukazatele HDP na obyvatele nepřesáhly 75 % unijního průměru EU-25. Uvedené regiony NUTS2, stejně jako většina regionů nově přistoupivších zemí v rámci východního rozšíření, splňovaly podmínky cíle Konvergence již od svého vstupu do Evropské unie v roce 2004, kdy bylo na tento cíl vyčleněno 70 % podílu unijních fondů z celkové alokace. Vhodná k cíli Konvergence a tedy i způsobilá k čerpání z CF je i Česká republika na úrovni NUTS0 (Evropská komise 2007: 14-16).

Hlavní město Praha jakožto ekonomicky nejvýkonnější region NUTS2 na území České republiky „phasing-in“ je způsobilý na podporu z cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, a to prostřednictvím ERDF a ESF. V programovém období 2007-2013 disponuje částkou 0, 42 miliardy eur z celkové alokace. Česká republika taktéž využívá finančních prostředků v rámci cíle Evropská územní spolupráce, především pak v oblasti příhraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce, ve které jsou zahrnuty všechny regiony NUTS3 nacházející se podél vnitřních – a některých vnějších – pozemních hranic, tedy kraje s výjimkou Prahy a Středočeského kraje. Podpora na tento cíl plyne z ERDF ve výši 0, 39 miliard eur celkové alokace pro toto období (MMR 2014b).

Podle Hájka a Novosáka (2010: 172) existují v tuzemském prostředí tři skupiny regionů soudržnosti NUTS2 v závislosti na úrovni HDP na obyvatele vzhledem k unijnímu průměru: Region hlavního města, který se díky své výkonnosti řadí mezi nejvyspělejší regiony v rámci Unie a zároveň míra HDP na obyvatele výrazně převyšuje úroveň dalších tuzemských regionů soudržnosti (1). Podle nejnovějších dat z roku 2011 dosahuje region NUTS2 Praha z hlediska HDP per capita 171 % průměru EU. Regiony soudržnosti, jejichž výše HDP na obyvatele je vzhledem k průměru EU vyšší než 70 % (2), mezi něž podle nejnovějších dat řadíme regiony NUTS2 Střední Čechy, Jihozápad, Jihovýchod a v posledních letech i Moravskoslezsko. Třetí skupinou jsou regiony NUTS2, jejichž hodnota HDP na obyvatele přesahuje 60 % průměru (3). Mezi tyto regiony patří v České republice zbývající, tedy: Severozápad, Severovýchod a Střední Morava (European Commission 2014).

Před implementací a realizací programů z ERDF, ESF a CF na národní úrovni je po České republice v rámci každého programového období požadováno vypracovat celou řadu strategických a programových dokumentů, které jsou v souladu s unijními. V programovém období 2007-2013 musely tyto dokumenty vycházet z rámcového strategického dokumentu regionální politiky EU, který nese označení *Strategické obecné zásady Společenství*. V návaznosti na tento dokument mělo MMR povinnost připravit *Národní rozvojový plán 2007-2013*, jehož programové priority mají být promítnuty do *Národní strategického referenčního rámce* (NSSR). Tento programový a strategický dokument obsahuje priority a opatření, na něž by Česká republika chtěla využít své prostředky z unijních fondů (Capanda 2010: 33) NSSR tvoří podklad pro tvorbu operačních programů, jejichž podobu vyjednává členský stát s Evropskou komisí. Jedná se tedy o „*jakousi spojnicí mezi evropskými prioritami uvedenými ve Strategických obecných zásadách Společenství a národními prioritami politiky soudržnosti rozpracovanými v Národním rozvojovém plánu*“ (Marek, Kantor 2009: 36).

Jako svůj globální cíl si NSSR stanovuje „*přeměnu socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu s cílem dosáhnout hospodářské úrovně EU-25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážení a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva*“ (MMR 2007: 36). Realizace tohoto cíle pro programové období 2007-2013 probíhá prostřednictvím operačních programů (OP), dokumentů schválených Komisí, které stanovují konkrétní opatření, která mají být provedena v rámci územního rozvoje.

Pro cíl Konvergence, na který v České republice připadá 25, 89 miliard eur, bylo pro všechny regiony soudržnosti krom regionu hlavního města Prahy koncipováno sedm tematických a osm regionálních operačních programů (OP). Významný podíl z celkové alokace pro cíl Konvergence - 21, 23 miliard eur - připadá právě na tematické operační programy (TOP), které jsou dle svého tematického zaměření určeny pro celé území České republiky s výjimkou hlavního města Prahy. V programovém období 2007-2013 existují tyto TOPy: Integrovaný operační program (IOP), jehož finanční prostředky výhradně z ERDF jsou určeny pro rozvoj veřejné správy, kultury, cestovního ruchu, informační společnosti, podpoře zaměstnanosti, péči o zdraví obyvatel a zlepšení

bydlení a bezpečí obyvatel. OP Podnikání a inovace (OPPI) financován taktéž z ERDF si klade za cíl zvyšovat konkurenceschopnost sektoru průmyslu a podnikání, konkrétně podporovat malé a střední podnikání, podporu inovací, přenos výsledků výzkumu a vývoje do výrobní sféry, podpořit růst technologií a obecně zvýšit konkurenceschopnost české ekonomiky. OP Životní prostředí (OPŽP) dbá na zlepšování kvality životního prostředí a je financován nejen z ERDF, ale také z CF. Stejně tak je financován i OP Doprava (OPD), který je zaměřen zvýšení kvality všech typů dopravy a dopravní infrastruktury. OPD a OPŽP zároveň patří z hlediska finanční alokace k nejobjemnějším operačním programům v České republice. OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OPLZZ) se zaměřuje na zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti obyvatel České republiky a posílení jejich sociální integrace, rovné příležitosti žen a mužů a sladění rodinného a pracovního života. OPLZZ je financován pouze z ESF. OP Vzdělávání a konkurenceschopnost (OPVK) je zaměřen na zlepšování kvality vzdělávání na všech jeho úrovních, a to prostřednictvím ESF. OP Výzkum a vývoj pro inovace je financován z ERDF a usiluje o posílení konkurenceschopnosti České republiky na světových trzích prostřednictvím zdokonalování podmínek pro působení výzkumných, vývojových a proinovačních center a vysokých škol. Prostřednictvím OP Technická pomoc (OPTP) jsou zajišťovány aktivity podporující efektivitu řízení NSSR, jeho administrativní zabezpečení, kontrolu, monitorování a evaluaci realizace NSSR. Tyto aktivity jsou financovány z ERDF (MMR-NOK 2014a: 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34).

Regionální operační programy (ROP) se oproti tomu zaměřují na zvýšení konkurenceschopnosti regionů, urychlení jejich rozvoje a zvýšení atraktivity regionů pro investory, přičemž jsou podpořeny celkovou přidělenou částkou 4, 66 miliard eur. ROPů je celkem sedm: ROP Severozápad (ROP SZ), ROP Severovýchod (ROP SV), ROP Střední Čechy (ROP SČ), ROP Jihozápad (ROP JZ), ROP Jihovýchod (ROP JV), ROP Střední Morava (ROP SM), ROP Moravskoslezsko (ROP MS) (MMR 2014b).

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je určen pro regiony NUTS2, které nečerpají z cíle Konvergence, tedy v případě České republiky se jedná pouze o region Praha. Na tento region v tomto cíli připadá 0, 42 miliardy eur. V rámci tohoto cíle existují dva operační programy: OP Praha Konkurenceschopnost (OPPK) a OP Praha Adaptabilita (OPPA). Cíl Evropská územní spolupráce je zaměřen na podporu přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráci regionů a připadá na něj

0,39 miliard eur. Celkově se jedná o devět operačních programů určených pro všechny regiony soudržnosti České republiky: OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko, ČR – Polsko, ČR – Rakousko, ČR – Sasko, ČR – Slovensko, OP Mezuregionální spolupráce, OP nadnárodní spolupráce. V neposlední řadě existují dva síťové operační programy ESPON 2013 (podporující územní plánování a regionální rozvoj) a INTERACT II (zaměřen na posílení efektivnosti a zkvalitnění aktivit územní spolupráce) (MMR 2014b).

2 Analýza ekonomické výkonnosti regionů NUTS2

Tato první kapitola analytické části se zaměřuje na analýzu základních aspektů charakterizujících geograficky a ekonomicky regiony na úrovni NUTS2 a NUTS0 v České republice. Konkrétně se jedná o komparaci jednotlivých regionů co do rozlohy a počtu obyvatel v závislosti na výši celkové alokace pro regionální operační programy (ROP) v programovém období 2007-2013

Česká republika, jak již bylo uvedeno výše, má osm regionů soudržnosti, tedy regionů na úrovni NUTS2, které jsou definovány počtem obyvatel. Tabulka č. 1 pro jednotlivé regiony kromě počtu obyvatel uvádí i rozlohu a výši celkové alokace pro programové období 2007-2013 v rámci jednotlivých regionálních operačních programů.

Tabulka č. 1: Základní údaje o územních statistických jednotkách NUTS2 za rok 2013						
NUTS1	Kód	NUTS2	Kód	Rozloha (v km ²)	Počet obyvatel	Celková alokace ROP pro období 2007-2013 (v mil. Kč)
Česká republika	CZ0	Praha	CZ01	496,2	1 246 780	6350,4
		Střední Čechy	CZ02	11015,5	1 291 816	14971,6
		Jihozápad	CZ03	17617,3	1 209 298	16614,3
		Severozápad	CZ04	8648,8	1 128 490	19865,1
		Severovýchod	CZ05	12254,3	1 507 980	17450,0
		Jihovýchod	CZ06	13715,6	1 679 857	18834,6
		Střední Morava	CZ07	9229,7	1 225 302	17622,5
		Moravskoslezsko	CZ08	5427,1	1 226 602	19724,3
Zdroj: Eurostat 2014						

Jak z této první tabulky vyplývá, třebaže jsou regiony soudržnosti na území České republiky co do rozlohy heterogenní, ve srovnání s jinými unijními regiony na úrovni NUTS2 nejsou rozdíly na tuzemské úrovni zas tak výrazné. V zásadě neporovnatelnými jednotkami se tak mohou jevit například regiony hlavních měst; na jedné straně je zde region NUTS2 Praha, na druhé pak regiony NUTS2, které v sobě kromě těchto metropolí zahrnují i okolní periferní oblasti, jako například polský region soudržnosti Mazovské vojvodství s rozlohou přes 35 tisíc km² (Eurostat 2014b). Při komparaci těchto regionů je však nutné vzít v potaz skutečnost, že oblasti NUTS2 byly vymezovány se snahou o minimalizaci rozdílů v jejich velikosti, nutně se tak liší počet jednotek v malých a velkých členských státech, což může nadhodnocovat

meziregionální variabilitu ve větších zemích (Blažek 1996: 268). Region hlavního města Praha při dodržování veškerých metodických principů a standardů Eurostatu je tak rozlohou jeden z nejmenších regionů NUTS2 na území Evropské unie. Jedná se tedy o metropolitní region definovaný pouze územím samotného hlavního města, kdežto například region NUTS2 Bratislavský kraj je tvořen nejen územím hlavního města, ale také územím k městu přiléhajícím. Jak bude zmíněno níže, v posledních letech je Praha zároveň jeden z ekonomicky nejvýkonnějších unijních regionů. Podle nejnovějších dat Eurostatu z roku 2011 byla Praha co do ekonomické výkonnosti v rámci unijní sedmadvacítky na devátém místě (Eurostat 2014d). Za účelem zařadit region Praha do skupiny regionů cíle Konvergence a zajistit mu tak nejvyšší možnou finanční podporu ze strukturálních fondů EU, je v současné době diskutována podoba regionu Praha. Uvažuje se totiž o částečném či úplném sloučení s regionem soudržnosti Střední Čechy, čímž by došlo ke snížení jeho průměrné ekonomické výkonnosti. Podle Mejstříka (2010: 14) by však takto modifikovaný region přesahoval hranici 75 % unijního průměru na obyvatele o 25 %, tudíž by i přes tuto integraci metropolitního regionu do přilehlé oblasti nedosahoval na splnění podmínek cíle Konvergence.

Rozhodujícím pro sdružování krajů České republiky do regionů soudržnosti byla jejich velikost měřená počtem obyvatel za účelem porovnatelnosti údajů oblastí NUTS2, proto je možné pozorovat poměrně rovnoměrné rozdělení počtu obyvatel mezi jednotlivé regiony NUTS2 na území České republiky, přičemž nejméně obyvatel má region NUTS2 Severozápad, a to o více jak půl milionu obyvatel méně než region Jihovýchod. České regiony soudržnosti sice splňují kritérium pro počet obyvatel, v jiných regionech NUTS2 členských států však není výjimkou, že tento ukazatel není zcela striktně dodržen, například některé regiony NUTS2 Francie, Německa či Itálie i více jak trojnásobně překračují stanovený maximální počet tří milionů obyvatel na úrovni NUTS2 (Eurostat 2014c).

Důležitějším zjištěním v souvislosti s počtem obyvatel je fakt, že region Severozápad s nejnižším počtem obyvatel disponuje v programovém období 2007-2013 v rámci ROP Severozápad nejvyšší alokací ve srovnání s ostatními regiony NUTS2. Na tento program byla vyčleněna částka 762, 8 milionů eur, tedy 16 % z celkové alokace pro všechny ROPy. Celková alokace vyjádřená v přepočtu na jednoho obyvatele činí necelých 676 eur. Nejméně bylo vyčleněno pro Jihovýchod, kde na jednoho obyvatele připadla částka necelých 429 eur, přičemž tomuto nejlidnatějšímu regionu byla

vyčleněna třetí největší částka z celkové alokace. Vzhledem k tomu, že jsou prostředky z unijních fondů přerozdělovány členskými státy EU (nikoli regionům), musí být jejich rozdělení mezi jednotlivé regiony provedeno na základě kritérií EU zohledňujících nejen počet obyvatel, ale také úroveň zaměstnanosti a nezaměstnanosti, vzdělání a hustoty obyvatelstva (Bachtler, Mendez 2007: 544). Česká vláda rozložení finančních prostředků do jednotlivých operačních programů schválila Usnesením v roce 2006 (Vláda ČR 2006).

Tabulka č. 2 poslouží k analýze rozdílů v ekonomické výkonnosti regionů NUTS0 a NUTS2 v období 1995-2011. Od roku 2004 je úroveň jednotlivých regionů porovnávána vůči unijnímu průměru EU-15 z důvodu nejen vstupu České republiky do EU, ale především z důvodu realizace regionální politiky EU ve zkráceném programovém období 2004-2006. V tomto období splňují podmínky cíle Konvergence regiony NUTS0, jejichž HND na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU-15. Regiony NUTS2 jsou způsobilé k cíli Konvergence za předpokladu, že úroveň jejich HDP per capita je nižší než 75 % průměru EU-15. Stejně podmínky jsou stanoveny pro cíl Konvergence i v programovém období 2007-2013, avšak regiony na obou těchto úrovních vzhlížejí k průměru toho kterého ukazatele EU-25. Prostřednictvím škálovací metody semaforu, díky níž jsou nejnižším, středovým a nejvyšším procentuálním hodnotám sledovaného indikátoru HND a HDP přiřazeny specifické symboly v podobě barev dopravního světelného signalizačního zařízení, jsou přehledně znázorněny disparity v ekonomické vyspělosti jednotlivých regionů pro jejich další poměrování.

Z níže uvedené tabulky č. 2 lze vyvozovat tyto závěry: Kontinuální růst ukazatele HDP od roku 1995 jak na národní, tak na regionální úrovni, narušuje hned rok 1997, kdy je možné zaznamenat pokles v důsledku měnové krize zapříčiněné vnitřní i vnější nerovnováhou předchozího makroekonomického vývoje (Jonáš 2001: 10). Na dynamice začaly regiony NUTS0 a NUTS2 - až na výjimky v regionech Moravskoslezsko a Severozápad - nabírat opět v roce 2000, přičemž nevyšší meziroční nárůst mezi lety 2000 a 2001 byl zaznamenán v regionu Praha, a to o 4,95 %. V témže období jsou zaznamenány ojediněle i opačné tendence. Zpomalování tempa růstu se výrazně dotýká regionu Severozápad, který jakožto nejméně výkonný region zaznamenává pokles o 0,64 %. Naopak v letech 2002-2003 roste Severozápad ze všech regionů cíle Konvergence nejrychleji.

V prvních necelých třech letech od přistoupení České republiky do EU je možné pozorovat pozvolné navyšování ekonomického růstu u všech regionů. S výjimkou Prahy nejrychleji rostl region Jihovýchod, kde byl v roce 2006 zaznamenán meziroční nárůst o 2,4 %. Vlivem hospodářské a finanční krize však dochází ke změně vývojového trendu, kdy úroveň HDP na obyvatele v roce 2009 nejcitelněji po Praze klesá v moravskoslezském regionu, a to o 2,73 %. Ne u všech regionů je však v roce 2009 zaznamenán vůči průměru EU-25 klesající tempo růstu, například u regionu Severozápad je pozorován narůstající trend o 2,31 %. Kdybychom však porovnávali hodnotu HDP na obyvatele z roku 2009 k průměru EU-15, zaznamenali bychom u všech regionů na úrovni NUTS0 i NUTS2 pokles, přičemž nejvýraznější o 8,5 % byl zaznamenán současně v regionu Střední Čechy a Moravskoslezsko. V posledních dvou letech pozorovaného období lze opět zaznamenávat postupné ekonomické zotavení regionů. Tato zjištění korespondují i se závěry Evropské komise prezentovanými v nejaktuálnější *Páté zprávě o hospodářské, sociální a územní soudržnosti*:

- Z hlediska dopadu na HDP byly finanční krizí nejvíce zasaženy regiony specializované na výrobu. Turistické regiony, stejně jako regiony s vysokým podílem pracovních míst ve státní sféře nebyly finanční krizí významně zasaženy. Regiony hlavního města nebo prosperující metropolitní regiony specializující se finanční a obchodní služby byly zasaženy průměrně.
- Rozvinutým regionům napomáhá k zotavení vyšší konkurenceschopnost a inovativnost, vyšší míra zaměstnanosti a kvalifikovaní zaměstnanci, či vyšší kvalita infrastruktury a veřejné správy (Evropská komise 2010: 1-2).

V České republice je dominantní výrazný metropolitní charakter rozdílnosti daný dominantním postavením hlavního města z hlediska ukazatele HDP na obyvatele, což dokazuje i to, že z hlediska hodnocení nejvyššího nárůstu HDP na obyvatele od počátku sledovaného období, nejrychleji rostl region Praha, který od roku 1995 zvýšil svou ekonomickou výkonnost o 92,9 %, následuje region Střední Čechy, u nějž je možné pozorovat nárůst o 55,9 %. Za celé sledované období je jednoznačně nejdále od unijního průměru periferní region Severozápad, který od roku 1995 zaznamenal nárůst pouze o 22,8 %. Nízká dynamika růstu může být odrazem strukturální změny české ekonomiky v těchto regionech typických svou koncentrací surovinového a zpracovatelského průmyslu (Gorzelač 2008: 103). Tyto regiony jsou totiž poznamenány tím, že z „*období centrálního plánování zdědily silně nevhodnou strukturu místní*

ekonomiky, která v kombinaci s vysokým zastoupením těžkého průmyslu může způsobovat prohlubování regionálních disparit“ (Blažek, Csank 2007: 945). Tyto tendence se silněji projevují u životní úrovně, než u ekonomické, což souvisí s výrazně vyšší nezaměstnaností charakteristickou pro strukturálně postižené staré průmyslové regiony (Viturka et al. 2005: 17).

Dolní část tabulky č. 2 využívá škálovací techniku metody semaforu, z níž vyplývá následující: Česká republika ve zkráceném programovém období 2004-2006 byla způsobilá k využívání Fondu soudržnosti, neboť její hrubý národní důchod na obyvatele byl pod úrovní 90 % průměru tehdejší EU-15. HND per capita se v těchto letech pohyboval řádově v rozmezí 61-65 % vůči průměru EU-15, což znázorňuje červená barva v tabulce na úrovni NUTS0 České republiky. V roce 2004, kdy se Evropská unie rozšířila o země SVE, tedy převážně o země s nižší ekonomickou úrovní než byl unijní průměr, došlo díky statistickému efektu ke snížení průměrné výše HND i HDP na obyvatele. Hospodářská úroveň České republiky i jejích regionů ve srovnání s unijním průměrem z roku na rok tak diametrálně vzrostla. Počátkem nového programového období 2007-2013 tak Česká republika dosahovala téměř 80 % průměru HND na obyvatele unijní pětadvacítky. Jak je patrné, na Českou republiku dopadla dluhová finanční krize především v roce 2010, kdy HND dosahoval necelých 78 % unijního průměru (srov. Eurostat 2014a).

Není překvapením, že doposud ekonomicky nejvýkonnějším regionem České republiky je Praha, jejíž HDP na obyvatele v roce 1995 přesahoval průměr EU-15 o více jak 102 %. V roce 2011 již Praha dosahuje kolem 174 % průměru EU-25. Vzhledem k této výrazné ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti regionu Praha se v České republice objevují meziregionální disparity, které mají právě metropolitní charakter. Třebaže má formování regionálního HDP na obyvatele pozitivní vliv na Prahu, na některé regiony, jako například na Severozápad či Střední Čechy působí negativně, zpravidla se jedná o regiony, kde významná část populace dojíždí za prací do metropolitního regionu, což znamená, že produkce této části populace se započítává do produkce v Praze, nikoli do regionu, ze kterého tito obyvatelé dojíždí (Nevima 2012: 12-13).

Ačkoli je možné zaznamenat, že v průběhu zkráceného programového období 2004-2006 se v České republice objevovaly regiony s nižší ekonomickou výkonností

pod 50 % průměru HDP unijní patnáctky, mezi regiony cíle Konvergence v České republice, zejména pak v programovém období 2007-2013, jak vychází nejen z oranžového škálování v tabulce, ale také z odborné literatury, meziregionální rozdíly v České republice nejsou výrazné, neboť míra HDP na obyvatele se pohybuje v rozmezí 50 až 75 % průměru unijní pětadvacítky.

Tabulka č. 2: Podíl regionů NUTSI (HND na obyvatele) a NUTSII (HDP na obyvatele) České republiky v období 1995-2011 na průměru HND/HDP na obyvatele EU-15/25 (v %)

Rok	EU-15 (HND)	EU-15 (HDP)	EU-25 (HND)	EU-25 (HDP)	CZ0 (HND)	CZ01 (HDP)	CZ02 (HDP)	CZ03 (HDP)	CZ04 (HDP)	CZ05 (HDP)	CZ06 (HDP)	CZ07 (HDP)	CZ08 (HDP)
1995		100,00				102,18	53,85	58,21	58,73	55,72	55,77	51,14	53,90
1996		100,00				106,21	54,74	60,08	58,55	56,42	57,23	53,11	55,91
1997		100,00				105,80	52,90	56,78	53,98	54,76	53,93	51,13	51,92
1998		100,00				107,01	52,99	54,12	50,85	52,13	51,80	47,49	47,91
1999		100,00				108,59	53,52	52,70	48,81	50,91	50,41	46,02	45,43
2000		100,00				109,62	53,85	52,33	47,15	50,85	50,20	45,80	43,88
2001		100,00				114,57	54,31	52,72	46,51	50,96	51,48	46,08	44,53
2002		100,00				119,20	54,93	53,07	47,61	50,70	51,97	46,13	44,95
2003		100,00				124,68	55,68	54,92	49,60	50,48	53,54	47,30	45,96
2004	100,00	100,00			61,67	126,88	57,04	56,59	49,88	51,31	53,76	47,95	49,47
2005	100,00	100,00			64,73	133,88	58,06	58,82	51,48	53,45	55,97	49,48	53,65
2006	100,00	100,00			65,01	138,61	62,10	61,01	52,59	54,93	58,40	50,92	54,66
2007		100,00	100,00	100,00	79,52	170,28	74,33	70,86	62,41	65,21	70,64	61,21	66,15
2008		100,00	100,00	100,00	79,92	174,98	74,98	67,99	62,51	65,03	72,10	63,75	68,30
2009		100,00	100,00	100,00	81,16	171,51	72,06	68,86	64,83	65,01	72,58	64,22	65,57
2010		100,00	100,00	100,00	77,83	175,03	72,71	70,72	64,13	66,87	73,69	64,97	68,72
2011		100,00	100,00	100,00	78,28	174,28	74,14	71,47	63,76	67,62	74,55	66,56	71,75

Škálovací metoda semaforu:

HND na obyvatele průměru EU-15/25 (v %)	NUTSI	HDP na obyvatele průměru EU-15/25 (v %)	NUTSII
< 70		< 50	
70-90		50-75	
> 90		> 75	

Zdroj: OECD 2014, vlastní výpočty

3 Analýza reálné konvergence regionů NUTS2 vzhledem k průměru EU-15

Tato podkapitola aplikuje teoretický koncept β - konvergence na regiony NUTS2 a NUTS0 v České republice. Jak vyplývá z první části této kapitoly, na území České republiky jsou regiony na úrovni NUTS2 ekonomicky méně výkonné než unijní průměr příslušného programového období. Jedinou výjimku představuje region soudržnosti Praha, jejíž HDP na obyvatele, jak je patrné z tabulky č. 2, dosahuje podle nejnovějších dat 174, 28 % průměru EU-25. Cílem této kapitoly je dle prvního využívaného ekonometrického modelu prokázat konvergenci či divergenci zbývajících sedmi regionů soudržnosti k průměru EU-15 a zároveň v případě konvergence predikovat počet let, kdy dosáhnou stálého stavu EU-15.

Jak již bylo řečeno v teoretické části, k aplikaci β - konvergence byla využita regresní rovnice, která byla odhadnuta klasickou metodou nejmenších čtverců. Časové období je vytyčeno na léta 1995-2011, přičemž vzhledem k pozorovanému ekonomickému růstu zkoumáme reálnou konvergenci jednotlivých regionů ve třech dílčích časových řadách: 1995-2011, 2001-2011 a 2004-2011. Tímto modifikovaným výběrem roků dojde k přesnějšímu stanovení výsledků, neboť data jsou očištěna od výchozích podmínek tranzitních ekonomik. Zároveň se ukázalo, že ekonometrický model v období 2004-2011 vykazuje příliš nízkou statistickou významnost, neboť je tato časová řada příliš krátká a výsledky jsou současně zkresleny finanční krizí, tudíž nedochází k statisticky signifikantním výsledkům.

V rámci propočtu odhadu regresních modelů v jednotlivých stanovených obdobích vzniklo celkem 24 parametrů hodnotících β - konvergenci. Výsledky jsou uvedeny v tabulkách č. 3 a 4. V těchto tabulkách je zvláštní pozornost věnována parametru sklonu β . Za předpokladu, že je tento koeficient kladný, je možné říci, že dochází k β - konvergenci, pokud parametr sklonu β nabývá záporných hodnot, potom dochází k β - divergenci, přičemž čím vyšší krajní hodnoty, tím významnější konvergenční, či divergenční trend. Využívaný přístup identifikující u regionů β - konvergenci či divergenci zohledňuje statistickou významnost, pro jejíž testování je stanovena 5 procentní hladina významnosti prostřednictvím p-hodnoty, která určuje, zda je model statisticky signifikantní či nikoli, přičemž p-hodnota je stanovena na hladině

významnosti 0, 05, že ke konvergenci či divergenci dochází, pokud je hodnota tohoto parametru vyšší, není výsledek β - konvergence statisticky významný. Tento formulovaný model umožňuje objektivně zhodnotit, zda ke konvergenci v regionech na úrovni NUTS2 v České republice dochází, či nikoliv. O relevanci též svědčí hodnota koeficientu determinace (R^2). Jedná se o veličinu, která udává, jaký podíl rozptylu v pozorování závislé proměnné se podařilo regresí vysvětlit. Čím vyšší hodnoty koeficientu determinace, tím větší úspěšnost regrese, vysoká hodnota této veličiny se však objevuje pouze v tabulce č. 4.

Tabulka č. 3: Odhad ekonometrického modelu β - konvergence pro regiony NUTS2 a NUTS1 České republiky v letech 1995-2011 k průměru EU-15						
Regresivní rovnice	Region		Parametr sklonu β	p-hodnota	R^2 (v %)	Závěr
	Kód	NUTS1/2				
1	CZ0	Česká republika	0,482	0,016	33,1	konvergence
2	CZ02	Střední Čechy	0,612	0,000	64,7	konvergence
3	CZ03	Jihozápad	0,185	0,220	9,9	nejednoznačné
4	CZ04	Severozápad	-0,154	0,414	4,5	nejednoznačné
5	CZ05	Severovýchod	0,063	0,637	1,5	nejednoznačné
6	CZ06	Jihovýchod	0,414	0,048	23,7	konvergence
7	CZ07	Střední Morava	0,201	0,315	6,7	nejednoznačné
8	CZ08	Moravskoslezsko	0,329	0,260	8,4	nejednoznačné

Zdroj: OECD 2014, vlastní výpočty

Z výsledků regresní analýzy prezentovaných v tabulce č. 3 lze konstatovat následující: Pro prvotně stanovené období 1995-2011 bylo provedeno osm regresních rovnic vztahujících se k jednotlivým NUTS2 a NUTS0 na úrovni České republiky ve vztahu k průměru EU-15. Přestože hodnota parametru β je zaznamenána kladná v sedmi z osmi regionů soudržnosti, s ohledem na p-hodnotu a koeficient determinace (R^2), je možné konstatovat, že ve stanoveném období jednoznačně konvergují pouze regiony NUTS2 Střední Čechy a Jihovýchod. Nejvyšší hodnota parametru sklonu β (0, 612) a zároveň hodnota koeficientu determinace (64, 7 %) je zaznamenána právě u regionu Střední Čechy. U ostatních regionů soudržnosti nelze s ohledem na statistickou významnost hovořit o jednoznačných výsledcích, p-hodnota se totiž pohybuje vysoko nad zvolenou pětiprocentní hladinou významnosti. I na úrovni NUTS0 je prokázána jistá míra konvergence, neboť parametr β dosahuje hodnoty 0, 482 při p-hodnotě 0, 016, nicméně hodnota koeficientu determinace stejně tak jako na úrovni NUTS2 nese svědčí o

relevantním výsledku. U jednoho z regionů soudržnosti Severozápad je však zaznamenána záporná hodnota parametru sklonu β (-0, 154), což svědčí o možné divergenci tohoto regionu, nicméně p-hodnota je vysoko nad stanovenou hladinou významnosti.

Vysvětlení nejednoznačnosti výsledků z tabulky č. 3 hledejme zejména v tom, že Česká republika v 90. letech procházela hlubokou ekonomickou transformací překonávající deformace a nedostatky čtyřiceti let socialistického systému založeného na centrálním plánování a kolektivním vlastnictví. Přechod ke kapitalistickému systému založenému na koordinaci a soukromém vlastnictví proběhl především v první polovině 90. let, od té doby byly nastaveny výchozí podmínky pro dlouhodobý hospodářský růst (Holman 2000: 5), což vyplývá i z tabulky č. 2. Nicméně, jak již bylo uvedeno výše, české hospodářství na národní i regionální úrovni od roku 1997 navíc poznamenala měnová krize. Až přelom nového tisíciletí tak dokončil ekonomickou transformaci (Gorzalak 2008: 97), neboť stabilní růst je zaznamenán zejména od roku 2001 až do roku 2008, kdy je opět narušen dluhovou krizí. Právě tato ekonomická krize a krátká časová řada, pro níž jsou dostupná data pouze do roku 2011, zabraňuje analyzovat úroveň reálné konvergence regionů NUTS2 a NUTS0 od vstupu České republiky do Evropské unie. Výsledky odhadu ekonomického modelu β - konvergence v období 2004-2011 jsou tedy z hlediska hladiny statistické významnosti a relevance nejednoznačné.

Tabulka č. 4: Odhad ekonometrického modelu β - konvergence pro regiony NUTS2 a NUTS1 České republiky v letech 2001-2011 k průměru EU-15						
Regresivní rovnice	Region		Parametr sklonu β	p-hodnota	R ² (v %)	Závěr
	Kód	NUTS1/2				
1	CZ0	Česká republika	1,616	0,004	61,7	konvergence
2	CZ02	Střední Čechy	1,462	0,000	77,1	konvergence
3	CZ03	Jihozápad	1,158	0,002	66,6	konvergence
4	CZ04	Severozápad	1,133	0,012	52,1	konvergence
5	CZ05	Severovýchod	0,974	0,013	51,7	konvergence
6	CZ06	Jihovýchod	1,546	0,011	53,2	konvergence
7	CZ07	Střední Morava	1,378	0,024	44,7	konvergence
8	CZ08	Moravskoslezsko	2,397	0,020	65,9	konvergence

Zdroj: OECD 2014, vlastní výpočty

Současný stav konvergenčních či divergenčních tendencí regionů NUTS2 a NUTS0 tak nejlépe vystihuje analýza časové řady mezi lety 2001 a 2011, jejíž výsledky prezentuje tabulka č. 4. Z výsledků vyplývá jednoznačný konvergenční trend regionů spadajících do cíle Konvergence na úrovni NUTS2 i NUTS0 vůči zemím EU-15, a to s ohledem na statistickou významnost a relevanci výsledků. Toto zjištění dokládá i pátá zpráva Evropské komise, která popisuje následující trendy:

- V období 2000-2007 bylo tempo růstu HDP na osobu v zemích EU vysoké, přičemž díky vyššímu tempu hospodářského růstu méně a středně rozvinutých zemí EU¹¹ byl na národní úrovni v rámci unijní sedmadvacítky zaznamenán pokračující konvergenční trend. Ten však přerušila finanční dluhová krize dopadající zejména v letech 2008 a 2009.
- V důsledku toho před rokem 2008 docházelo ke snižování i regionálních disparit v méně a středně rozvinutých státech. Hospodářská krize dopadla na jednotlivé regiony vcelku bez větších rozdílů, přičemž regiony zemí přistoupivších do EU po roce 2004 – tzv. konvergenční regiony – byly zasaženy méně než jižní státy EU-15 (Evropská komise 2010: 1-2).

Že je zavádějící jednoznačně tvrdit, že zrychlení prohlubování disparit je následkem finanční a hospodářské krize (Hájek, Novosák 2010: 168, Vaidere 2011: 170), dokazují i naše zjištění. Hodnota parametru sklonu β udává, že nejrychleji ve sledovaném období konverguje region Moravskoslezsko (2, 397), nejpomaleji pak region Severovýchod (0, 974). Podle nejnovějších dat, která vyplývají i z tabulky č. 2, je v současné době nejméně výkonným regionem Severozápad, který následuje v tomto pořadí Střední Morava a Moravskoslezsko. Tyto tři regiony se v rámci sledované časové řady pohybovaly na posledních třech místech. Z uvedeného vyplývá, že teoretický koncept β -konvergence, tedy, že nejméně ekonomicky výkonné regiony konvergují rychleji, než hospodářsky výkonnější jednotky, se tak v rámci komparace nejméně ekonomicky výkonných regionů v České republice zcela nepotvrzuje: Třebaže v posledních letech nejméně výkonný region Severozápad konverguje ze sledovaných regionů jako druhý nejpomalejší, třetí nejméně vyspělý region Moravskoslezsko - tedy výkonnější než Severozápad - v letech 2001-2011 konverguje nejrychleji, což dokazuje

---

¹¹ Jedná se o tyto země Bulharsko, Rumunsko, Polsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Estonsko, Slovensko, Portugalsko, Malta, Česká republika, Řecko, Slovinsko, Kypr.

i fakt, že od roku 2001, kdy bylo Moravskoslezsko nejchudším regionem, vzrostla jeho ekonomická výkonnost do roku 2011 o 50, 4 %. Zatímco Severozápad od roku 2001 navýšil ekonomickou výkonnost pouze o 27, 9 %, Střední Morava však vzrostla o vysokých 34, 8 %.

V této souvislosti je však třeba brát v úvahu, že regiony NUTS2 na území České republiky nepatří k nejméně výkonným unijním regionům. Ani však nejchudší region soudržnosti v rámci V4 - tedy i nejchudší region EU-25 - Ěszak-Magyarország v Maďarsku má v námi sledovaném hodnotu parametru sklonu β na velmi nízké úrovni 0, 457, zároveň u něj byl v období 2001-2011 zaznamenán nárůst HDP na obyvatele pouze o 9, 1 %, naopak v roce 2001 u obdobně podrozvinutého regionu Slovenska Západné Slovensko byl zaznamenán procentuální nárůst o 63, 5 % a zároveň jeho parametr sklonu β nabyl vysoké hodnoty 2, 925 (viz příloha č. 1 a 2).

Významnou statistickou signifikancí a relevancí se vyznačuje region Střední Čechy, u něhož byly obdobné výsledky zaznamenány i v prvotně sledovaném období. Tento region je taktéž typický pro svou vysokou ekonomickou výkonnost, která je po regionu Jihovýchod druhá nejvyšší v rámci regionů soudržnosti cíle Konvergence (viz tabulka č. 2) (srov. European Commission 2014). Zároveň je také jediným regionem v České republice, který dle dat Eurostatu již dvakrát v programovém období 2007-2013, konkrétně v roce 2007 a 2008, přesáhl hranici 75 % unijního průměru (Eurostat 2014e). Jedná se tedy o region, který ve srovnání s ostatními regiony cíle Konvergence má výhodnější výchozí podmínky pro zvýšení své dynamiky ekonomického růstu, neboť stejně jako ostatní regiony dosahuje na prostředky ze strukturálních fondů cíle Konvergence. Vzhledem k tomuto zvýhodnění volí část soukromých subjektů původně se sídlem v hlavním městě přesun do tohoto regionu, který má možnost využívat vyšší výše prostředků z cíle Konvergence. Jeho postavení je však ohroženo, neboť vzhledem k významnému postavení regionu hlavního města Prahy, se vede diskuze o sloučení regionu Střední Čechy s územím hlavního města Prahy, stejně jako je tomu na Slovensku či v Polsku (Melecký, Staníčková 2011: 197).

Z uvedeného je tak možné konstatovat, že konvergenční tendence je možné pozorovat u všech regionů soudržnosti České republiky, nicméně jednoznačně neplatí, že by u nejméně výkonných regionů cíle Konvergence byl zaznamenán nejsilnější konvergenční trend a u nejvýkonnějších naopak nejnižší parametr β . Zároveň je však

nutné poznamenat, že byly výše porovnávány regiony spadající do téže skupiny regionů cíle Konvergence. Pokud bychom však uvažovali o porovnání regionů zemí západní Evropy, které v současné době dosahují 75 % a více HDP na obyvatele s regiony zemí SVE, které se pohybují kolem 75 procentní hranice cíle Konvergence, předpokládáme, že by výsledky o rychlosti konvergence byly více zřejmé. Okolnosti rozdílné dynamiky konvergenčního procesu u nejméně rozvinutých regionů mohou být mimo jiné dány dopadem finanční a hospodářské krize na jednotlivé regiony, zatímco před jejím vypuknutím se hospodářské rozdíly mezi regiony snižovaly, některé zasáhla tak významně, což ovlivňuje i míru reálné konvergence těchto regionů.

Název	Průměrný meziroční růst 1995-2011 (v %)	Průměrný meziroční růst 2001-2011 (v %)	Predikce trvání konvergence (1995-2011)	Predikce trvání konvergence (2001-2011)
EU-15	1,72	0,86		
Česká republika	2,75	3,1	90 let	45 let
Střední Čechy	2,88	2,54	86 let	60 let
Jihozápad	2,13	2,43	244 let	64 let
Severozápad	1,33	2,31	nedochází ke konvergenci	69 let
Severovýchod	2,03	2,16	323 let	77 let
Jihovýchod	2,66	3,2	106 let	43 let
Střední Morava	2,49	2,99	130 let	47 let
Moravskoslezsko	2,72	4,18	100 let	30 let

Zdroj: OECD 2014, vlastní výpočty

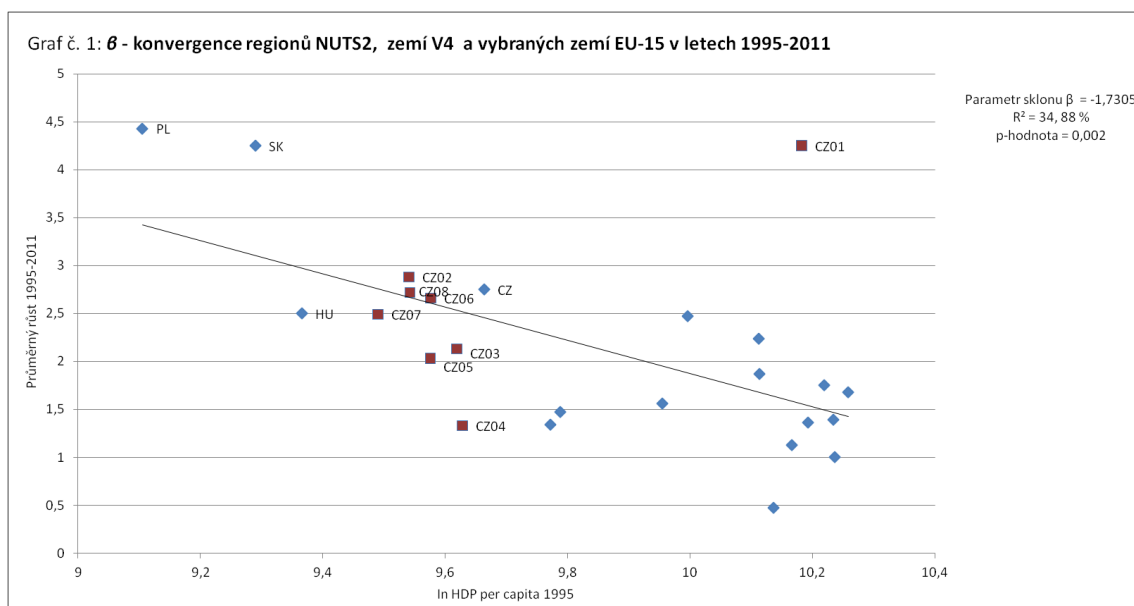
Na základě průměrných meziročních hodnot růstu HDP na obyvatele lze predikovat, za jak dlouho dojde k regionální konvergenci u regionů NUTS2 vzhledem k EU-15. Samotná doba predikce se odvíjí od zvoleného způsobu výpočtu, výše zmíněná predikce je tak orientační. Výsledky shrnuje tabulka č. 5. Pokud bychom tento odhad provedli v prvotně sledovaném období 1995-2011, došli bychom k závěru, že průměrný meziroční růst je nejnižší u regionu Severozápad, a to pouze 1,33 %. U tohoto regionu tak nedochází ke konvergenci. Velmi nízkou konvergenci také vykazují regiony Jihozápad a Severovýchod. Oproti tomu nejrychleji by konvergoval region Střední Čechy s nejvyšším průměrným meziročním růstem 2,9 %, a to za 86 let. Od roku 2001, jak již bylo uvedeno, je zaznamenán stabilní hospodářský růst, proto je odhad v ohledu na průměrný meziroční růst za období 2001-2011 realističtější: Na rozdíl od předchozího sledovaného období bude odhadem nejrychleji konvergovat

region Moravskoslezsko, jehož dynamika růstu je jednoznačně nejrychlejší. Zpočátku jakožto jednoznačně nejméně výkonný region totiž v současné době zaznamenává průměrný meziroční růst 4,18 %, z čehož lze usuzovat konvergenci již za 30 let. Oproti předchozímu období si výrazně rovněž polepšil region Severozápad, jehož predikovaná doba konvergence činí 69 let, přesto i v tomto období dosahují spolu s regiony Jihozápad a Severovýchod nejhorších výsledků. Při komparaci dvou sledovaných období můžeme pozorovat výrazné dvojnásobné snížení odhadu délky trvání konvergence u regionu NUTS0 České republiky, která je v optimálním sledovaném období predikována na 45 let. Podle Žďárka (2006: 2) se taktéž nedá předpokládat dosažení průměrné ekonomické úrovně dříve než za několik desetiletí, přičemž vývoj zemí SVE komparuje s vyspělými státy, které se staly členy Společenství již v 80. letech 20. století a doposud nedosáhly ekonomické úrovně ostatních vyspělých starých členských států.

4 Analýza reálné konvergence regionů NUTS2 v porovnání s regiony NUTS2 zemí V4 a vybraných zemí EU-15

Cílem této kapitoly je analyzovat reálnou konvergenci všech regionů NUTS2 a NUTS0 v porovnání s těmito regiony zemí V4 a vybranými zeměmi EU-15 (nikoli však vzhledem k průměru EU-15) za využití druhého ekonometrického modelu. V rámci optimalizace časových řad, ke které došlo v předchozích kapitolách, bude tato analýza vycházet z dvou regresních rovnic. V samotném výpočtu bude na rozdíl od prvního ekonometrického modelu zohledňován nulový růst, který je stanoven výchozí hodnotou časové řady vzhledem ke zvolenému ukazateli. V námi sledovaných dvou obdobích se jedná v prvním případě o rok 1995, v druhém pak o rok 2001. V neposlední řadě připomeňme, že na rozdíl od prvního ekonometrického přístupu je opačná interpretace výsledků regresní rovnice, v případě, že má regresní koeficient záporné znaménko, dochází ke konvergenci, v opačném případě dochází k divergenci.

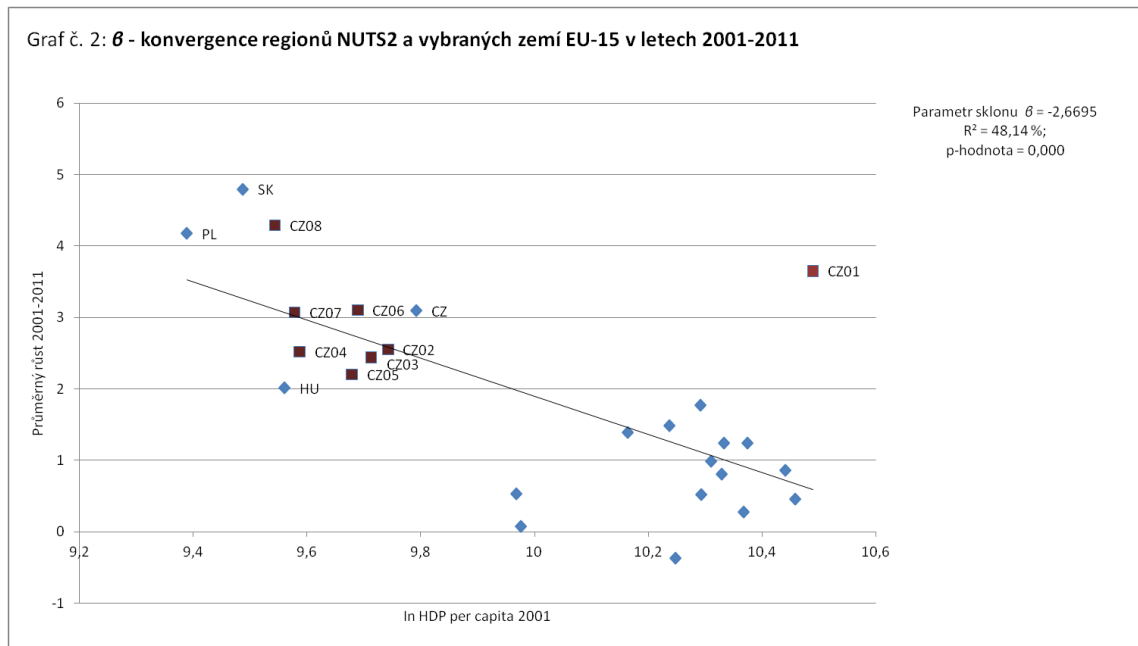
Graf č. 1 znázorňuje analýzu β - konvergence regionů NUTS2 České republiky, zemí V4 a vybraných zemí EU-15 v letech 1995-2011. V rámci zemí EU-15 však není zahrnuto Lucembursko a Irsko, a to s ohledem na to, že by jejich výrazné hodnoty HDP na obyvatele a hospodářského růstu zkreslovaly výsledek tohoto ekonometrického modelu. Dle záporné hodnoty parametru sklonu β se dá odvozovat, že u pozorovaných regionů a zemí dochází ke konvergenci. Třebaže koeficient determinace R^2 je nízký (34,88 %) na to, aby dokázal vysvětlit část dat prostřednictvím zvoleného regresivního

modelu, dle p -hodnoty je možné odvozovat vysokou statistickou významnost. Z výsledků regresní rovnice odvozujeme následující: V levé horní části grafu, jak je patrné, se vyskytují méně ekonomicky vyspělé státy, tedy státy, které v počátečním roce časové řady (1995) nízkou úroveň HDP na obyvatele, zároveň však je u nich možné zaznamenat vysoký průměrný hospodářský růst. V pravé, převážně dolní části grafu je možné pozorovat státy, které mají sice vysokou hodnotu HDP per capita, ale nízký průměrný růst, což odpovídá teorii β - konvergence.

Čím více jsou státy či regiony vzdálené od regresivní přímky směrem nad ní, rostou rychleji, než se předpokládá z hodnoty jejich HDP na obyvatele. Země nebo regiony vyskytující se pod regresní přímkou rostou výrazně méně s tím, že čím víc jsou od této přímky vzdálené, tím pomaleji rostou. Z vysvětlení vyplývá, že pokud bychom uvažovali o nejméně rozvinutých zemích EU-25, tedy o zemích V4, mezi něž se řadí i Česká republika, je možné konstatovat, že u Polska, Slovenska a České republiky je ve sledovaném období možné pozorovat vysoký průměrný hospodářský růst, který dokazuje, že je u těchto států zaznamenána konvergence. V případě Polska, následovaného Slovenskem je tento trend nejzřetelnější, tyto země mají nejnižší hodnotu HDP na obyvatele z vybraných zemí za sledované období, přičemž zaznamenávají nejvýraznější průměrný růst ze všech sledovaných unijních států. I u České republiky jakožto země s nejvyšší hodnotou HDP na obyvatele v rámci zemí V4 je zaznamenán vyšší průměrný hospodářský růst, avšak nižší než u prvních dvou jmenovaných zemí. Teoretický koncept β - konvergence, tedy i námi stanovená hypotéza, se však zcela nepotvrzuje, a to s ohledem na hospodářský růst Maďarska, které třebaže má ze zemí V4 druhou nejvyšší hodnotu HDP na obyvatele, nicméně ve srovnání se sledovanými zeměmi má hodnotu HDP na obyvatele jednu z nejnižších, tempo průměrného hospodářského růstu této země ve srovnání s ostatními státy V4 výrazně zaostává.

Na úrovni regionů NUTS2 České republiky je situace obdobná, ovšem s výjimkou hlavního města Prahy, které, jak už bylo řečeno, výrazně převyšuje unijní průměr nejen co do úrovně HDP na obyvatele, tak i z hlediska hospodářského růstu. Se zvláštním zaměřením na nejméně ekonomicky výkonné regiony soudržnosti, tedy na Severozápad, Střední Moravu a Moravskoslezsko, je možné konstatovat, že nejrychlejší tempo růstu je zaznamenáno u regionu Moravskoslezsko, který je z hlediska obou

zohledňovaných ukazatelů porovnatelný s regiony Střední Čechy a Jihovýchod. Region Střední Morava s nejnižší mírou HDP na obyvatele ze všech sledovaných regionů NUTS2 se z hlediska průměrného ročního růstu o tolik nevzdaluje právě regionu Moravskoslezsko. Naopak u regionu Severozápad s nejvyšším HDP na obyvatele je zároveň zaznamenáno i nejnižší tempo růstu.

Vycházejí z grafu č. 2, lze konstatovat následující: Stejně tak jako v předchozím případě, i ve sledovaném období 2001-2011 dochází u analyzovaných zemí a vybraných regionů Evropské unie dle záporného sklonu regresní přímky k β - konvergenci, přičemž koeficient determinace R^2 dosahuje vysoké úrovně (48, 14 %) a hladina významnosti stanovená p-hodnotou (0, 0 %) vykazuje statistickou signifikanci. Je tedy možné s jistotou konstatovat, že země V4 a regiony NUTS2 na území České republiky konvergovaly k zemím EU-14. Stejně tak jako v předchozím grafu bylo z obavy o zkreslení ekonometrického modelu totiž vynecháno Lucembursko pro svou atypičnost.

Se zaměřením na státy V4 pozorujeme, že Slovensko ve své ekonomické výkonnosti v roce 2001 předstihlo Polsko, další pořadí členských států V4 se nezměnilo, přičemž je možné konstatovat, že všechny země V4 zaznamenaly tendenci zvyšování nejen HDP na obyvatele, ale také zvýšení hospodářského růstu v tomto sledovaném období.

To však neplatí u regionů NUTS2. U ekonomicky nejvýkonnějších regionů soudržnosti České republiky je sice zaznamenán nárůst hodnoty HDP na obyvatele, ale také ve srovnání s předchozím sledovaným obdobím pokles jejich průměrného hospodářského růstu. U regionu hlavního města Prahy, poklesl průměrný hospodářský růst ze 4,25 % na 3,65 %. Podobně tomu je i u regionu Střední Čechy, jehož výkonnost poklesla z roku 1995 na rok 2001 o 0,33 %. Zpomalení tempa růstu pozorované v čase potvrzuje, že ekonomicky výkonnější regiony rostou pomaleji, než regiony chudší. Pokud bychom se však zaměřili na nejméně výkonné regiony NUTS2 v České republice je možné u nich zaznamenat opačný trend; přes pokles HDP na obyvatele je možné u regionu Severozápad pozorovat zvýšení průměrného ekonomického růstu z 1,33 % v roce 1995 na 2,52 v roce 2001. U regionů Střední Morava a Moravskoslezsko je zaznamenán nárůst v obou sledovaných položkách.

Graf č. 3 zachycuje v tomto modelu jednoznačně prokazatelnou β - konvergenci všech regionů NUTS2 zemí V4 a vybraných zemí EU (stejně jako v případě grafu č. 1 není zahrnuto Lucembursko a Irsko), a to s ohledem na p-hodnotu, která je v tomto případě nulová, tedy nižší než 5 procentní hladina významnosti, z čehož vyplývá, že je možné zamítnout nulovou hypotézu a odhady regresních koeficientů pokládat za statisticky významné a relevantní.

V rámci komparace regionů na úrovni NUTS2 jednotlivých zemí V4 je možné konstatovat, že výrazně pod regresní přímkou se nacházely převážně maďarské regiony soudržnosti (HU 21, 22, 23, 31, 32, 33). Třebaže tyto regiony nemají nejnižší HDP na obyvatele v porovnání s regiony ostatních zemí V4, průměrným hospodářským růstem daleko pod regresní přímkou jsou značně od ostatních regionů v rámci V4 vzdáleny. Mezi nejméně výkonné regiony NUTS2 v Maďarsku jsou řazeny regiony Severní Maďarsko (*Észak-Magyarország*, HU31), Severní Alföld (*Észak-Alföld*, HU32), Jižní Alföld (*Dél-Alföld*, HU33), Jižní Zadunají (*Dél-Dunántúl*, HU23), což potvrzuje i tento graf. Stejně tak je i nejnižší hospodářský růst za rok 1995 v ohledu na metropolitní region pozorován v Maďarsku, tedy v regionu NUTS2 Střední Maďarsko (*Közép-Magyarország*, HU10), který není tvořen jen hlavním městem Budapešť ale také přílehlými oblastmi. Přestože se logicky jedná o nejvýkonnější region v Maďarsku, je možné, stejně jako v ostatních zemích V4, pozorovat výraznou polarizaci mezi regionem hlavního města a ostatními periferními regiony; zatímco region Střední

Maďarsko má průměrné tempo růstu 3, 88 %, nejméně hospodářský výkonný region ve sledovaném období Jižní Alföld pouze 0, 88 %. Ekonomická výkonnost Maďarska na úrovni NUTS0 je taktéž v rámci zemí považována za nejslabší.

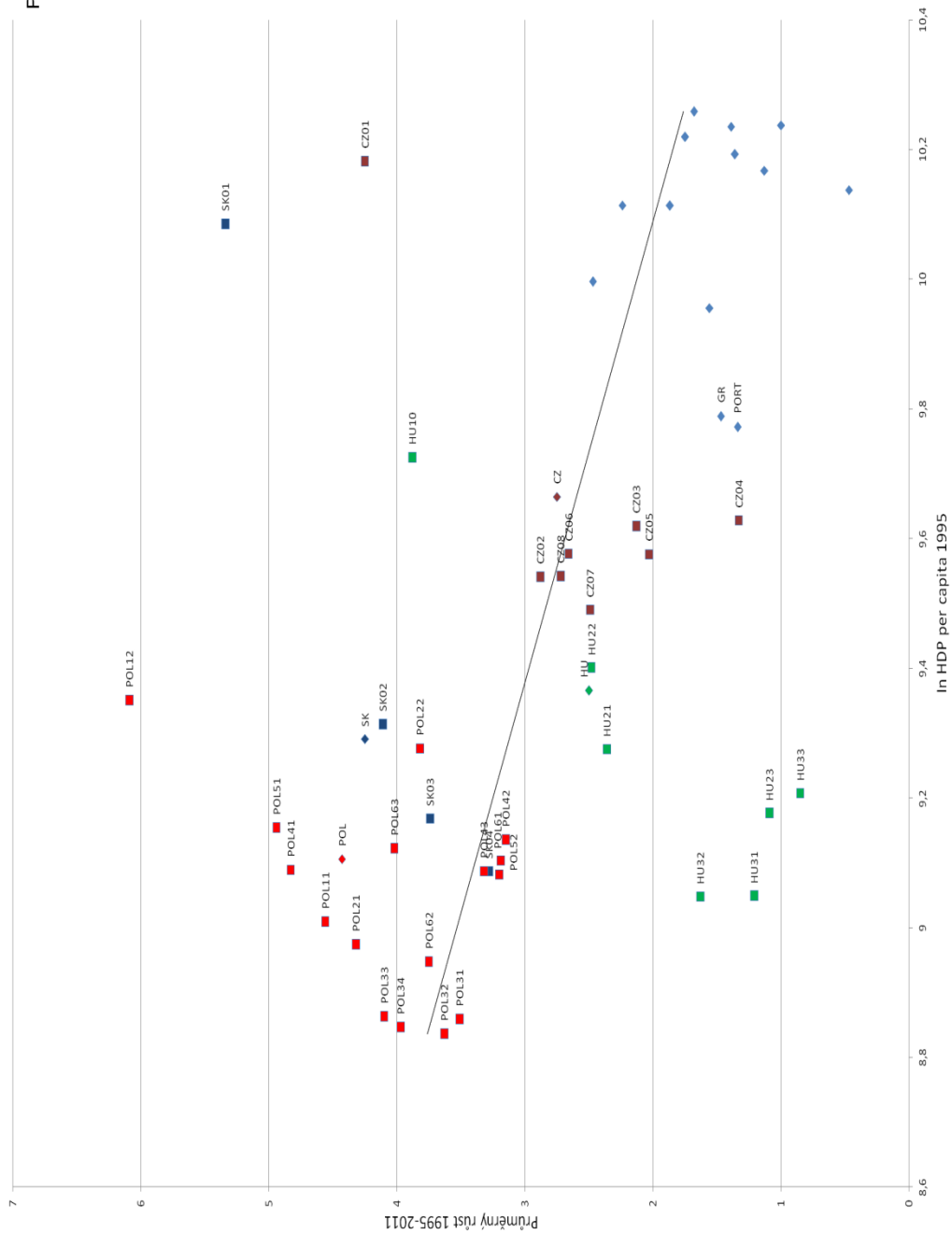
V případě Polska a jeho regionů na úrovni NUTS2 - vojvodství - je možné pozorovat nízkou úroveň HDP na obyvatele, v některých regionech dokonce nižší než v případě maďarských regionů, zato jsou považovány za regiony s nejvyšším průměrným růstem v komparaci s ostatními regiony NUTS2 cíle Konvergence. Polsko s nejvyšším počtem regionů NUTS2 (celkově se jedná o 16 regionů na této úrovni) v rámci V4 má převážnou část regionů umístěnu nad regresní přímkou, což vypovídá o charakteru rychle rostoucích regionů. Mezi polskými regiony cíle Konvergence na úrovni NUTS2, stejně tak i mezi slovenskými NUTS2 nepozorujeme výrazné výkyvy u jednotlivých regionů. Nejpomalejší průměrný hospodářský růst (3, 15 %) je zaznamenán u Západopomořanského vojvodství (*Zachodniopomorskie*, POL42), nejrychleji pak ve sledovaném období roste (4, 94 %) Dolnoslezské vojvodství (*Dolnośląskie*, POL51). Polská vojvodství řazená od nejchudšího – Podkarpatské (*Podkarpackie*, PL32), Lublinské (*Lubelskie*, PL31), Podleské (*Podlaskie*, PL34), Varmijsko-mazurské (*Warmińsko-Mazurskie*, PL61), Svatokřížské (*Świętokrzyskie*, PL33) - nedosahující podle nejnovějších dat hodnoty HDP na obyvatele ani 50 % unijního průměru, rostou dle pozorovaného regresního modelu výrazně, a to v rozmezí 3, 51 % (Lublinské vojvodství) až 4, 1 % (Svatokřížské vojvodství) průměrného hospodářského růstu v letech 1995-2011. Již zmiňované Mazovské vojvodství jakožto je v polském prostředí jednoznačně ekonomicky nejvýkonnější, nicméně v porovnání s ostatními metropolitními regiony sice roste ve sledovaném období nejrychleji, avšak je u něj v roce 1995 zaznamenána nejnižší hodnota HDP na obyvatele. Totéž platí i na národní úrovni v rámci sledovaných komparovaných zemí V4.

Slovenské regiony soudržnosti, kterých je celkem čtyři, jsou z hlediska ekonomické výkonnosti ve srovnatelném postavení jako polská vojvodství, avšak obecně jejich hodnota HDP na obyvatele je ve sledovaném roce vyšší. Bratislavský kraj (SK01) je po Mazovském vojvodství druhým nejrychleji rostoucím regionem zemí V4 ve sledovaném období 1995-2011. Zároveň tento metropolitní region tvořený nejen metropolí Bratislavy, ale i přilehlými oblastmi má z těchto nejvýkonnějších regionů v roce 1995 nejvyšší úroveň HDP per capita, i v roce 2011 tato hodnota přesahovala

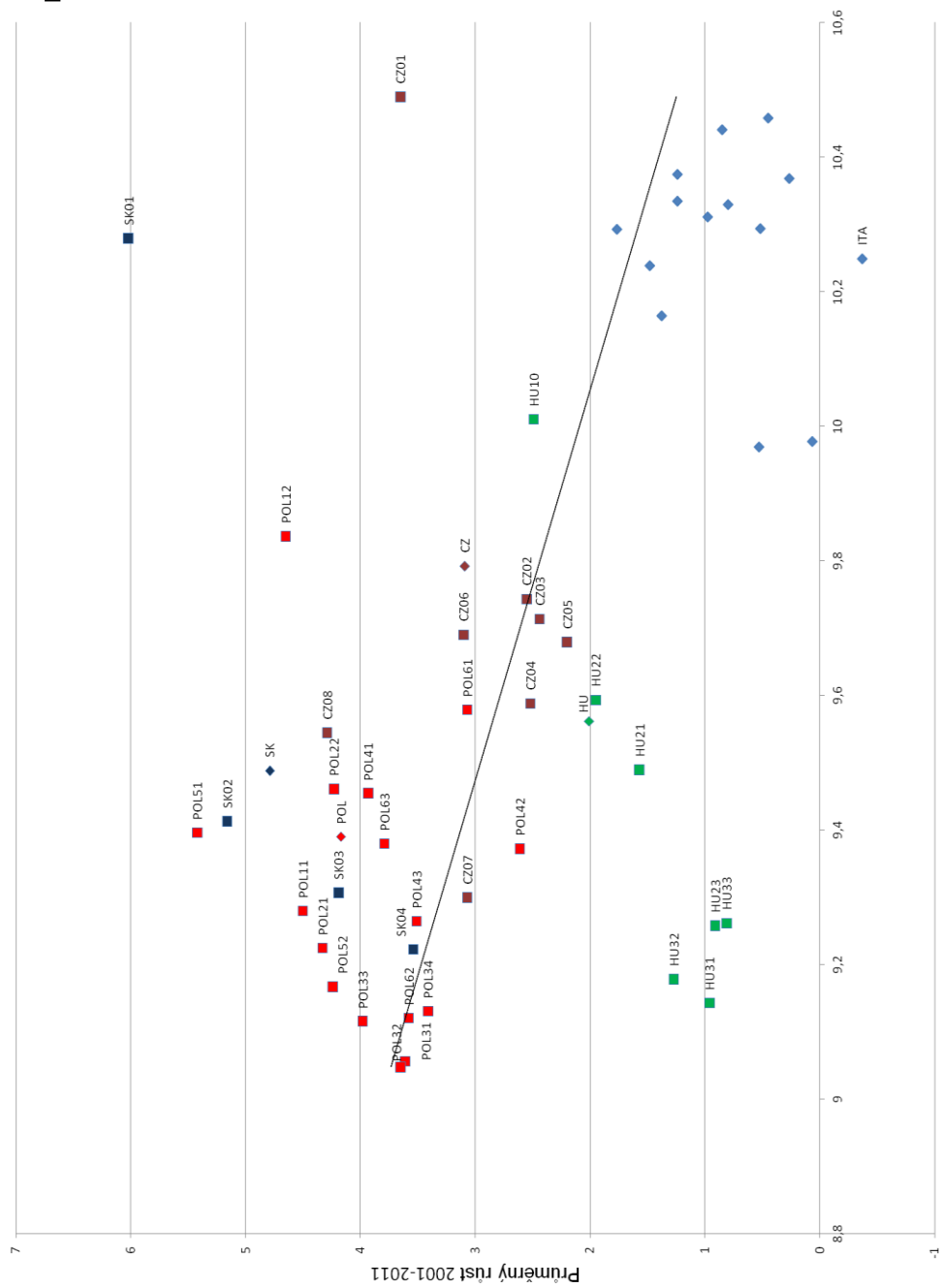
186 % průměru EU. Nejchudším regionem z hlediska úrovně HDP na obyvatele ve sledovaném roce je region Východní Slovensko (Východné Slovensko, SK04), který i doposud podle nejnovějších dat z roku 2011 je na úrovni 51, 1 % úrovně HDP na obyvatele v porovnání s unijním průměrem (European Commission 2014).

Konvergenční či divergenční tendence regionů NUTS2 na území České republiky byly již podrobeny analýze v grafu č. 1. Ve srovnání s ostatními regiony soudržnosti zemí V4 je možné konstatovat, že region Severozápad (CZ04) patří mezi jeden nejméně ekonomicky výkonných regionů V4. Přestože v roce 2011 dosahoval 62, 8 % unijního průměru, hodnota průměrného ekonomického růstu patří k jedné z nejnižších nejen ve srovnání s regiony NUSTII zemí V4, zároveň se úroveň průměrného růstu regionu NUSII Severozápad přibližuje úrovni nejméně výkonných ekonomik EU-15 ve sledovaném období, tedy Portugalska (*Portugal*, PORT) a Řecka (*Greece*, GR). Hodnota HDP na obyvatele v regionu Praha sice dosahuje nejvyšší hodnoty ve srovnání s ostatními metropolitními regiony zemí V4, nicméně v témže porovnání se jedná o v pořadí třetí, tedy předposlední region z hlediska tempa průměrného hospodářského růstu za sledované období.

Graf č. 3: 6 - konvergence regionů NUTS2 zemí V4 a vybraných zemí EU-15 v letech 1995-2011

Graf č. 4: β - konvergence regionů NUTS2 zemí V4 a vybraných zemí EU-15 v letech 2001-2011

Jak ukazuje graf č. 5, i ve sledovaném období 2001-2011 dochází u pozorovaných regionů na úrovni NUTS2 i NUTS0 ke konvergenci. Odpovídají tomu nejen záporná hodnota parametru sklonu β (-1, 721), ale také koeficient determinace vyšší než v předchozím případě (24, 86 %) a nulová p-hodnota. Stejně tak jako v předchozích případech není do tohoto regresního modelu zahrnuto Lucembursko.

I v rámci této časové řady je patrné, že v levé části grafu se objevují méně vyspělé regiony na úrovni NUTS0 a NUTS2, zatímco na pravé části grafu vyspělé vybrané státy EU-15. Pokud bychom se zaměřili na regiony NUTS2 v Polsku, vyjde najevo, že v porovnání s pozorovanou delší časovou řadou grafu č. 3 došlo převážně k poklesu tempa růstu u jednotlivých regionů a to v 9 z 16 regionů NUTS2. V sedmi zbývajících bylo naopak zaznamenáno zvýšené tempo hospodářského růstu. Výrazně si pohoršilo Velkopolské vojvodství (*Wielkopolskie*, PL41) – region v obou obdobích s nejnižším tempem růstu, které v období 1995-2011 zaznamenalo průměrný růst 4, 83 %, v letech 2001-2011 pak pouze 3, 93 %. Naši hypotézu potvrzuje trend růstu regionu Mazovského vojvodství, jehož HDP na obyvatele se v období 1995-2001 sice navýšilo, nicméně průměrné tempo růstu se zpomalilo z 6, 09 na 4, 65 %. V rychlosti ekonomické výkonnosti ho tak předhlonil jiný metropolitní region, a to Bratislavský kraj. Naopak nejvýrazněji zaznamenal zvýšené tempo růstu šestý nejchudší polský region Opolské vojvodství (*Opolskie*, PL52), jehož HDP na obyvatele podle nejnovějších dat dosahuje 52, 3 % unijního průměru.

Pokles hospodářského růstu v pozorovaném období 2001-2011 je zaznamenán u všech maďarských regionů soudržnosti, přičemž nejmarkantněji poznamenal metropolitní region Střední Maďarsko: z 3, 88 % poklesl růst na úroveň 2, 49 %. Nejméně v ekonomickém růstu oslabil region Jižní Alföld, a to pouze o 0, 04 %. Naopak všechny regiony NUTS2 na Slovensku oproti delší časové řadě znázorněné v grafu č. 3 zaznamenávají v období 2001-2011 zvýšení ekonomického růstu, přičemž nevyšší tempo růstu je pozorováno v regionu Západní Slovensko, nejnižší pak v nejchudším regionu Východní Slovensko (*Východné Slovensko*, SK04), což nepotvrzuje naši hypotézu, že chudší regiony rostou rychleji než bohatší. V České republice převažuje zvýšení tempa ekonomického růstu, a to u šesti z osmi regionů soudržnosti, zatímco nejméně vyspělé regiony Severozápad, Střední Morava a Moravskoslezsko evidují zvýšení ekonomického růstu, dva nejbohatší regiony – Praha a Střední Čechy své tempo růstu snižují.

5 Analýza reálné konvergence regionů NUTS2 vzhledem k regionu NUTS2 Praha

Vzhledem ke stanovené hypotéze je též nutné zaměřit se na vztah převážné většiny regionů NUTS2 cíle Konvergence ve vztahu k ekonomicky nejvyspělejšímu metropolitnímu regionu České republiky, kterým je území hlavního města Praha. Stejně jako v kapitole č. 3 bude aplikován teoretický koncept β - konvergence za využití prvního ekonometrického modelu, přičemž budou v návaznosti na tuto pozorovány pouze časové řady 1995-2011 a 2001-2011. Celkově tedy bude dle propočtu regresních modelů ve stanovených obdobích využito pouze 14 parametrů hodnotících sklon regionů ke konvergenci či divergenci. Výsledky prezentují tabulky č. 6 a 7, ve kterých je obdobně jako v předchozích tabulkách sledován parametr sklonu β , p-hodnota a koeficient determinace.

Tabulka č. 6: Odhad ekonometrického modelu β - konvergence pro regiony NUTS2 České republiky v letech 1995-2011 k průměru NUTS2 Praha

Regresivní rovnice	Region		Parametr sklonu β	p-hodnota	R ² (v %)	Závěr
	Kód	NUTS2				
1	CZ02	Střední Čechy	-0,306	0,000	94,100	divergence
2	CZ03	Jihozápad	-0,471	0,000	92,500	divergence
3	CZ04	Severozápad	-0,586	0,000	89,400	divergence
4	CZ05	Severovýchod	-0,522	0,000	96,000	divergence
5	CZ06	Jihovýchod	-0,351	0,000	84,700	divergence
6	CZ07	Střední Morava	-0,437	0,000	86,200	divergence
7	CZ08	Moravskoslezsko	-0,354	0,000	56,800	divergence

Zdroj: OECD 2014, vlastní výpočty

Jak vyplývá z tabulky č. 6, vzhledem k ekonomicky nejvýkonnějšímu regionu soudržnosti Praha všechny ostatní regiony cíle Konvergence v rámci sledované delší časové řady divergují. Nejvýraznější divergenční tendence jsou zaznamenány u nejméně hospodářsky výkonného regionu Severozápad, kde parametr sklonu β dosahuje hodnoty - 0, 522. Nejmenší sklon k divergenci je zaznamenán u ekonomicky druhého nejvyspělejšího regionu České republiky Střední Čechy (- 0, 306). Jedny z nejnižších divergenčních tendencí jsou také zároveň zaznamenány u nejrychleji rostoucího regionu Moravskoslezsko (- 0, 354). Vysoké hodnoty u koeficientu determinace R² svědčí o úspěšnosti regrese, stejně tak i hladina významnosti je na

nulové hodnotě, tudíž jsou veškeré výsledky v tabulce č. 6 statisticky významné, na rozdíl od výsledků v tabulce č. 7.

Regresivní rovnice	Region		Parametr sklonu β	p-hodnota	R ² (v %)	Závěr
	Kód	NUTS2				
1	CZ02	Střední Čechy	-0,254	0,001	75,200	divergence
2	CZ03	Jihozápad	-0,349	0,000	77,200	divergence
3	CZ04	Severovýchod	-0,301	0,000	94,300	divergence
4	CZ05	Severozápad	-0,369	0,000	90,700	divergence
5	CZ06	Jihovýchod	-0,146	0,002	68,100	divergence
6	CZ07	Střední Morava	-0,181	0,003	63,300	divergence
7	CZ08	Moravskoslezsko	0,103	0,133	23,200	nejednoznačné

Zdroj: OECD 2014, vlastní výpočty

I v tabulce č. 7 nabývá parametr β převážně záporných hodnot. U většiny regionů soudržnosti, tedy s ohledem na statistickou významnost a relevanci, jsou patrné divergenční tendence k průměrné ekonomické výkonnosti regionu NUTS2 Praha, přičemž nejvyšší hodnota parametru sklonu je i dle očekávání zaznamenána v regionu Severozápad (- 0, 369), nejnižší pak u regionu Jihovýchod (-0, 146). Výsledky regresní rovnice β - konvergence zaměřené na region Moravskoslezsko naznačují, že tento dynamicky se rozvíjející region by mohl v tomto sledovaném období dokonce konvergovat (0, 103), nicméně z hlediska statistické významnosti a s ohledem na koeficient determinace jsou tyto výsledky nejednoznačné. Jediné, co se v této souvislosti dá jednoznačně konstatovat je to, že v posledních námi pozorovaných dvou letech (2010-2011), je zaznamenáno nejvyšší tempo růstu u regionu Moravskoslezsko, nikoli u regionu Praha. Zatímco u regionu Moravskoslezsko zaznamenáváme od roku 2001 nárůst ekonomického rozvoje o 50, 4 %, u regionu Praha se jedná pouze o 41, 9 %.

S ohledem na výše uvedené, nemusí být pochyb o tom, že až na nejednoznačné výsledky regionu Moravskoslezsko, divergenční neboli polarizační proces mezi metropolitním regionem Praha a dalšími regiony soudržnosti České republiky dále poroste. Tento výsledek je dán skutečností, že i když všechny regiony soudržnosti na území České republiky zaznamenávají pozitivní výsledek růstu, region hlavního města

se odlišuje od ostatních vysokým tempem růstu oproti periferním regionům, u nichž je zaznamenáváno relativně pomalejší tempo (Gorzalak 2008: 106).

Z výše uvedených analytických kapitol založených na více či méně modifikovaných konceptech β - konvergence vyplývá, že se v České republice potvrzují trendy, které byly již potvrzeny na regionální úrovni jiných zemí SVE/V4 (Marzinotto 2012: 1), tedy že ve sledovaných letech probíhá proces reálné konvergence na národní i regionální úrovni, avšak v rámci regionů soudržnosti České republiky se regionální disparity prohlubují, čili jsou pozorovány spíše divergenční tendence.

6 Analýza stavu čerpání strukturálních fondů v rámci regionálních operačních programů

Jak již bylo uvedeno v úvodu předkládané práce, „*vliv prostředků [z unijních fondů] se projevuje pouze v cílových oblastech*“ (Marks 1996: 405). Z předchozích kapitol analytické části vyplývá, že v cílových regionech regionální politiky existují významné rozdíly v jejich ekonomické vyspělosti a výkonnosti, proto si tato kapitola klade za cíl stanovit, do jaké míry se liší schopnost jednotlivých regionů NUTS2 v České republice získávat finanční podporu ze strukturálních fondů Evropské unie. Předmětem zájmu této kapitoly je tedy komparace regionů NUTS2 České republiky z hlediska vyhodnocení aktuálního stavu čerpání¹² prostředků z ERDF dle jednotlivých fází projektového cyklu příslušných regionálních operačních programů (ROP), jejichž název a počet odpovídá regionům soudržnosti definovaných na území České republiky s výjimkou regionu Praha. Tyto ROPy budou sledovány v programovém období 2007-2013 s roční periodicitou, přičemž budou zohledňovány stavy vždy za leden daného sedmiletého období. Vzhledem k tomu, že na počátku roku 2014 započal MMR-NOK monitorovat stav čerpání pouze čtvrtletně, poslední data za leden 2014 jsou nahrazena daty z prosince 2013.

Obecně lze konstatovat, že stav čerpání z unijních fondů je v České republice nízký a ani řídicí orgány nejohroženějších operačních programů nedělají žádné zásadní kroky ke změně této situace (Novotný 2013: 5). Jak již bylo uvedeno v úvodu, Česká republika v námi analyzovaném programovém období disponuje 30,9 miliardami eur, což v přepočtu činí 794,2 miliard korun.¹³ Již z důvodu zpoždění na začátku programového období, které bylo doprovázeno projevy procesního selhání, hrozí, že prostředky nebudou v řádném čase vyčerpány (Zahradník 2013: 1). Podle nejaktuálnějších dat však bylo doposud vyčerpáno, čili zpětně Evropskou unií do státního rozpočtu proplaceno pouze 52,8 % této celkové alokace (MMR-NOK 2014a: 10). Třebaže bývalý vrchní ředitel sekce NOK a evropských záležitostí při MMR Daniel Braun se několikrát nechal slyšet, že „*úspěšnost čerpání strukturálních fondů není vyjádřena počtem nebo rychlostí schválených projektů, ale efektivním využitím těchto peněz a jejich důsledky pro celou ekonomiku*“ (Euroskop 2010), je třeba vzít zároveň

¹² Aktuální stav je stanoven k 3. 1. 2014.

¹³ Všechny ceny v této kapitole jsou uvedeny v korunách ve stálých cenách roku 2013, neboť veškeré prostředky jsou příjemcům podpory vypláceny v korunách.

v potaz, že pokud stát dle stanoveného pravidla $n+3/n+2$ ¹⁴ nestihne vyčerpat přidělené finanční prostředky do prosince 2015, tj. nebude disponovat dostatečnou absorpční kapacitou, přijde nejen o tuto část alokace, ale zároveň může mu být v příštím programovém období celková vyjednaná alokace o nevyčerpané prostředky umenšena (Zimmermannová, Brown 2010: 1).

Operační programy se také vedle své výkonnosti z hlediska rychlosti čerpání vystavují riziku chybovosti. Každý nález pochybení nad 2 % a následné korekce (náhrady za pochybení) Evropské komisi znamenají nejen skluz v čerpání jednotlivých operačních programů, ale také další navýšení vrácených prostředků do unijního rozpočtu. Korekce se udělují za jakýkoliv audit operačního programu na pokyn Evropské komise či za pravidelný audit prováděný každý rok na každém operačním programu odborem Auditní orgán Ministerstva financí ČR (dále jen MF). Platebním a certifikačním orgánem (dále jen PCO), který je pověřen správou finančních prostředků z unijních fondů, je pověřen odbor Národního fondu MF (IOP 2014b).

Jednotlivé ROP spadají do gesce řídicích orgánů Regionální rady jednotlivých regionů. Například za odpovědné provádění ROP pro NUTS2 Severozápad je Regionální rada NUTS2 Severozápad. Za celkové dodržení NSRR je však odpovědný již zmíněný MMR-NOK (MMR-NOK 2012). Projektový cyklus je definován jednotlivými fázemi, jejichž prostřednictvím je možné posuzovat a vyhodnocovat průběh čerpání finančních prostředků. Tyto fáze jsou poměřovány k výši celkové alokace, kterou jednotlivé regionální operační programy pro finanční perspektivu 2007-2013 disponují.

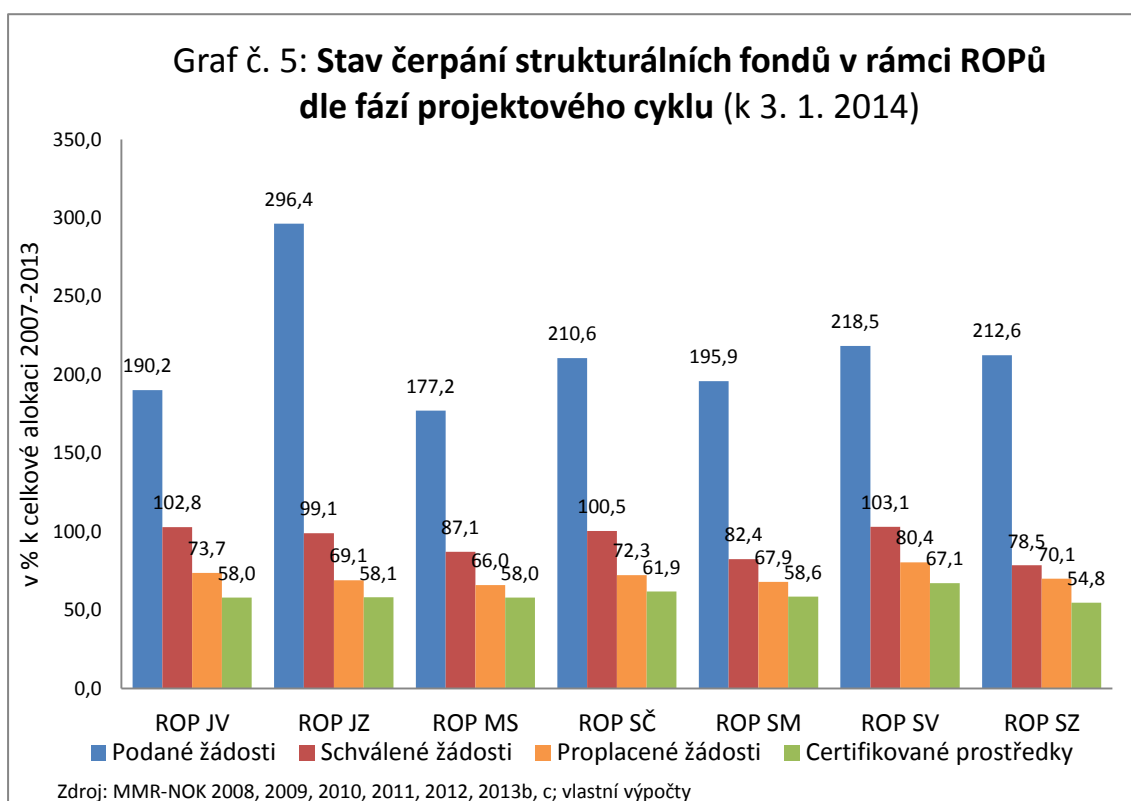
Celková alokace analyzovaného operačního programu je pak porovnávána s finančními objemy požadovanými/schválenými/proplacenými/certifikovanými v rámci jednotlivých fází projektového cyklu. Průběh čerpání ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti probíhá následovně: Řídící orgány pravidelně vyhláší výzvy k předkládání projektových žádostí v rámci jednotlivých prioritních os a oblastí podpory daného operačního programu (OP). V termínu vyhlášené výzvy jsou pak přijímány

---

¹⁴ Pravidlo $n+3$ a $n+2$ administrativním nástrojem k zajištění plynulosti čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Podle tohoto pravidla musí být alokace podpory pro n -tý rok vyčerpana v následujících třech, nebo dvou kalendářních letech. Pro alokace roku 2008, 2009 a 2010 platí pravidlo $n+3$. Na alokace roku 2011 a 2012 se vztahuje pravidlo $n+2$. Část rozpočtových závazků dosud otevřená k 31. prosinci 2015, tj. alokace roku 2013, se automaticky zruší, pokud k ní Evropská komise neobdrží přijatelnou žádost o platbu do 31. března 2017 (MMR 2013a: 3).

žádosti o podporu, které pokud splňují veškeré formální požadavky a jsou v souladu s cíli daného OP, jsou na základě předem definovaných výběrových kritérií řídicím orgánem schváleny a je podepsán právní akt o poskytnutí dotace. Platby proplácené příjemcům podpory se realizují na základě žádosti o platbu předkládané příslušnému řídicímu orgánu, které musí dokazovat, že prostředky budou vynaloženy efektivně, hospodárně účelně a transparentně. Schválené žádosti jsou kryté z finančních prostředků ze státního rozpočtu, to znamená, že podíl EU (až do výše 85 %), který je určen na spolufinancování OP, je nejprve předfinancován ze státního rozpočtu a až posléze je podíl EU refundován zpět do státního rozpočtu dle jednotlivých kapitol. Zjednodušeně tak má proces čerpání finančních prostředků z unijních fondů následující fáze: *Podané žádosti, schválené žádosti, proplácené žádosti, certifikované žádosti*, respektive o objem finančních prostředků obsažených v těchto jednotlivých fázích. Je důležité přitom mít na paměti, že komparace objemu finančních prostředků v jednotlivých fázích projektového cyklu nemusí nutně korespondovat s počtem žádostí v jednotlivých fázích. Pro vysvětlení uvedme příklad: V ROPu Severozápad bylo za celé programové období celkově k lednu 2014 schváleno 1148 žádostí ve finančním objemu 17826,8 milionů korun. V rámci ROP Střední Morava je ve finančním objemu 16617,9 milionů eur zahrnuto celkem 2279 schválených žádostí (MMR-NOK 2014a: 8).

Následující text vyhodnocuje a komparuje průběh čerpání finančních prostředků z ERDF u jednotlivých ROPů dle fází projektového cyklu, přičemž je při hodnocení akcentováno plnění pravidla $n+3/n+2$ a míra chybovosti. Zohledňovány jsou i další vnější faktory, které mohou průběh čerpání ovlivnit. V případě problematického čerpání jednotlivých ROPů tato kapitola popisuje příčiny časového zpoždění a nabízí čtenáři odhad, kolik prostředků nemusí být u problematických ROPů vyčerpáno.

Graf č. 5 znázorňuje jednotlivé regionální operační programy a fáze v rámci jejich projektového cyklu. Na první pohled je patrné, že mezi ROPy není patrný žádný viditelný rozpor, který by byl zřetelný při komparaci tematických operačních programů.¹⁵ V grafu je nejvíce viditelná poptávka ze strany žadatelů, která jasně převyšuje možnosti alokace jednotlivých ROPů. Podávané projektové záměry vykazují i jistou kvalitu, neboť v průměru více jak 93 % prošlo vyhodnocením a bylo rozhodnuto o smluvním krytí. Výše certifikovaných prostředků téměř u všech ROPů dosahuje kolem 58 % celkové alokace jednotlivých programů. Některé programy mají při vysoké míře certifikace i celou alokaci krytou smlouvami (ROP Jihovýchod, ROP Jihozápad, ROP Střední Čechy, ROP Severovýchod), jiné dávají přednost rovnoměrnějšímu rozložení celkové alokace do celého programového období 2007-2013 (ROP Moravskoslezsko, Střední Morava, Severozápad). Při detailnější analýze je však patrné, že celkový proces čerpání není ani u ROPů zcela optimální.

6.1 ROP Střední Čechy

ROP Střední Čechy (dále jen ROP SZ) disponuje v programovém období alokací ve výši 17, 1 miliard korun. Jedná se o nejmenší podíl celkové alokace v rámci všech

¹⁵ Z hlediska procesu čerpání jsou za problémové tematické operační programy považovány: OP Doprava, Výzkum vývoj a inovace, Vzdělávání a konkurenceschopnost a Životní prostředí.

ROPů. Zároveň je tento program čtvrtým nejžádanějším ROPem v ohledu na finanční objem v podaných žádostech, který k 3. lednu 2014 činil 210, 6 % z celkové alokace. Nejvíce podaných žádostí bylo zaznamenáno v roce 2008, kdy tento program, stejně jako ostatní ROPy, vyhlašuje výzvy na projekty s větším potenciálem čerpání než na konci roku 2007, kdy program vyhlásil pouze tři výzvy (MMR-NOK 2008a: 52).

Stejně tak i z hlediska procesu schvalování je ROP SČ jedním z nejlepších. Do konce námi sledovaného období bylo s příjemci dotací podepsáno celkově 1762 smluv ve výši více než 100 % celkové alokace. ROP SČ je i třetím nejvýkonnějším ROPem v proplácení prostředků krytých smluvně. Celkově se jedná o 72, 3 % celkové alokace. Z hlediska výše certifikovaných prostředků je ROP SČ druhým nejlepším ROPem. Na konci roku 2013 bylo certifikováno 61, 9 % celkových prostředků tohoto programu.

Přesevší úspěšnost programu byla však v květnu 2012 v návaznosti na kauzu bývalého hejtmána Středočeského kraje Davida Ratha preventivně Ministerstvem financí ČR (dále jen MF) pozastavena certifikace a Evropskou komisí nařízen audit, k jehož provádění vybralo MF společnost KPMG. Tato auditní firma však v dubnu 2013 došla k závěru, že objevila pochybení odpovídající 0, 93 % z celkových auditovaných výdajů (ROP SČ 2013), přičemž pravidla Evropské komise v této věci stanovují, že k pozastavení certifikace a nárokování korekcí dochází při míře chybovosti vyšší jak dvě procenta. Ve srovnání s ostatními ROPy, které chybovost vykazují, a které budou analyzovány níže, se jedná o nejnižší zjištěnou míru chybovosti při auditu nařízeném Komisí.

Přesto však Evropská komise nechala provést tzv. auditní misi - dodatečný reaudit stávajících auditů zpracovaných na národní úrovni (v této souvislosti proběhly v průběhu roku 2013 další tři vedené auditním orgánem MF), Výsledkem auditu však s největší pravděpodobností nebude chybovost, podle Evropského účetního dvora totiž předběžný audit ukázal na obecný problém týkající se i jiných zemí, že prostředky z ERDF jsou vynakládány s omezenou efektivností (Týden 2013). Po celou dobu, tj. od poloviny roku 2012 byly ze strany Evropské komise platby pozastaveny, přičemž audit Evropské komise byl uzavřen v květnu 2014 (Chytil 2014), a to s výsledkem „*pochybení ve věci neoprávněných výdajů certifikovaných Evropskou komisí*“. Proces certifikace byl obnoven v návaznosti na dohodu o způsobu vypořádání plošné a individuální finanční korekce, ty jsou odečítány v rámci nejbližší certifikace výdajů,

jejíž nejzazší termín Komise stanovila na 1. prosince 2014. Výše plošné korekce činila více jak 334 milionů korun (ROP SČ 2014). Vzhledem k riziku úspěšné realizace veškerých projektů v důsledku rozsáhlého auditu je dle předběžných odhadů MMR-NOK na konci programového období ohroženo 95 milionů korun (MMR-NOK 2014b: 54).

6.2 ROP Střední Morava

V regionu soudržnosti Střední Morava je možné rozdělit 20, 2 miliard korun. Žadatelé ve sledovaném období podali smlouvy ve finančním objemu 195, 9 % celkové alokace. Kromě prvního roku programového období bylo nejvíce smluv přijato hned v roce 2008, celkově 54, 6 % celkové alokace. Od tohoto roku je zájem o tento program spíše klesající. Tento trend klesajícího zájmu od roku 2008 se objevuje i u ostatních ROPů, až na ROP Moravskoslezsko, u kterého je největší zájem zaznamenán až v roce 2010.

Smlouvy s příjemci byly uzavřeny na výši 82, 4 % (celkově 2279 žádostí) prostředků tohoto programu, což je v komparaci se všemi ROPy druhá nejhorší výkonnost ve schvalovacím procesu. Horší je jen ROP Severozápad, který bude analyzován níže. Ve fázi proplácení však ROP Střední Morava (dále jen ROP SM) zaujímá druhou nejhorší pozici za ROPem Moravskoslezsko, a to 67, 9 % celkové alokace. Nízký procentní rozdíl mezi finančním objemem v žádostech krytých smlouvou a v proplacených žádostech však naznačuje, že velice rychlá kontrola žádostí o platbu může způsobovat nepřesnosti, a tedy i vyšší míru chybovosti programu.

V objemu certifikovaných prostředků (58, 6 % z celkové alokace) si však ROP SM drží třetí pozici, avšak kolem 58 % se kromě ROPu Severozápad pohybují všechny zbývající regionální operační programy. I ROP SM se však krátce v roce 2012 potýkal s pozastavením certifikace, a to právě kvůli nálezů vyšší než dvou procentní chybovosti. Chybovost se ukázala jako nejvyšší riziko pro tento ROP i v roce 2013 (březen – září), kdy byla na žádost Komise certifikace pozastavena z důvodu extrapolované míry chybovosti vyplývající z Výroční kontrolní zprávy 2012. Víceletá chybovost programu tak byla vyčíslena na korekci ve výši 4, 96 milionů eur. PCO se s řídicím orgánem ROP SM dohodl na vypořádání korekce za stanovení podmínek, že ze strany ROP SM nedojde ke změně nastaveného modelu financování, tedy že v dalších letech programového období bude míra EU spolufinancování na úrovni

programu i nadále nižší než dle finančního plánu, tedy zbývající výzvy budou financovány maximálně v poměru 85:15. A to proto, aby národní veřejné výdaje vynaložené v rámci příslušného regionu nepřesahovaly rámec povinné míry spolufinancování z národních veřejných zdrojů. K obnovení certifikace došlo ze strany PCO v polovině září 2013, riziko nedočerpání limitu pro tento rok tak odpadlo (ROP SM 2013: 21). Avšak z důvodu neefektivního řízení alokace programu, kde dochází ke generování dodatečných prostředků vzniklých při realizaci projektů a zpožděné realizaci projektů v rámci Integrovaného plánu rozvoje měst (dále jen IPRM) Zlína a Olomouce může na konci programového období dojít k nevyčerpání celkové alokace. Tyto ztráty jsou odhadovány na 0, 8 miliardy korun (MMR-NOK 2014b: 51).

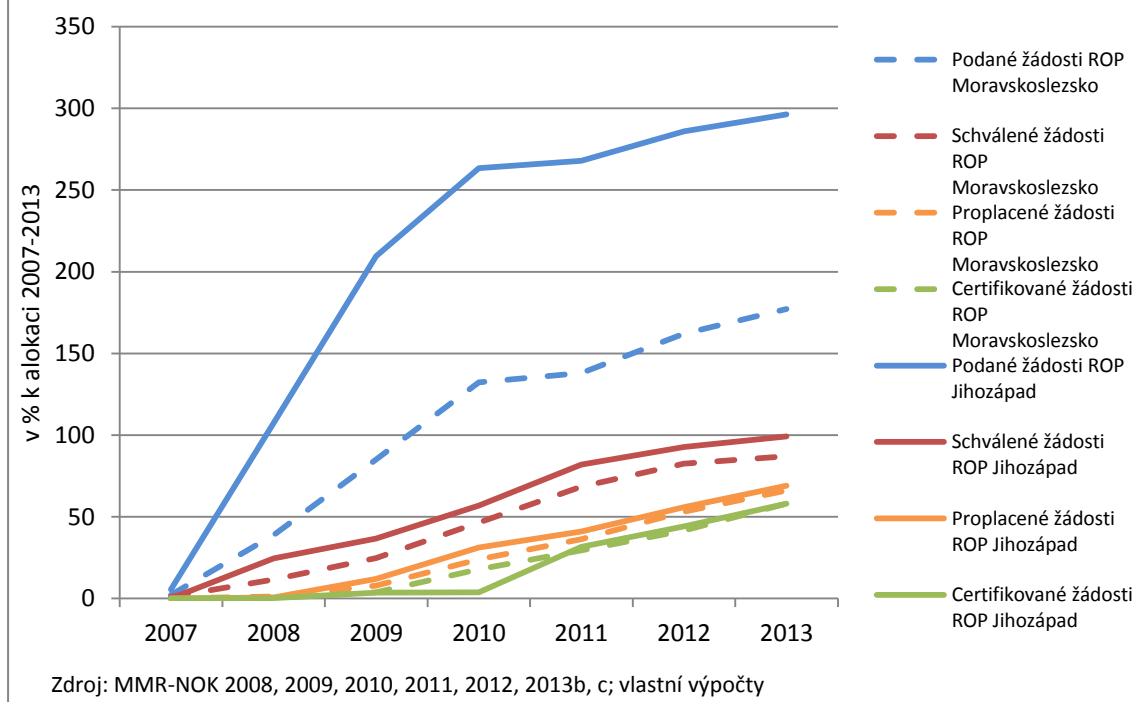
6.3 ROP Jihovýchod

ROP Jihovýchod (dále jen ROP JV) disponuje v programovém období 2007-2013 alokací ve výši 21, 5 miliard korun. Na konci sledovaného období bylo příjemci podáno žádostí ve finančním objemu 190, 2 %. Žádosti kryté smlouvou dosahují již na konci roku 2013 necelých 97 % celkové alokace. V rámci sledovaného období se celkově jedná o 1630 žádostí. Výkonnost programu je patrná i z finančního objemu 73, 7 % z celkové alokace, který byl již proplacen. S 58 % celkové částky přidělené pro tento program se mezi ostatními ROPy pohybuje ROP JV v průměrných hodnotách.

O tomto programu by se dalo hovořit jako o jednom nejlépe fungujícím. Nicméně při bližším zaměření na poslední fázi projektového cyklu dojdeme k závěru, že i tomuto regionálnímu operačnímu programu byla PCO pozastavena certifikace, a to v roce 2012, kdy byla za specifické riziko programu považována vysoká chybovost při ověřování výdajů (MMR-NOK 2013a: 10). Jedná se tedy o program s nízkým rizikem a bezproblémovým čerpáním, který má v současné době dobré předpoklady pro to, aby v programovém období 2007-2013 nepřišel o alokované prostředky. V nejhorším případě může být podle odhadů ohroženo 1, 6 miliard korun (MMR-NOK 2014b: 59).

Jako možné riziko se mohou jevit již realizované projekty s investicemi do cestovního ruchu, jejichž příjemci nesplnily výstupy projektu po dobu jejich udržitelnosti. Jedná se například o projekt Farma Bolka Polívky, jehož žadatel se dostal do insolvence. Stejně tak se dostal do insolvence jeden z žadatelů dotace na bobovou dráhu v Němčičkách (ČT 24 2014).

Graf č. 6: Vývoj fází projektového cyklu u ROPu Jihozápad a Moravskoslezsko (k 3. 1. 2014)

6.4 ROP Jihozápad

V grafu č. 5 jsou porovnávány ROPy s nejnižším a nejvyšším finančním objemem v podaných projektových žádostech. Jak je patrné v průběhu námi pozorovaného období 2007-2013 byl největší finanční objem podaných projektových žádostí zaregistrován v ROP Jihozápad (dále jen ROP JZ), celkově se jednalo o necelých 56, 3 miliard korun. Tato částka téměř třikrát převyšuje celkovou alokaci ROPu JZ v tomto programovém období, která činí 18, 97 miliard korun. Při bližším zaměření na ROP je možné sledovat, že finanční objem v projektové fázi podávání žádostí kumulativně roste, nicméně při rozložení na jednotlivé roky pozorujeme, že v roce 2008 a 2009 převyšoval finanční objem v podaných žádostech celkovou alokaci, tedy byl nad úrovní sta procent. Taková výše požadovaného finančního objemu v jednotlivých letech nebyla pozorována u žádného jiného analyzovaného programu. Zjištění může souviset s obviněním a následným trestněprávním řízením s tehdejšími řediteli Regionální rady regionu soudržnosti Jihozápad Jiřím Trnkou a jeho podřízenými, kteří byli odsouzeni za zneužití pravomocí při machinacích s unijními prostředky. Tato trestní stíhání se týkají výzvy ROP JZ vyhlášené v březnu 2009, při které obžalovaní údajně zasahovali do rozhodování o schvalování jednotlivých vybraných projektových žádostí (Rozhlas

2014). V roce 2011 již však finanční objem v podaných žádostech tvořil jen 4, 5 %, což je méně než v roce 2007, kdy bylo čerpání zahájeno.

Z dalších fází projektového cyklu jsou však mezi analyzovanými ROPy pozorovány pouze nepatrné rozdíly ve srovnání s počáteční fází cyklu. Objem prostředků žádostí krytých smluvně v průběhu pozorovaného období činil 99, 1 % k celkové alokaci, přičemž ROP JZ byl v této fázi vyhodnocen jako poslední, který nepřekročil hranici sta procent (celkově čtvrtý za nejlepším ROPem Severovýchod (103, 1 %). Největší částka finančního objemu schválených žádostí byla zaznamenána v roce 2011, kdy byl zároveň registrován nejmenší finanční objem v podaných žádostech. Tento fakt je dán schvalováním žádostí z předchozích let. Celkově bylo za celé sledované období schváleno 2967 žádostí.

ROP JZ na konci roku 2013 je na 69, 1 % proplacených prostředků z celkové alokace a na 58 % certifikovaných. Vzhledem k tomu, že by výše certifikovaných výdajů měla dosáhnout přibližně 65 % celkové alokace daného OP v tomto programovém období, čehož však tento program nedosahuje, stejně tak i druhý pozorovaný ROP Moravskoslezsko, řídicí orgán ROP JZ dosáhl tohoto limitu využitím předběžných plateb na základě podání souhrnných žádostí zaúčtovaných PCO (MMR-NOK 2013a: 5).

V důsledku obvinění tehdejšího vedení řídicího orgánů a následných kontrol došlo k zastavení certifikace programu v období od ledna 2010 do září 2011 (MMR-NOK 2013a: 10). Stejně tak došlo měsíčnímu k pozastavení procesu certifikace na jaře roku 2012 a 2013, neboť výsledky auditu Evropské komise poukázaly na vysokou míru chybovosti tohoto programu, která byla i MMR-NOK vyhodnocena jako specifické riziko tohoto ROPu (MMR-NOK 2014b: 53). Vzhledem k tomuto riziku a k rozsáhlým soudním sporům mezi ROP JZ a žadateli v důsledku zmíněné kauzy, které jsou v takovém rozsahu ve srovnání s ostatními ROPy neobvyklé, hrozí značné problémy při uzavírání programu a vrácení částky v rozsahu 1, 5 miliardy (MMR-NOK 2014b: 53).

6.5 ROP Moravskoslezsko

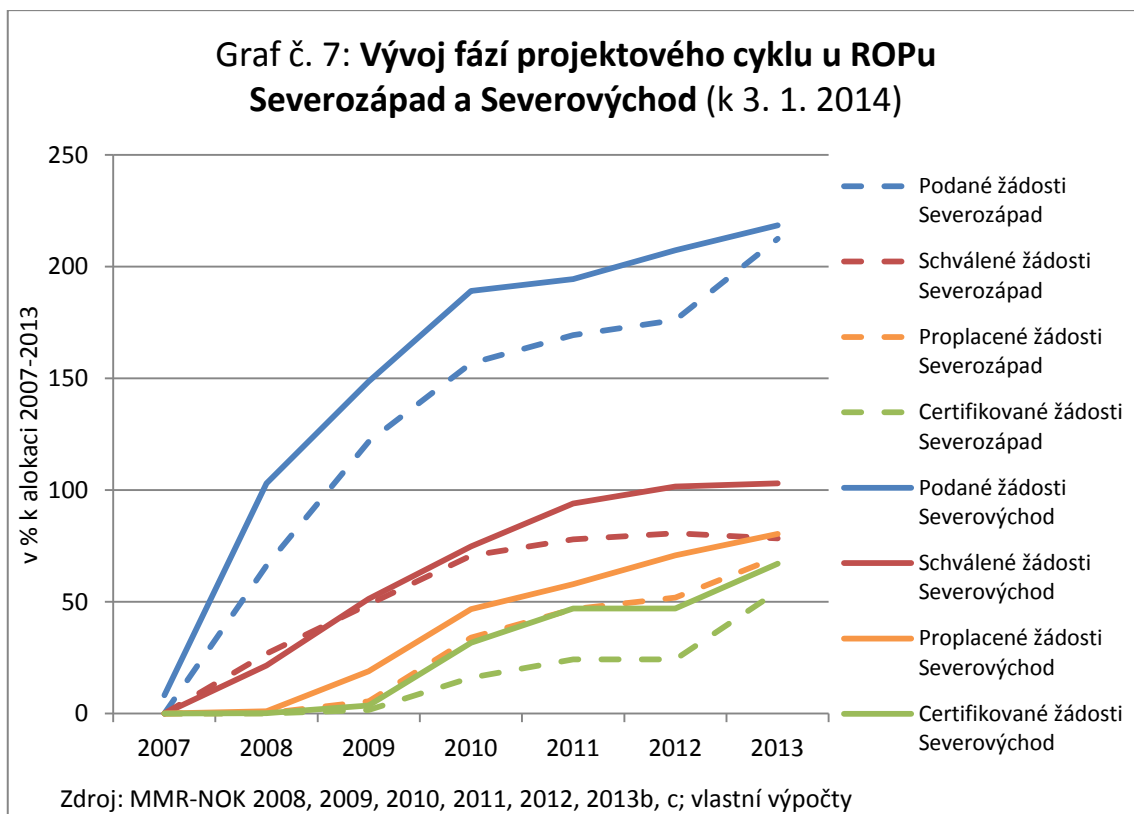
Jak vyplývá z téhož grafu, naopak nejmenší zájem o finanční prostředky ze strukturálních fondů se projevil v regionu Moravskoslezsko. Celkově bylo podáno projektových žádostí ve finančním objemu přes 38, 7 miliard korun, tedy 177 % celkové

alokace tohoto druhého největšího ROPu, který disponuje téměř 21,9 miliardami korun. ROP Moravskoslezsko (dále jen ROP MS) dosáhl maximálního finančního objemu v podaných žádostech v roce 2010, a to pouze 47,3 % k celkové alokaci.

I z hlediska finančního objemu ve schválených žádostech není tento program nikterak výkonný. Ke konci sledovaného období je ROP MS s 1531 žádostmi v objemu 87,1 % celkové alokace třetím nejhorším ROPem, a to hned za ROPem Severozápad (78,5 %) a Střední Morava (82,4 %). Nízká výkonnost programu je patrná i v jednotlivých letech zkoumaného programového období. V roce 2011 jsou s příjemci dotací podepsány smlouvy celkově na 4,8 milionů korun, což je nejvyšší podíl na celkové alokaci (22 %) za celé sledované období v rámci ROP MS, ve srovnání s ostatními ROPy se také jedná o nejnižší z nejvyšších objemů finančních prostředků v rámci jednotlivých ROPů u této fáze projektového cyklu.

ROP MS také dosahuje nejhorších výsledků v oblasti proplácení prostředků z fondů žadatelům. V této fázi je 66 % z celkové alokace nejnižší možný stav objemu proplacených prostředků ze všech sledovaných ROPů. Celkově nejvíce proplacených prostředků – 17 % k celkové alokaci pro tento ROP – bylo zaznamenáno v roce 2012, stejně tak jako v případě fáze schválených žádostí se jedná o nejhorší výkon v rámci nejlepších u jednotlivých ROPů.

Stejně tak je tomu u výdajů certifikovaných Evropskou komisí, jejichž objem je 58 % z celkové alokace. Výše certifikovaných výdajů vzhledem k pravidlu $n+3$ a $n+2$ tedy nedosahuje limitu čerpání v roce 2013 stanoveného přibližně na 65 % celkové alokace. Při detailnějším rozložení certifikovaných prostředků na jednotlivá léta, je možné zaznamenat nejvyšší finanční objem těchto prostředků v roce 2013, celkově 16,5 % z celkové alokace, což je opět nejnižší výkon z nejvyšších v rámci jednotlivých ROPů. Po ROPu Severozápad, který je teď prakticky zastaven, je ROP MS druhým nejpomaleji fungujícím regionálním operačním programem. Navíc mu byla v lednu 2013 vzhledem k vysoké míře chybovosti překračující 2 % pozastavena certifikace. Certifikace mu byla ze stejného důvodu pozastavena, stejně tak jako ROPu Jihozápad, i od března do dubna roku 2012 (MMR-NOK 2013a: 9-10): Největší problémy s čerpáním jsou spojeny s projekty IPRM zejména v Ostravě a Karviné. S nízkou certifikací se potýkají i další velké projekty realizované v Ostravě. Z uvedených důvodů je odhadována nevyčerpání přibližně jedné miliardy korun (MMR-NOK 2014b: 48).

6.6 ROP Severozápad

Graf č. 6 znázorňuje jednotlivé fáze projektového cyklu ROPů Severozápad a Severovýchod, které byly identifikovány jako programy s největším (ROP Severovýchod) a nejmenším (ROP Severozápad) objemem finančních prostředků obsažených ve schválených a také v certifikovaných žádostech. Jak již bylo uvedeno v kapitole č. 2, ROPu Severozápad (dále jen ROP SZ) byl přidělen nejvyšší objem finančních prostředků z celkové alokace ze všech ostatních regionálních operačních programů, celkově se jedná o 22,7 miliard korun.

Na konci sledovaného období se ROP SZ vyznačuje třetím nejvyšším finančním objemem předloženým žadateli v součtu veškerých žádostí, celkově se jedná o 212,5 % objemu k celkové alokaci, přičemž druhým nejžádanějším ROPem je právě komparovaný Severovýchod. Nejvíce finančních prostředků (66,3 % k celkové alokaci) bylo požadováno v roce 2008, tedy v prvním roce, kdy žadatelé v regionu reálně využili možnosti čerpat z ERDF. Přestože byl ROP SZ, stejně jako ostatní ROPy schválen Evropskou komisí v prosinci 2007 a první výzva předložena 19. prosince (MMR-NOK 2008a: 34), první žádosti byly podávány až v březnu 2008 (MMR-NOK 2008b: 36).

ROP SZ je tak jediným ROPem, u něhož nebyly předkládány žádosti již v prvním roce programového období.

Schváleno bylo 1148 smluv ve finančním objemu 78, 5 % celkové alokace, ve srovnání s ostatními ROPy se jedná o nejpomalejší tempo uzavírání smluv. Největší objem schválených prostředků byl stejně jako v podaných žádostech zaznamenán v roce 2008, a to 26, 8 %. V roce 2013 je však ve smlouvách o poskytnutí dotace evidován pokles v hodnotě téměř 500 milionů korun z důvodu nedokončení či stažení projektů, který je způsoben dlouhodobým pozastavením tohoto operačního programu (MMR-NOK 2013c: 77).

Finanční objem v proplacených žádostech je v námi sledovaném období 70, 1 % k celkové alokaci, přičemž nejnižší procentní rozdíl u sledovaných ROPů mezi částkou ve schválených a proplacených žádostech naznačuje riziko možné zvýšené chybovosti programu. Zvláštností vývoje objemu proplacených žádostí je, že téměř identicky koresponduje s vývojem objemu certifikovaných prostředků u ROP Severovýchod. Certifikovaných prostředků je pak nejméně, a to pouze 54, 8 % k přerozděleným prostředkům pro tento ROP. Třebaže výše celkové certifikace v polovině roku 2013 neodpovídala limitu čerpání pro tento rok (MMR-NOK 2013a: 4-9), byl pro tento program z usnesení Vlády ČR stanoven individuální akční plán, díky němuž se podařilo pravidlo n+3 a n+2 na konci roku 2013 naplnit (MMR-NOK 2014b: 33).

Opatření z akčního plánu vychází z klasifikace tohoto programu jako vysoce rizikového. V roce 2008 a 2012 byly hodnoty finančního objemu certifikovaných žádostí dokonce nulové. Důvodem je, že již od března 2011 byl ROP SZ částečně pozastaven na základě závažných podezření z ovlivňování výběru projektů, které vyvrcholilo obviněním ředitele Regionální rady regionu soudržnosti Severozápad Petra Kužnierze a dalších vysokých úředníků tohoto řídicího orgánu a představitelů vedení Ústeckého kraje. Audit, který objevil závažné chyby pak program v roce 2012, zcela pozastavil vyhlásování nových výzev, schvalování projektů a proplácení prostředků příjemcům dotací, neboť byl zastaven přísun prostředků ze státního rozpočtu. ROP SZ tak příjemcům dotací (převážně obcím a městům) nebyl schopen proplatit necelých 2, 7 miliardy korun, za což čelí celé řadě žalob. Zároveň Evropská komise udělila kvůli dotačním pochybením ROPu SZ pokutu v přibližně ve stejné výši (Ihned 2013a, b).

Dlouhotrvající spory mezi národními auditními orgány MF a MMR, a regionálními z rozhodnutí Evropské komise odpovědnými orgány Ústeckého a Karlovarského kraje, kdo uhradí Komisi požadovanou finanční korekci (viz např. Ihned 2013c), byly vyřešeny v srpnu 2013, kdy se zainteresované resorty společně s kraji dohodly, že Ústecký kraj z plošných korekcí (2, 1 miliard korun) uhradí 598 milionů korun a Karlovarský kraj 308 milionů, a to za využití bezúročné půjčky MF. Zbývající část pak zaplatil stát. Druhou část korekce tvoří individuální pokuty (zbývajících 0, 5 miliard korun) za pochybení při projektech jednotlivých žadatelů (Euroactiv 2013).

Součástí již zmiňovaného akčního plánu byl i návrh na přesun prostředků z ROP SZ do jiných programů ve výši 3, 1 miliard korun, nicméně tato realokace nebyla provedena, neboť návrh nebyl schválen členy Monitorovacího výboru ROP SZ, což je podmínkou pro předložení této změny Evropské komisi ke schválení. Přesto se díky tomuto akčnímu plánu MMR-NOK mimo naplnění pravidla n+3 a n+2 podařilo obnovit činnost ROP SZ a na konci roku 2013 vyhlásit nové výzvy. Aby ztráty z nedočerpání nebyly příliš vysoké, podle nejaktuálnějších odhadů činí 1, 2 miliard korun, bylo třeba rychlého obnovení veškerých procesů vedoucích k výběru a realizaci projektů. To však může působit jako vysoká zátěž pro zaměstnance, kteří odpovídají za administraci projektů. Jejich zatížení může vést ke zvýšení chybovosti při procesu kontroly projektů, a tak v konečném důsledku i k opětovnému pozastavení programu (MMR-NOK 2014b: 32-33).

6.7 ROP Severovýchod

ROPu Severovýchod (dále jen ROP SV) bylo pro programové období 2007-2013 alokováno 20, 1 miliard korun. Disponuje tak s menší alokací než ROP SZ, který má k dispozici o 2, 7 miliard korun více. Přesto je ve všech fázích projektového cyklu tento ROP úspěšnější, a to nejen ve srovnání s ROPem SZ. Podané žádosti v rámci sledovaného období převyšují ve finančním objemu 218 % z celkové alokace. Co se týče procesu schvalování projektových žádostí je ROP SZ nejvýkonnějším ze všech sledovaných ROPů, neboť do konce sledovaného období byly příjemci podepsáno 1344 smluv v celkovém objemu 103 % z celkové alokace. V proplacených prostředcích však ztrácí, protože je na 80, 4 % k celkové alokaci.

Naopak v certifikaci je opět tento program ze sledovaných nejlepší. 67, 1 % z celkové alokace převyšuje limit čerpání v roce 2013 o více jak dvě procenta, čehož

ROP SV dosáhl na základě souhrnných žádostí zaúčtovaných PCO (MMR-NOK 2013a: 5). Z toho vyplývá, že by podle pravidelného plnění limitu čerpání neměl na konci programového období 2007-2013 přijít o žádné finanční prostředky. Nicméně stejně jako ROP MS a ROP SZ i ROP SV vzhledem k podezření z vysoké míry chybovosti přes povolenou dvou procentní hranici, byla od března do dubna 2012 pozastavena možnost předkládat žádosti o platbu k refundaci Evropské komise. Z důvodu vysoké míry chybovosti došlo k pozastavení certifikace i v lednu 2013, po uhrazení finanční korekce byla certifikace v srpnu téhož roku obnovena (ROP SV 2013). Problémovou kapitolou je také evidence nižší míry čerpání u realizace projektů IPRM, nicméně ve srovnání s ostatní ROPy je ROP SV přes vysokou chybovost řazen mezi programy s nízkým rizikem (MMR-NOK 2014b: 62).

7 Analýza dopadů strukturálních fondů na regiony NUTS2

Předmětem zájmu této kapitoly je analyzovat dopady strukturálních fondů na regiony NUTS2 České republiky v námi sledovaném programovém období. Předchozí analýza byla zaměřena na hodnocení výkonnosti jednotlivých regionálních operačních programů, jejichž absorpční kapacita, čili míra schopnosti využívat prostředky z unijních fondů (u ROPů pouze z ERDF) je v tomto programovém období v rámci decentralizovaného systému primárně v rukou řídicích orgánů ROPů jednotlivých regionů (Capanda 2013: 33).

Do regionů NUTS2 však neproudí finanční prostředky pouze z ROPů určených primárně na rozvoj regionů. Nezanedbatelnou složku poskytují i prostředky ze strukturálních fondů tematických operačních programů (TOPů). Abychom však zhodnotili dopady strukturálních fondů na regiony na úrovni NUTS2 v tomto programovém období, není třeba se pro tyto účely obdobně zabývat výkonností těchto tematických operačních programů, které přerozdělují prostředky nejen ze strukturálních fondů, ale také z Fondu soudržnosti, jenž má dopad na členské státy, tedy na úroveň NUTS0, což by mohlo být pro cíle této kapitoly zavádějící. Kapitola tedy primárně akcentuje prostředky ze strukturálních fondů (ERDF a ESF) plynoucí do jednotlivých regionů prostřednictvím TOPů v rámci fáze proplacené žádosti projektového cyklu. Jedná se o fázi, kdy finanční prostředky obsažené v jednotlivých realizovaných projektech mohou mít již dopad na rozvoj regionů. Fáze projektového cyklu certifikované žádosti je opět otázkou absorpční kapacity jednotlivých TOPů, která není pro cíle této práce určující.

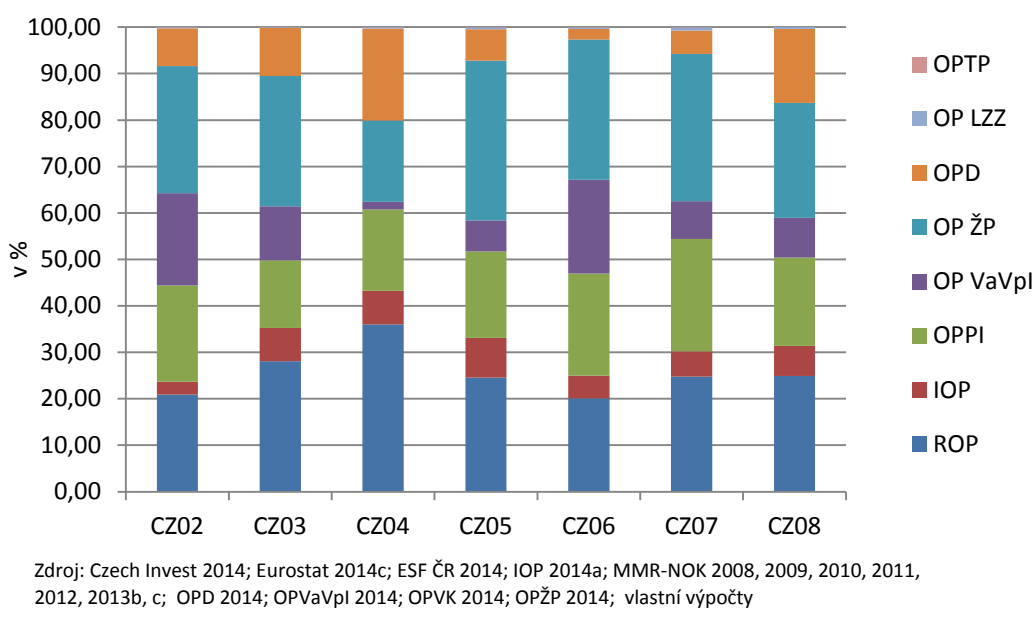
Povinností každého řídicího orgánu jednotlivých tematických operačních programů, kterými jsou příslušná ministerstva, je v rámci monitoringu spravovat databázi realizovaných projektů schválených příslušným řídicím orgánem (viz např. OPD 2014). Tyto databáze jsou veřejně dostupné. Kromě informací o názvu, příjemcích podpory, oblastech podpory a prioritní osy jednotlivých projektů, je možné rozlišovat nejen, z jakých fondů byly jednotlivé projekty financovány, ale také, kde byly jednotlivé projekty realizovány, tedy na rozvoj jakého regionu měly/mají projekty dopad. Tyto informace však neposkytuje Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost (dále jen OPVK), který si dle zjištění autorky nevede takovou databázi ani pro interní účely. Na tomto místě je tak nutné zdůraznit, že OPVK, který

v současném programovém období představuje 6, 8 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku (MR 2014), musel být pro účely této analýzy vyřazen. Objem prostředků obsažený v jednotlivých projektech vynaložený do toho kterého regionu z jednotlivých tematických operačních programů byl pro účely této práce vyčíslen, a to od začátku programového období 2007-2013 do totožného data jako u ROPů, tedy do 3. ledna 2014.

Finanční objem proplacených prostředků v jednotlivých TOPech byl pro původní záměr korelace prostřednictvím dvou proměnných – hodnoty regionálního HDP na obyvatele v jednotlivých letech období 2007-2013 a součtem finančního objemu proplacených prostředků v jednotlivých regionálních a tematických operačních programech, které příjemci podpory v rámci realizovaného projektu vynaložili do jednotlivých regionů soudržnosti NUTS2 v jednotlivých letech programového období 2007 – 2013 – sledován v periodicitě jednoho roku. Avšak při aplikaci Pearsonovo korelačního koeficientu na tyto proměnné se potvrdila nemožnost korelace spojená s krátkou časovou řadou odvíjející se od dostupnosti dat, která omezila očekávání signifikantních výsledků.

Z toho důvodu bude tato kapitola založena na deskriptivní analýze shora uvedených dat. V první řadě bude sledováno, jaký poměr proplacených prostředků zastupují v jednotlivých regionech NUTS2 jednotlivé operační programy. Následně bude analyzováno, v jakém podílu putují proplacené prostředky do jednotlivých regionů NUTS2. Celkový finanční objem v proplacených žádostech u jednotlivých regionů NUTS2 pak bude analyzován v přepočtu na jednoho obyvatele. V neposlední řadě bude stanoveno pořadí jednotlivých regionů NUTS2 dle objemu proplacených prostředků v rámci ROPů, ROPů společně s TOPy a ROPů a TOPů v přepočtu na obyvatele. Toto pořadí bude komparováno s pořadím regionů NUTS2 z hlediska rychlosti konvergence dle prvního ekonometrického modelu, který sleduje období 2001-2011, neboť toto období se nejvíce překrývá s programovým obdobím 2007-2013.

Graf č. 8: Podíl proplacených prostředků ze strukturálních fondů v NUTS2 cíle Konvergence (k 3. 1. 2014)

Graf č. 8 zachycuje podíl proplacených prostředků z jednotlivých sledovaných operačních programů s dopadem v příslušných regionech NUTS2. Z uvedeného lze konstatovat, že dominantními operačními programy jsou ve všech sledovaných regionech právě příslušné regionální operační programy, OP Životní prostředí (dále jen OPŽP) a OP Podnikání a inovace (dále jen OPPI). Naopak zanedbatelné finanční prostředky putují z OP Technická pomoc (dále jen OPTP), OP Lidské zdroje a zaměstnanost (dále jen OPLZZ). Nikterak vysoké, avšak zanedbatelné proplacené finanční prostředky poskytují OP Doprava (dále jen OPD), OP Výzkum a vývoj pro inovace (dále jen OPVaVpI) a Integrovaný operační program (dále jen IOP).

Podle Markse (1996: 405-406) je v zemích způsobilých k cíli Konvergence typické, že operační programy, které jsou tvořeny oběma typy fondů, tedy fondy, které mají regionální (ERDF) i národní dopad (CF), mají spíše sklon financovat regionální projekty. V případě České republiky toto tvrzení zcela neplatí. Oba typy fondů využívají jen OPŽP a OPD. OPD více jak třikrát OPŽP více jak šestkrát využívá prostředků z CF.

V regionu NUTS2 Střední Čechy, který ve sledovaném období ze strukturálních fondů získal 58,9 miliard korun, jednoznačně převažují investice do životního

prostředí. Ty dosahují výše 16, 1 miliard korun. OPŽP reprezentuje nejvyšší podíl 27, 4 %. ROP SČ (12, 3 miliard korun) společně OPPI (12, 2 miliard korun) tvoří jednotlivě přibližně stejný podíl, který se pohybuje kolem 20 %. Z celkové částky tvoří zanedbatelnou položku OPTP, jenž přispívá do celkového příspěvku ze strukturálních fondů více jak 9 miliony korun, které tvoří pouze 0, 02 podílu z celkových proplacených prostředků v rámci regionu NUTS Střední Čechy.

Region NUTS2 Jihozápad ze strukturálních fondů ve sledovaném období celkově využil 46, 7 miliard korun. V tomto regionu však přibližně stejně velké finanční prostředky byly využity z ROPu JZ (13, 12 miliard korun) a z OPŽP (13, 09 miliard korun). Společně se tak tyto programy podílí na více jak 56 % proplacených prostředků v tomto regionu soudržnosti. Nejméně prostředků je opět vyčleněno v OPTP, a to shodně jako v předchozím případě. OPTP tvoří takto zanedbatelný podíl u všech ostatních regionů soudržnosti. Druhou nejméně významnou složkou v přerozdělených prostředcích ze strukturálních fondů tvoří OPLZZ, díky němuž byly v tomto regionu realizovány projekty ve výši 85, 3 milionů korun. OPLZZ je zároveň nejméně podílově ve srovnání s ostatními sledovanými regiony zastoupen právě v tomto regionu soudržnosti.

Do konce roku 2013 získal region NUTS2 Severozápad 44, 3 miliard korun, tedy nejméně ze všech sledovaných regionů soudržnosti. Paradoxně nejvýkonnějším operačním programem v proplacených žádostech ve srovnání s ostatními je v regionu NUTS2 Severozápad ROP SZ, tedy jeden z nejméně výkonných programů v této fázi projektového cyklu mezi ostatními ROPy, celkově se jedná o necelých 36 % podílu veškerých prostředků ze strukturálních fondů v tomto období. V přibližně stejném podílu se pohybují hned tři další operační programy. Jedná se o 8, 7 miliard korun z OPD a shodných 7, 7 miliard korun z OPŽP a OPPI. Kromě OPTP a OPLZZ byl nejmenší podíl proplacených prostředků ze všech sledovaných regionů soudržnosti zaznamenán u OPVaVpI, a to pouze 1, 6 %.

Naopak největší podíl ze všech analyzovaných regionů zastupuje v regionu soudržnosti Severovýchod OPŽP, který v rámci projektů do regionu proplatil více jak 22, 5 miliard korun. Tato částka představuje kolem 34 % z celkové sumy 65, 6 miliard korun, o kterých je tento region za uplynulé sedmileté období bohatší. ROP SV (16, 1 miliard korun) a OPPI (12, 2 miliard korun) pak společně představují 43, 2 %

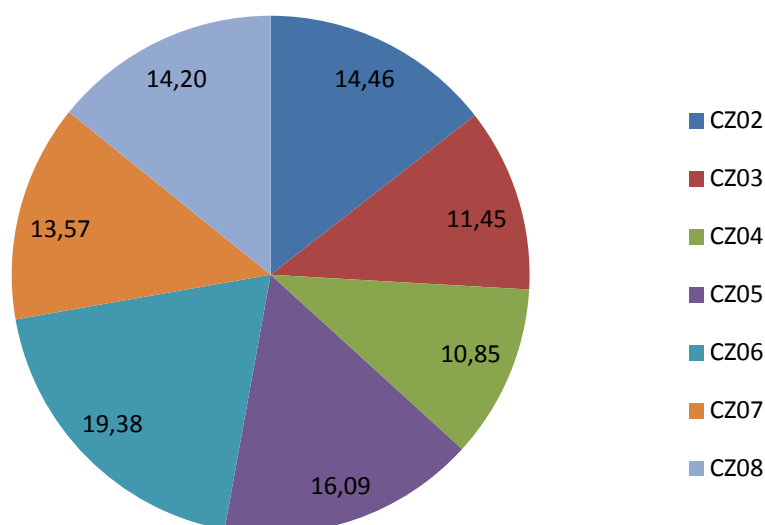
z celkových prostředků ze strukturálních fondů proplacených regionu Severovýchod. Zanedbatelnou položku tvoří opět OPTP (0, 02 %) společně s OPLZZ (0, 43), který však je v proplacených prostředcích nejúspěšnější právě v tomto regionu.

Region soudržnosti Jihovýchod získal nejvíce finančních prostředků ze strukturálních fondů ze všech sledovaných regionů v České republice, celkově si ve sledovaném období polepšil o více jak 79 miliard korun. Z této částky tvoří nejvíce prostředků na realizaci projektů z OPŽP, a to kolem 30, 2 %. Další významnou složku tvoří obecně velmi úspěšný operační program OPPI (21, 9 %) a OPVaVpI (20, 2 %). Poslední zmiňovaný program je zároveň nejúspěšnější v přerozdělování prostředků právě v tomto regionu. Na druhou stranu OPD je v tomto regionu v proplacených prostředcích z ERDF nejméně výkonný.

Region soudržnosti Střední Morava hojně využívá prostředků z OPŽP. Z celkových 55, 3 miliard korun proplacených v tomto regionu bylo na životní prostředí získáno necelých 31, 7 %. Rovnoměrně rozdělené jsou do regionu prostředky z ROPu Střední Morava (13, 7 miliard korun) a OPPI (13, 4 miliard korun). Přibližně srovnatelně je využíván program OPD (v podílu 5, 1 %), IOP (v podílu 5, 9 %) a OPVaVpI (v podílu 8, 1 %).

Poslední region soudržnosti cíle Konvergence Moravskoslezsko se jeví jako region, který nejrovnoměrěji využívá prostředků ze všech sledovaných operačních programů. Celkově tento region NUTS2 získal 57, 9 miliard korun, přičemž nejvíce investic šlo do regionálního rozvoje prostřednictvím ROPu Moravskoslezsko, a to kolem 24, 9 %, následují proplacené prostředky z OPŽP (24, 7 %) a z OPPI (19, 1 %). Nejméně bylo realizovaných projektů – obdobně jako v ostatních regionech soudržnosti – v OPTP (0, 01 %) a v OPLZZ (0, 4 %).

Graf č. 9: Podíl finančních prostředků ze strukturálních fondů v proplacených žádostech dle NUTS2 (k 3. 1. 2014)

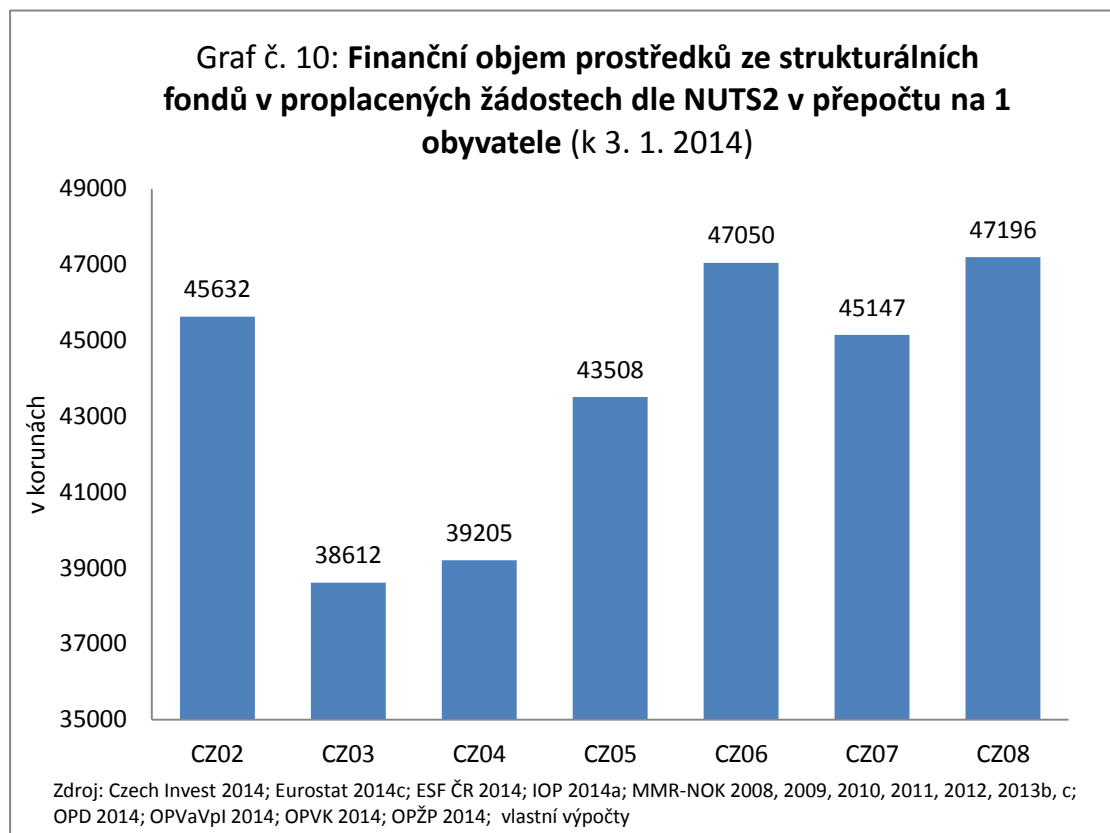
Zdroj: Czech Invest 2014; Eurostat 2014c; ESF ČR 2014; IOP 2014a; MMR-NOK 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013b, c; OPD 2014; OPVaVpl 2014; OPVK 2014; OPŽP 2014; vlastní výpočty

Jak ukazuje graf č. 9, prostředky jsou mezi regiony soudržnosti rozděleny vcelku rovnoměrně. Nejvíce přerozdělených prostředků ze strukturálních fondů bylo v rámci všech analyzovaných TOPů a ROPů zaznamenáno v regionu soudržnosti Jihovýchod, jehož podíl k ostatním regionům NUTS2 činí 19,4 %. S odstupem více jak tři procent získal nejvíce v proplacených žádostech region NUTS2 Severovýchod. Nejméně prostředků z relevantních operačních programů je evidováno v regionu NUTS2 Severozápad, který v podílu získal pouze 10,9 %, což je téměř o polovinu méně než region Jihovýchod, do kterého jde prostředků nejvíce.

Pokud bychom tuto fázi projektového cyklu porovnávali pouze s prostředky proplacenými do jednotlivých regionů soudržnosti v rámci ROPů, došli bychom k závěru, že v komparaci ROPů je nejvíce proplacených prostředků evidováno v regionu NUTS2 Severovýchod, nikoli Jihovýchod, jak značí proplacené prostředky v rámci ROPů i TOPů. Shodně však z této komparace nevychází ani region, kde se přerozdělilo finančních prostředků nejméně. Zatímco v rámci komparace ROPů se jednalo o region Moravskoslezsko, v případě součtu proplacených finančních prostředků u ROPů a TOPů se jedná o již zmiňovaný region Severozápad. Z uvedeného

vyplývá, že příliv prostředků ze všech sledovaných operačních programů má vliv na celkové pořadí jednotlivých regionů soudržnosti.

Graf č. 10 ukazuje, jak se liší finanční objem prostředků ze strukturálních fondů v proplacených žádostech z ROPů a TOPů v jednotlivých regionech NUTS2 v přepočtu na obyvatele. Jak je z grafu patrné, zohlednění počtu obyvatel výrazně pozmění i pořadí regionů. Nejvíce prostředků v projektových žádostech bylo proplaceno v regionu NUTS2 Moravskoslezsko, celkově se za sledované období jedná o více jak 47 tisíc na jednoho obyvatele, což je v podílu k ostatním regionům 15,4 % z celkového přerozděleného finančního objemu ze strukturálních fondů. S malou ztrátou jej následuje region soudržnosti Jihovýchod, který byl dle podílu prostředků ze strukturálních fondů určených do jednotlivých regionů na prvním místě. V přepočtu na obyvatele je však podíl k ostatním nižší, a to 15,4 %. Jak vyplývá z grafu č. 8, nejméně proplacených prostředků získal region NUTS2 Severozápad, oproti tomu v přepočtu na obyvatele získal nejméně region soudržnosti Jihozápad, a to více jak 38 tisíc korun. Jihozápad tak předstihuje region NUTS2 Severozápad, který získává mírně nad 39 tisíc korun.

Pořadí	Finanční prostředky v proplacených žádostech v ROP	Finanční prostředky v proplacených žádostech v ROP+TOP	Finanční prostředky v proplacených žádostech v ROP+TOP v přepočtu obyvatele	β - konvergence (2001-2011)
1.	CZ05	CZ06	CZ08	CZ08
2.	CZ04	CZ05	CZ06	CZ06
3.	CZ06	CZ02	CZ02	CZ02
4.	CZ08	CZ08	CZ07	CZ07
5.	CZ07	CZ07	CZ05	CZ03
6.	CZ03	CZ03	CZ04	CZ04
7.	CZ02	CZ04	CZ03	CZ05

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka č. 8 znázorňuje, v jakém pořadí jdou za sebou regiony NUTS2 cíle Konvergence v jednotlivých vybraných kategoriích. První sloupec značí pořadí jednotlivých regionů dle fáze projektového cyklu proplacených projektových žádostí v rámci příslušných ROPů. V případě, že budeme zahrnovat do proplacených prostředků i finanční objem v proplacených žádostech ze sledovaných TOPů, pořadí regionů se výrazně změní. To je především dáno téměř pětkrát větší přidělenou částkou z celkové alokace, která je určena v rámci této finanční perspektivy pro tematické operační programy (MMR 2014b). Zatímco proplacené prostředky v rámci všech ROPů činily ve sledovaném období 101, 5 miliard korun, v rámci TOPů se jednalo o částku 306, 2 miliard korun.

Pokud však přihlídneme k pořadí regionů NUTS2 vyplývajícího z přerozdělených prostředků v proplacených žádostech u TOPů i ROPů přepočtených na jednoho obyvatele, dojdeme k téměř identickému pořadí regionů, které bylo stanoveno v rámci výpočtu rychlosti β - konvergence jednotlivých regionů NUTS2 dle prvního ekonometrického modelu pro období 2001-2011. Pořadí ve třetím sloupci odpovídá pořadí ve čtvrtém sloupci do čtvrtého místa. Tedy nejvíce prostředků na obyvatele z proplacených projektových žádostí v rámci sledovaných operačních programů cíle Konvergence jde do regionu NUTS2 Moravskoslezsko, u téhož regionu se taktéž potvrdila největší rychlost reálné konvergence ve sledovaném období. Po tomto regionu následuje v tomto pořadí region soudržnosti Jihovýchod, Střední Čechy a Střední Morava. Na pátém a sedmém místě ve třetím a čtvrtém sloupci však dochází k vzájemnému prohození regionů. Zatímco z hlediska veškerých proplacených

prostředků přepočtených na obyvatele se na pátém místě umístil region NUTS2 Severovýchod, a na sedmém Jihozápad. Z hlediska rychlosti reálné konvergence je pořadí na těchto dvou místech přesně opačné, tedy na pátém místě je Jihozápad, na sedmém se pak umístil Severovýchod. Na šestém místě v celkovém pořadí se však opět v obou sloupcích umístil region soudržnosti Severozápad. Z uvedeného vyplývá, že toto téměř identické pořadí regionů naznačuje vztah mezi výkonností regionů NUTS2 cíle Konvergence v čerpání prostředků ze strukturálních fondů a rychlostí jejich reálné konvergence, avšak vztah mezi těmito dvěma proměnnými není možné ověřit především z důvodu nedostatečně dlouhé porovnatelné časové řady.

ZÁVĚR

I regiony soudržnosti v České republice stejně jako v dalších unijních zemích vykazují meziregionální rozdíly. Pro regionální disparity v tuzemsku, které jsou na vzestupu i v jiných zemích střední a východní Evropy, především pak mezi regiony zemí V4, je charakteristická vysoká polarizace mezi metropolitním regionem, tedy regionem hlavního města Prahy, a periferními regiony, čili ostatními regiony NUTS2 v České republice. Region Praha se jakožto jediný metropolitní region definovaný pouze územím hlavního města v rámci nových členských států dostal na přední příčky žebříčku regionálního HDP na obyvatele. Okrajové neboli periferní regiony v České republice se však jeden od druhého ve své ekonomické vyspělosti příliš neliší, ba co více, ve srovnání s ostatními regiony zemí V4 jsou tuzemské regiony soudržnosti vyjma Prahy nejvíce homogenní.

Odrazem rozdílnosti v hospodářské úrovni regionů je způsobnost těchto dvou skupin regionů na území České republiky k cílům regionální politiky EU definovaných pro programové období 2007-2013. Zatímco metropolitní region Praha, jehož hodnota HDP na obyvatele vysoce přesahuje unijní průměr, může využívat prostředků ze strukturálních fondů prostřednictvím cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, ostatní regiony soudržnosti s HDP na obyvatele pod 75 % unijního průměru mohou ke svému hospodářskému a sociálnímu rozvoji využít cíle Konvergence.

Protože konvergence, tedy tendence méně vyspělých ekonomik dohánět ekonomiky více vyspělé, je jednou z hlavních funkcí regionální politiky EU, kladla si autorka předkládané práce za cíl zhodnotit proces reálné konvergence regionů soudržnosti České republiky ve srovnání s ostatními regiony zemí V4, kterou se rozumí proces sbližování ekonomické výkonnosti regionů nových členských států a starých členských států vyjádřený ukazatelem HDP na obyvatele. Ukázalo se, že stejně jako v ostatních regionech nových členských států, se i v regionech NUTS2 České republiky potvrzuje současný konvergenční trend na jedné straně, tedy, že méně ekonomicky vyspělé regiony k ostatním starým členským státům konvergují; na druhé se pak potvrzují i divergenční tendence mezi méně vyspělými regiony soudržnosti na jedné straně a vyspělým regionem NUTS2 Praha na straně druhé. K tomuto závěru dospěla autorka za využití konceptu β – konvergence vycházejícího z neoklasické teorie růstu.

Z propočtů odhadu dle prvního ekonometrického modelu ve třech stanovených obdobích: 1995-2011, 2001-2011 a 2004-2011 vzešlo celkem 24 parametrů hodnotících β - konvergenci regionů NUTS2 vzhledem k průměru EU-15, avšak nejjednoznačnější výsledky konvergenčních tendencí těchto regionů nabízí odhad ekonometrického modelu v časové řadě 2001-2011, která je dostatečně dlouhá a zároveň oproštěna od exogenních faktorů souvisejících ekonomickou transformací 90. let, a v rámci které je zaznamenán stabilní hospodářský růst až do roku 2008, kdy je narušena dluhovou krizí.

Výsledky ukazují, konvergenční tendence je možné pozorovat u všech regionů soudržnosti České republiky. Hypotéza stanovená v úvodu předkládané diplomové práce, tedy, že u nejméně ekonomicky vyspělých regionů NUTS2 je zaznamenán rychlejší hospodářský růst a výraznější sklon ke konvergenci, se však zcela nepotvrzuje: Nejrychleji v tomto sledovaném období konverguje region NUTS2 Moravskoslezsko, nejpomaleji pak region soudržnosti Severovýchod. Region soudržnosti Moravskoslezsko jakožto jeden z nejméně vyspělých regionů v České republice sice ve sledovaném období konverguje nejrychleji, avšak další dva nejméně vyspělé regiony dle úrovně HDP na hlavu, tedy Severozápad a Střední Morava, dosahují při rychlosti konvergence druhých a třetích nejhorších hodnot. Naopak vysoká hodnota parametru sklonu β je zaznamenána u druhého nejvyspělejšího regionu soudržnosti Střední Čechy.

Za využití druhého ekonometrického modelu byla analyzována reálná konvergence všech regionů NUTS2 České republiky v porovnání s regiony NUTS2 zemí V4 a vybraných zemí EU-15. I v tomto případě autorka dospěla k závěru, že u všech pozorovaných regionů a zemí dochází ke konvergenci, která je v ohledu na statistickou významnost a relevanci opět více jednoznačná v pozorované časové řadě 2001-2011. Jednotlivé regiony soudržnosti zemí V4 ve srovnání s vybranými zeměmi EU-15 jsou v obecné rovině charakteristické tím, že přes nižší úroveň HDP na obyvatele je u nich zaznamenáno vysoké tempo růstu, oproti tomu u zemí EU-15 je sice hodnota HDP per capita vysoká, avšak zaznamenáno nižší tempo růstu. Při generalizaci výsledků docházíme k závěru, že úroveň HDP na obyvatele je u pozorovaných regionů V4 nejnižší u převážné většiny polských regionů soudržností, avšak jejich hospodářský růst výrazně převyšuje jiné regiony jednotlivých zemí V4. Vysoký průměrný hospodářský růst srovnatelný s regiony Polska je zaznamenán také u regionů Slovenska, jejichž HDP per capita úroveň regionů Polska převyšuje. Regiony NUTS2 v Maďarsku jsou sice na úrovni HDP na obyvatele na stejné úrovni jako v Polsku, nicméně

průměrný hospodářský růst je nejnižší ze všech sledovaných regionů zemí V4. Tyto diametrální odlišnosti mezi maďarskými a polskými regiony se srovnatelnou úrovní HDP na obyvatele opět jen částečně potvrzují stanovenou hypotézu. K vybraným zemím EU-15 se z hlediska úrovně HDP a výše průměrného růstu nejvíce přibližují právě regiony soudržnosti České republiky.

Druhý ekonometrický model taktéž dokazuje, že polarizační tendence mezi metropolitními a periferními regiony jsou přítomné i v ostatních zemích V4, přičemž nejvyšší průměrný hospodářský růst zaznamenává Bratislavský kraj, nejvyšší HDP na obyvatele však Praha. Méně markantní rozdíly mezi těmito skupinami regionů jsou patrné v Polsku, kde se Mazovské vojvodství příliš od úrovně HDP na obyvatele a hospodářského růstu od ostatních regionů soudržnosti Polska nevzdaluje. Stejně tak jsou nižší divergenční tendence mezi regionem hlavního města a ostatními okrajovými regiony patrné na příkladu Maďarska.

Při bližším zaměření na divergenční tendence těchto dvou skupin regionů v České republice je za využití prvního ekonometrického modelu možné dojít k závěru, že ve sledovaném období 1995-2011 jsou u všech regionů soudržnosti vzhledem k regionu NUTS2 Praha zaznamenány divergenční tendence. Nejzřetelněji pak u jednoho z hospodářsky nejslabších regionů NUTS2 Severozápad. Naopak nejmenší sklon k divergenci má ekonomicky nejvyspělejší region soudržnosti Střední Čechy. Jednu z nejnižších divergenčních tendencí zaznamenáváme taktéž i u nejrychleji rostoucího regionu Moravskoslezsko. V případě doposud neoptimálnější časové řady 2001-2011 byly dokonce u regionu Moravskoslezsko naznačovány i konvergenční tendence k regionu hlavního města, avšak bez statistické signifikance.

Stanovený cíl práce vyžadoval komparovat regiony NUTS2 cíle Konvergence z hlediska jejich schopnosti získávat podporu ze strukturálních fondů Evropské unie, a to dle jednotlivých fází projektového cyklu v rámci příslušných regionálních operačních programů vytvořených pro programové období 2007-2013. Míra vyčerpaných prostředků je rok před ukončením tohoto programového období nízká. Důvodů k nízké výkonnosti regionálních operačních programů je celá řada, od zpoždění programového období, přes dodržování pravidla $n+3/n+2$, až po míru chybovosti jednotlivých operačních programů.

Z hlediska hodnocení vývojových fází projektového cyklu docházíme k závěru, že podávané žádosti ve finančním objemu jasně převyšují celkovou alokaci jednotlivých regionálních operačních programů. Předkládané projektové záměry musí být do jisté míry kvalitní, neboť kolem poloviny předložených žádostí je i v rámci schvalovacího procesu kryto smlouvou. Výše certifikovaných prostředků dosahovala dva roky před ukončením programového období v průměru pouze méně jak 60 % celkové alokace jednotlivých regionálních operačních programů. U některých je pozorována vyšší míra certifikace a téměř celá alokace schválených žádostí (ROP Jihovýchod, ROP Jihozápad, ROP Střední Čechy, ROP Severovýchod), jinde dávají přednost rovnoměrnějšímu rozložení celkové alokace do celého programového období 2007-2013 (ROP Moravskoslezsko, Střední Morava, Severozápad).

Samotný proces čerpání však není u těchto operačních programů zcela optimální. Z hlediska podaných žádostí je nejlepším ROPem Jihozápad (296, 4 % k celkové alokaci), nejhorším pak Moravskoslezsko (177 % k celkové alokaci). Největší finanční objem ve schválených žádostech byl zaznamenán u ROPu Severovýchod (103, 1 %), nejmenší pak u ROPu Severozápad (78, 5 %). V proplácení prostředků je nejvýkonnější ROP Jihovýchod (73, 7 %), nejméně jich naopak proplatil ROP Moravskoslezsko. Stejně jako u schvalování i u certifikace prostředků je nejlepší ROP Severovýchod, nejhorší ROP Severozápad.

Třebaže jakožto stále podprůměrně ekonomicky rozvinutá ekonomika má Česká republika příležitosti využívat prostředky z unijního rozpočtu, zejména pak z jeho významné složky regionální politiky EU, odhadované ztráty z nedostatečně efektivního procesu čerpání z unijních fondů nejen z ROPů ale i TOPů jsou velmi vysoké. Tyto prostředky vrácené do rozpočtu EU nebudou na území České republiky vůbec využity ba co víc, reálně hrozí, že o nevyčerpané prostředky bude umenšena i celková alokace na příští programové období. Rozsah problémů a chyb při správě strukturálních fondů je u ROPů odrazem neprofesionality velké části politické reprezentace odpovědné za tuto oblast, stejně tak i úřednického aparátu odpovědného řízením a koordinací ROPů.

Do regionů NUTS2, avšak ne zcela efektivně a nejlépe, neproudí jen finanční prostředky pouze z ROPů určených primárně na rozvoj regionů, nezanedbatelnou složku poskytují i prostředky ze strukturálních fondů tematických operačních programů (TOPů). Při zaměření na finanční objem obou těchto kategorií operačních programů (až

na OPVK) cíle Konvergence ve fázi proplacených žádostí projektového cyklu vyplývá, že do jednotlivých regionů NUTS2 V České republice proudí v nejvyšším objemu z příslušných ROPů, OPŽP a OPPI. Nikterak vysoké, avšak nezanedbatelné proplacené finanční prostředky jsou poskytovány z OPD, OPVaVpI a IOP. Nejméně prostředků ze strukturálních fondů je využíváno z OPTP a OPLZZ.

Finanční objem prostředků ze strukturálních fondů je rozdělen do jednotlivých regionů soudržnosti v České republice rovnoměrně. Nejvíce jich proudí do regionu soudržnosti Jihovýchod (19, 4 % z celkového objemu proplacených prostředků ze strukturálních fondů), nejméně pak do regionu NUTS2 Severozápad, jehož podíl tvořil 10, 9 %. Při přepočtu tohoto objemu finančních prostředků v proplacených žádostech v rámci TOPů a ROPů na jednoho obyvatele jednotlivých regionů získáme dle výše těchto prostředků pořadí regionů NUTS2, které téměř identicky koresponduje s pořadím regionů stanoveného dle rychlosti jejich konvergence. V této konečné fázi lze tedy zhodnotit obecný trend následovně:

Nejvíce prostředků na obyvatele z proplacených projektových žádostí v rámci sledovaných operačních programů cíle Konvergence jde do regionu NUTS2 Moravskoslezsko, u téhož regionu se taktéž potvrdila nejvyšší rychlost reálné konvergence ve sledovaném období. Po tomto regionu následuje v tomto pořadí region soudržnosti Jihovýchod, Střední Čechy a Střední Morava. Páté místo z hlediska výše veškerých proplacených prostředků ze strukturálních fondů obsazuje region NUTS2 Severovýchod, avšak z hlediska rychlosti konvergence je tento region až na sedmém místě. Zatímco sedmé místo v proplacených prostředcích patří regionu soudržnosti Jihozápad, který je současně pátý v rychlosti konvergence. Šesté místo v pořadí je však opět přiřazeno identickému regionu, a to NUTS2 Severozápad.

Toto téměř identické pořadí regionů naznačuje vztah mezi výkonností regionů NUTS2 cíle Konvergence v čerpání prostředků ze strukturálních fondů a rychlostí jejich reálné konvergence, avšak vztah mezi těmito dvěma proměnnými není možné ověřit především z důvodu nedostatečně dlouhé porovnatelné časové řady. Lze tak pouze předpokládat, že tento vztah může existovat a je možné ho v budoucnu, například po uplynutí dalšího programového období 2014-2020 za předpokladu dostupnosti veškerých potřebných dat, podrobit hlubší analýze.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

BRAUN, Daniel. *V čerpání z evropských fondů nevedeme*. Euroskop, 28. 4. 2010.

Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8801/16202/clanek/braun-v-cerpani-z-evropskych-fondu-si-nevedeme-spatne/> (5. 12. 2014).

Czech Invest. 2014. *Statistika čerpání dotací z programů OPPI*. Dostupné z: <http://eaccount.czechinvest.org/Statistiky/StatistikaCerpaniDotaci.aspx> (7. 12. 2014).

European Commission. 2010. *Communication from the Commission: Europe 2020: A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth*. COM(2010) 2020 final.

Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF> (15. 11. 2014).

European Commission. 2013. *Manual on Regional Accounts Methods*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 134 p. ISSN 2315-0815. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GQ-13-001/EN/KS-GQ-13-001-EN.PDF (1. 11. 2014).

European Commission. 2014. *Cohesion Policy Data (Beta)*. Regional Policy: InfoRegio. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/> (15. 11. 2014).

Eurostat. 1995. *Evropský systém účtů: ESA 1995*. Dostupné z: http://apl.czso.cz/nufile/ESA95_cz.pdf (20. 11. 2014).

Eurostat. 2014a. *GDP per capita in PPS*. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114> (8. 10. 2014).

Eurostat. 2014b. *Rozloha celkem a rozloha pevniny v regionech (v km²)*. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tgs00002> (12. 11. 2014).

Eurostat. 2014c. *Obyvatelstvo celkem podle regionů NUTS2 (k 1. lednu)*. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tgs00096> (12. 11. 2014).

- Eurostat. 2014d. *GDP per capita in the EU in 2011: Seven capital regions among the ten most prosperous*. Eurostat News Release. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/1-27022014-AP/EN/1-27022014-AP-EN.PDF (17. 11. 2014).
- Eurostat. 2014e. *Gross Domestic Product (GDP) in current prices by NUTS 2 Regions*. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (22. 11. 2014).
- ESF ČR. 2014. *Hledání projektů*. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/modules/projects/index.php?lang=1> (7. 12. 2014).
- Evropská komise. 2007. *Politika soudržnosti 2007-2013: Poznámky a úřední texty*. Lucembursko: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství. 160 s. ISBN 92-79-03801-X. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_cs.pdf (9. 11. 2014).
- Evropská komise. 2010. *Investování do budoucnosti Evropy: Pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti*. Dostupné z: http://bookshop.europa.eu/cs/investov-n-do-budoucnosti-evropy-pbKN3110896/downloads/KN-31-10-896-CS-C/KN3110896CSC_002.pdf;pgid=Iq1Ekni0.11SR0OOK4MycO9B0000rn7S19tI;sid=SNr2gCuMadb203_btR5oJ0mpTwnwUyxFTgk=?FileName=KN3110896CSC_002.pdf&SKU=KN3110896CSC_PDF&CatalogueNumber=KN-31-10-896-CS-C (3. 11. 2014).
- Evropská komise. 2014a. *Fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_cs.cfm (29. 11. 2014).
- Evropská komise. 2014b. *Fondy: Evropský sociální fond*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/social/index_cs.cfm (29. 11. 2014).
- Evropská komise. 2014c. *Fondy: Fond soudržnosti*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_cs.cfm (29. 11. 2014).
- CHYTIL, Václav. 2014. *Václav Chytil pro Český rozhlas*. ČRo Region, Středočeský kraj, 7. 5. 2014. Dostupné z: <http://www.ropstrednicechy.cz/news.php?id=9325630a-d5b5-11e3-8679-5254003d369b&highlightSearch=certifikace> (5. 12. 2014).

IOP. 2014a. *Seznam podpořených projektů*. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/Integrovaný-OP/Seznam-podporených-projektů> (7. 12. 2014).

MMR. 2014a. *Fondy Evropské unie: 26, 7 miliard € pro Českou republiku*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU> (8. 11. 2014).

MMR. 2014b. *Programy 2007-2013*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013> (8. 11. 2014).

MMR. 2014c. *Operační program Praha Konkurenceschopnost*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Operacni-programy-Praha/OP-Praha-Konkurenceschopnost> (17. 11. 2014).

MMR. 2014d. *Operační program Praha Adaptabilita*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Operacni-programy-Praha/OP-Praha-Adaptabilita> (17. 11. 2014).

MMR. 2014e. *Regionální operační program NUTS2 Střední Čechy*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy/ROP-Stredni-Cechy> (17. 11. 2014).

MMR. 2014f. *Regionální operační program NUTS2 Jihozápad*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy/ROP-Jihozapad> (17. 11. 2014).

MMR. 2014g. *Regionální operační program NUTS2 Severozápad*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy/ROP-Severozapad> (17. 11. 2014).

MMR. 2014h. *Regionální operační program NUTS2 Severovýchod*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy/ROP-Severovychod> (17. 11. 2014).

- MMR. 2014ch. *Regionální operační program NUTS2 Jihovýchod*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy/ROP-Jihovýchod> (17. 11. 2014).
- MMR. 2014i. *Regionální operační program NUTS2 Střední Morava*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy/ROP-Stredni-Morava> (17. 11. 2014).
- MMR. 2014j. *Regionální operační program NUTS2 Moravskoslezsko*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy/ROP-Moravskoslezsko> (17. 11. 2014).
- MMR. 2014k. *Platební a certifikační orgán – Národní fond*. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/P/Platebni-a-certifikacni-organ-Narodni-fond> (4. 12. 2014).
- MMR. 2014l. *Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost*. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Vzdelavani-pro-konkurenceschopnost> (8. 12. 2014).
- MMR. 2007. *Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/05324ba5-8418-4262-9368-ed280c94eb5e/NSRR-CJ.pdf> (8. 11. 2014).
- MMR-NOK. 2008a. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů: Leden 2008*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1c147ae0-0978-45a0-bdf5-69b3139c5912/MMZ_2008_01_1c147ae0-0978-45a0-bdf5-69b3139c5912.pdf (1. 12. 2014).
- MMR-NOK. 2008b. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů: Březen 2008*. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/f06d3246-d723-4666-80b9->

fdf02da863cb/MMZ_2008_03_f06d3246-d723-4666-80b9-fdf02da863cb.pdf (5. 12. 2014).

MMR-NOK. 2009. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů: Leden 2009*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/d6b02cd0-57f3-46d0-b159-c563a4e8f6d1/MMZ_2009_01_d6b02cd0-57f3-46d0-b159-c563a4e8f6d1.pdf (1. 12. 2014).

MMR-NOK. 2010. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013: Leden 2010*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/3778891b-94a6-4664-8a3a-d5e2b1f97553/MMZ_2010_01-opravena-verze_3778891b-94a6-4664-8a3a-d5e2b1f97553.pdf (1. 12. 2014).

MMR-NOK. 2011. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013: Leden 2011*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/be1cb028-1c3f-42c1-8101-e3421212eef4/MMZ_2011_01_v2_be1cb028-1c3f-42c1-8101-e3421212eef4.pdf (1. 12. 2014).

MMR-NOK. 2012. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v programovém období 2007-2013: Leden 2012*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/5aeef618-b717-4a86-b567-f4704720570d/MMZ_2012_01_5aeef618-b717-4a86-b567-f4704720570d.pdf (15. 11. 2014).

MMR-NOK. 2013a. *Stav pravidla $n+3/n+2$. Červenec 2013*. 11 s. Dostupné z: https://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/23c9f61b-1960-4001-9473-e28a2f2d7096/stav_n3_n2_2013_07.pdf (12. 10. 2014).

MMR-NOK. 2013b. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v programovém období 2007-2013: Leden 2013*. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/9ff0b0b3-d2cf-47a8-ad5c-7e2f07e98a3a/MMZ_2013_01.pdf (1. 12. 2014).

MMR-NOK. 2013c. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v programovém období 2007-2013: Prosinec 2013.*

http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/1a7af95d-525c-4b88-94a1-bdcf6a3b02d7/MMZ_2013_12.pdf (1. 12. 2014).

MMR-NOK. 2014a. *Čtvrtletní monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti v programovém období 2007-2013: III. čtvrtletí.* Dostupné z:

http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/80f816b3-c3b7-4e26-90f5-4b15fe13b32a/03_CMZ_2014_IIIQ_elektronicka.pdf (4. 12. 2014).

OECD. 2014. *Regional Accounts: Regional GDP per capita.* Dostupné z:

<http://stats.oecd.org/> (18. 11. 2014).

OPD. 2014. *Databáze projektů schválených řídicím orgánem OP Doprava.* Dostupné z:

<http://www.opd.cz/Modules/OpdProject/Pages/ProjectList.aspx> (7. 12. 2014).

OPTP. 2014. *Dokumenty.* Dostupné z: [http://www.strukturalni-](http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/op-technicka-pomoc/Dokumenty)

[fondy.cz/cs/Microsites/op-technicka-pomoc/Dokumenty](http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/op-technicka-pomoc/Dokumenty) (7. 12. 2014).

OPVaVpI. 2014. *Projekty.* Dostupné z: [http://www.opvavpi.cz/cs/siroka-](http://www.opvavpi.cz/cs/siroka-verejnost/projekty.html)

[verejnost/projekty.html](http://www.opvavpi.cz/cs/siroka-verejnost/projekty.html) (7. 12. 2014).

OPVK. 2014. *Seznam příjemců OP VK.* Dostupné z: <http://www.op-vk.cz/> (7. 12. 2014).

OPŽP. 2014. *Přehledy schválených projektů.* Dostupné z:

<http://www.opzp.cz/sekce/504/prehledy-schvalenych-projektu/> (7. 12. 2014).

ROP SČ. 2013. *Výsledek auditu nařízené Evropskou komisí na Regionálním operačním programu Střední Čechy je znám!.* 30. 4. 2013. Dostupné z:

http://www.ropstrednicechy.cz/download.php?file=e35420dc-bef5-11e2-aa88-5254003d369b.docx&directory=/files/&name=TZ_V%C3%BDsledek%20audit%20na%C5%99%C3%ADzen%C3%A9ho%20EK%20je%20zn%C3%A1m!.docx&tableName=files&id=e35420dc-bef5-11e2-aa88-5254003d369b&counterField=counter (5. 12. 2014).

ROP SČ. 2014. *Zpráva o realizaci Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Střední Čechy pro 17. zasedání Monitorovacího výboru za období od 1. dubna 2014 do 30. září 2014.* 123 s. Dostupné z:

<http://www.ropstrednicechy.cz/download.php?file=324aa0c0-7a1c-11e4-9c26-5254003d369b.pdf&directory=/files/&name=Zpr%C3%A1va%20o%20realizaci%2017.%20zased%C3%A1n%C3%AD%20MV%20ROP%20S%C4%8C.pdf&tableName=files&id=324aa0c0-7a1c-11e4-9c26-5254003d369b&counterField=counter> (5. 12. 2014).

ROP SM. 2013. *Zpráva o realizaci ROP Střední Morava pro Monitorovací výbor ROP SM za období 05/2013 – 09/2013 (stav k 25. 9. 2013)*. Dostupné z: http://www.rr-strednimorava.cz/file/4370_1_1/ (5. 12. 2014).

ROP SV. 2013. *Zápis ze 41. zasedání Výboru Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod. 16. 8. 2013*. Dostupné z: http://www.rada-severovychod.cz/file/4490_1_1/ (5. 12. 2014).

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. 1957. Dostupné z: http://www.vyzkum.cz/storage/att/1490A5E023DCEB5FB9A53DCAB559C1B5/SML_ehs_1957.pdf (15. 11. 2014).

Úřední věstník. 2006. *Rozhodnutí Rady ze dne 6. října 2006 o strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost*. 2006/702/ES. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:291:0011:0032:CS:PDF> (15. 11. 2014).

Úřední věstník. 2012. *Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění)*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS> (16. 11. 2014).

Vláda ČR. 2006. *Usnesení vlády České republiky ze dne 10. května 2006 č. 494 k evropským zdrojům v letech 2007 až 2013*. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/ad2f8c7e-9361-48d9-aa84-a3b80787068d/Usnesenim-vlady-c-494-z-10-kvetna-2006> (10. 11. 2014).

World Economic Forum. 2014. *The Global Competitiveness Report 2014-2015*. Insight Report. Dostupné z: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015> (5. 10. 2014).

Literatura

- ALLEN, David. Cohesion and the Structural Funds. In WALLACE, Helen; WALLACE, William; POLLACK, Mark (eds.). 2005. *Policy-making in the European Union*. 5th edition. Oxford: Oxford University Press. 570 p. ISBN 978-0-19-927612-7.
- AZZONI, Carlos R. 2001. Economic Growth and Regional Income Inequality in Brazil. *The Annals of Regional Science*. Vol. 2001. No. 35. Pp. 133-152. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=ef0064dd-9510-4336-a434-12b401351450%40sessionmgr198&vid=3&hid=112> (27. 11. 2014).
- BAUN, Michael, MAREK, Dan (eds.). 2008. *EU Cohesion Policy After Enlargement*. New York: Palgrave Macmillan. 295 p. ISBN 9780230524729.
- BARRO, Robert J., SALA-I-MARTIN, Xavier. 2004. *Economic Growth*. 2nd edition. Massachusetts: The MIT Press. 654 p. ISBN 0-262-02553-1. Dostupné z: <http://down.cenet.org.cn/upfile/8/200751171644184.pdf> (31. 10. 2014).
- BLAŽEK, Jiří. 1996. Mezuregionální rozdíly v České republice v transformačním období. *Geografie*. Roč. 101. Č. 4. S. 265-277. Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2014/03/1996_101_4_Blazek_Meziregionalnirozdilovyceske.pdf (29. 11. 2014).
- BLAŽEK, Jiří, CSANK, Pavel. 2007. Nová fáze regionálního rozvoje?. *Sociologický časopis*. Roč. 43, č. 5, s. 945-965. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d2ffd3fa8a03b8e86e13607a250144d6e459df19_512_07-5%20Blazek.pdf (1. 12. 2014).
- BOLDRIN, Michele, CANOVA, Fabio. 2001. Europe's Regions: Income Disparities and Regional Policies: Inequality and Convergence in Europe's Regions: Reconsidering European Regional Policies. *Economic Policy*. Pp. 206-253. Dostupné z: <http://apps.eui.eu/Personal/Canova/Articles/icoeu.pdf> (1. 11. 2014).
- BOSKER, Maarten. 2009. The Spatial Evolution of Regional GDP Disparities in the ,old'and the ,new' Europe. *Papers in Regional Science*. Vol. 88. No. 1. Pp. 3-27. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=a4e3620a-d455-4726-ad3a-a3d6df05f1c6%40sessionmgr4005&vid=3&hid=4205> (31. 10. 2014).

- BUGRI, Štefan, PRIBIŠOVÁ, Emília. 2011. *Ekonomika Evropské unie II*. Brno: Vysoká škola Karla Engliše. 62 s. ISBN 978-80-86710-47-1.
- CAPANDA, Filip. 2010. Úskalí implementace politiky soudržnosti v České republice. *Mezinárodní vztahy*. Roč. 2/2010. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCIQFjAA&url=http%3A%2F%2Fmv.iir.cz%2Farticle%2Fview%2F364%2F370&ei=2bIDVISwJ8-V7AbfxIDICg&usg=AFQjCNHQD9_YLONhRpez40jxjOwES9Tjzg&sig2=OliHG9jDCT2Jmezuat0boA&bvm=bv.77880786,d.ZGU (19. 10. 2014).
- ČT 24. 2014. ROP rozdál miliardy. Některým projektům zbytečně. 5. 6. 2014. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/275621-rop-rozdal-miliardy-nekterym-projektum-zbytecne/?mobileRedirect=off> (5. 12. 2014).
- DOČKAL, Vít. 2003. Reforma strukturálních fondů ve světle nového rozšíření EU. *Global Politics*. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/reforma-strukturalnich-fondu> (29. 11. 2014).
- DOČKAL, Vít. 2004. Ústřední pojmy regionální politiky: Příspěvek ke studiu euroregionalismu. *Středoevropské politické studie*. Roč. 1, č. 6. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=192> (5. 11. 2014).
- DOČKAL, Vít, KOZLOVÁ, Michaela. Regionální politika v České republice. In DOČKAL, Vít (ed.). 2006. *Regionální politika EU a naplňování principu partnerství: Případové studie České republiky, Německa, Francie a Slovinska*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. 153 s. ISBN: 80-210-4012-2.
- Dotační.info. 2013. Evropská komise obnovila certifikaci ROP Jihozápad. 25. 4. 2013. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/tag/rop-jihozapad/> (4. 12. 2014).
- ESPOSTI, Roberto, BUSSOLETTI, Stefania. 2008. Impact of Objective 1 Funds on Regional Growth Convergence in the European Union: A Panel-data Approach. *Regional Studies*. Vol. 42. No. 2. Pp. 159-173. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=79a16b28-f201-4500-ae63-89b1bba0323b%40sessionmgr112&vid=2&hid=112> (1. 11. 2014).

Euroactiv. 2013. ROP Severozápad: Pokuty za chybné projekty jsou součástí plošné korekce . 27. 8. 2013. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/rop-severozapad-pokuty-za-chybne-projekty-jsou-soucasti-plosne-korekce-011066> (5. 12. 2014).

EZCURRA, Roberto, RAPÚN, Manuel. 2007. Regional Dynamics and Convergence Profiles in the Enlarged European Union: A Non-parametric Approach. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*. Vol. 98, No. 5. Pp. 564-584. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=923ea55d-6e79-4a55-b488-1ec011fd448e%40sessionmgr198&vid=2&hid=117> (3. 11. 2014).

GEPPERT, Kurt, STEPHAN, Andreas. 2008. Regional disparities in the European Union: Convergence and Agglomeration. *Papers in Regional Science*. Vol. 87. No. 2. Pp. 193-218. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=73d902d9-c87c-45f4-b19a-fafdd73b3b95%40sessionmgr4005&vid=2&hid=4205> (31. 10. 2014).

GORZELAK, Grzegorz. Development of Polish Regions and the EU Cohesion Policy. In: STRUBELT, Wendelin, GORZELAK, Grzegorz (eds.). 2008. *City and Region: Papers in Honour of Jiri Musil*. Opladen & Farmington Hills: Budrach UniPress Ltd. Pp. 97-120. ISBN 978-3-940755-07-0. Dostupné z: [http://www.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=EI1rEjSTv_wC&oi=fnd&pg=PA97&dq=gorzelak,+G.+\(2008\)+Development+of+Polish+regions+and+the+EU+cohesion+Policy&ots=myxy6u-2Tm&sig=44QtXFUZZCVWmiZuohfoyaB_uEQ&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false](http://www.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=EI1rEjSTv_wC&oi=fnd&pg=PA97&dq=gorzelak,+G.+(2008)+Development+of+Polish+regions+and+the+EU+cohesion+Policy&ots=myxy6u-2Tm&sig=44QtXFUZZCVWmiZuohfoyaB_uEQ&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false) (22. 11. 2014).

HÁJEK, Oldřich, NOVOSÁK, Jiří. 2010. Konvergence, Divergence a kohezní politika. In *Kohezní politika v širších souvislostech*. Žilina: Georg. ISBN 978-80-89401-19-2. 216 s.

HORKÁ, Lenka 2012. Regionální disparity konvergence v kontextu politiky soudržnosti EU. *Sborník příspěvků XV. mezinárodních kolokvia o regionálních vědách*. S. 28-35. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/Sbornik2012.pdf> (5. 11. 2014).

- HOLMAN, Robert. 2000. *Transformace české ekonomiky: V komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. ISBN 80-902795-6-2. Dostupné z: http://cepin.cz/docs/dokumenty/Transformace_holman.pdf (19. 11. 2014).
- CHLAD, Miloslav. 2010. Diferencovaný ekonomický rozvoj v regionech ČR: Potřeba makroekonomických indikátorů pro řízení v regionech. *Urbanismus a územní rozvoj*. Roč. 13. č. 5. s. 40-45. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2010/2010-05/06_diferencovany.pdf (9. 11. 2014).
- Ihned. 2013a. Města marně čekají na evropské peníze z ROP Severozápad. Zvažují hromadnou žalobu. 16. 4. 2013. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-59679640-rop-uver-mesta-kraj-ustecky-karlovarsky-rozpocet> (5. 12. 2014).
- Ihned. 2013b. Přijde ROP Severozápad o další tři miliardy z Bruselu?: Ministerští úředníci jsou pro. 18. 4. 2013. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-59717010-rop-severozapad-muze-prijit-o-dalsi-dotace> (5. 12. 2014).
- Ihned 2013c. Ústecko a Karlovarsko musí vrátit unii miliardy. 22. 3. 2013. Dostupné z: <http://ihned.cz/c1-59555520-ustecko-a-karlovarsko-musi-vratit-unii-miliardy-kalousek-jim-nabizi-pujcku> (5. 12. 2014).
- IOP. 2014b. Řízení a monitoring. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/Integrovaný-OP/O-programu/Rizeni-a-monitoring> (5. 12. 2014).
- FORMANOVÁ, Věra. 2013. *Evaluace kohezní politiky v České republice*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. Oeconomica. 21 s. ISBN: 978-80-245-1997-5.
- FRAIT, Jan; KOMÁREK, Luboš. 2001. Na cestě do Evropské unie: Nominální a reálná konvergence v tranzitních ekonomikách. *Finance a úvěr*. Roč. 51, č. 6, s. 314-330. Dostupné z: <http://core.kmi.open.ac.uk/download/pdf/6363501.pdf> (9. 11. 2014).
- JENÍČEK, Vladimír et al. 2010. *Vyvážený rozvoj: Na globální a regionální úrovni*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 132 s. ISBN 978-80-7400-195-6.
- JONÁŠ, Jiří. 2001. Vybrané otázky měnové politiky v ČR. VP č. 29. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/research/research_publications/mp_wp/download/vp29jonas.pdf (12. 11. 2014).

- KARPOVÁ, Eva. 2010. Vývoj ekonomik zemí střední a východní Evropy v kontextu světové ekonomické krize. *Současná Evropa*. Roč. 2010, č. 01, s. 85-107. Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/karpova1.pdf> (26. 10. 2014).
- KOŽIAK, Radoslav, KRÁL, Pavol, FLAŠKA, Filip, KRIŽO, Pavol. 2012. HDP ako jediný ukazovateľ regionálnej politiky EÚ? *Sborník příspěvků XV. mezinárodních kolokvia o regionálních vědách*. S. 19-27. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/Sbornik2012.pdf> (5. 11. 2014).
- LEONARDI, Robert. 2006. The Impact and Added Value of Cohesion Policy: Cohesion in the European Union. *Regional Studies*. Vol. 40, No. 2. Pp. 155-166. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=30467635-19e2-4d0b-bc70-698c551049cb%40sessionmgr115&vid=4&hid=120> (5. 11. 2014).
- LU, Ding. 2002. Rural-urban Income Disparity: Impact of Growth, Allocative, Efficiency, and Local Growth Welfare. *China Economic Review*. Vol. 13 (2002), Pp. 419-429. PII: S1043-951X(02)00100-1. Dostupné z: <http://web.cenet.org.cn/upfile/69601.pdf> (5. 11. 2014).
- KPMG. 2014. EU Funds in Central and Eastern Europe: Progress Report 2007-2013. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/CEE/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/EU%20Funds%20in%20Central%20and%20Eastern%20Europe%202013.pdf> (12. 10. 2014).
- MAGRINI, Stefano. 2004. Regional (di)convergence. *Handbook of Regional and Urban Economics*. Vol. 2004, No. 4. P. 2741-2796. Dostupné z: <http://www.econ.brown.edu/faculty/henderson/regionalconvergence2.pdf> (9. 11. 2014).
- MAREK, Dan, KANTOR, Tomáš. 2009. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Barrister & Principal. 215 s. ISBN 978-80-87029-56-5.
- MARKS, Gary. 1993. Structural Policy and Multilevel Governance in the EC. In CAFRUNY, Allan W.; ROSENTHAL, Glenda G. (eds.). *The State of the European Community*. Boulder: Lynne Rienner Publishers. 438 p. ISBN 9781555873592.

Dostupné z: <http://www.unc.edu/~gwm/uncmarks/assets/doc/marks%20-%20Structural%20Policy%20and%20Multilevel%20Governance.pdf> (1. 12. 2014).

MARZINOTTO, Benedicta. 2012. The Growth Effects of EU Cohesion Policy: A Meta-Analysis. *Bruegel Working Paper*. Vol. 2012, No. 14. Pp. 1-23. Dostupné z: <http://www.bruegel.org/download/parent/754-the-growth-effects-of-eu-cohesion-policy-a-meta-analysis/file/1619-the-growth-effects-of-eu-cohesion-policy-a-meta-analysis/> (9. 11. 2014).

MEJSTŘÍK, Jiří. 2010. Srovnání ekonomické výkonnosti evropských region podle NUTS a konstrukce porovnatelnosti hl. m. Prahy a dalších měst EU. *Útvar rozvoje hlavního města Prahy: Odbor strategické koncepce*. s. 1-15. Dostupné z: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/sp/analyzy_sp/srovnani_hdp_nuts_3_jm.pdf (17. 11. 2014).

MELECKÝ, Lukáš, STANIČKOVÁ, Michaela. 2011. Hodnocení konkurenceschopnosti regionů České republiky v kontextu Lisabonské strategie. *Ekonomická Revue – Central European Review of Economic Issues*. Vol. 14. Pp. 183-200. ISSN 1212-3951. Dostupné z: <http://www.ekf.vsb.cz/export/sites/ekf/cerei/cs/Papers/VOL14NUM03PAP04.pdf> (22. 11. 2014).

MEŘTLOVÁ, Libuše. 2012. Porovnání regionálních disparit v regionech České republiky. S. 81-90. Sborník příspěvků XV. mezinárodních kolokvia o regionálních vědách.

MIHAI, Talmaciu, MIOARA, Borza. 2011. Study on the Causes of Regional Economic Disparities in Romania. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*. Vol. 20, No. 1. Pp. 93-99. ISSN: 1582-5450. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=ac8fcfcd-667c-40b5-9e68-93c28b79fdf8%40sessionmgr4001&vid=3&hid=4111> (3. 11. 2014).

MMR-NOK. 2014b. *Analýza čerpání evropských fondů a krizové plány (plnění usnesení vlády ČR č. 94/2014)*. Únor 2014. 64 s. Dostupné z: http://www.asocr.cz/addons/107%20RHSD/Analyza_cerpani_evropskych_fondu_a_krizove_plany.pdf (5. 12. 2014).

NEVIMA, Jan, MELECKÝ, Lukáš. 2010. Analýza beta-konvergence regionů zemí Visegrádské čtyřky prostřednictvím nelineárního regresivního modelu. Dostupné z: <http://www.opf.slu.cz/aak/2011/03/nevima.pdf> (9. 11. 2014).

NEVIMA, Jan. 2012. Visegrad Four Countries – Case Study of Econometric Panel Data Model for Regional Competitiveness Evaluation. *Journal of Competitiveness*. Vol. 4, No. 4. Pp. 3-15. ISSN 1804-171X. Dostupné z: <http://www.cjournal.cz/files/113.pdf> (15. 11. 2014).

NOVOTNÝ, Josef. 2010. Regionální ekonomická konvergence, divergence a další aspekty distribuční dynamiky evropských regionů v období 1992-2006. *Politická ekonomie*. Roč. 2010, č. 2. S. 166-185. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=725.pdf> (9. 11. 2014).

NOVOTNÝ, Tomáš. 2013. Vyhodnocení stavu čerpání fondů EU u sedmnácti operačních programů v ČR. *Friedrich Ebert Stiftung*. Dostupné z: http://fesprag.ecn.cz/img_upload/3403f47f1c75ee9d75621c7be5f8ebdd/tomas_novotny_fondy_eu.pdf (5. 12. 2014).

PASCARIU, Gabriela Carmen, FRUNZA, Ramona. 2011. Eastern vs. Southern Peripherality in the EU: The Study from the Perspective of Centre-Periphery Model. *Transformations in Business & Economics*. Vol. 10, No 2B (23B). Pp.590-611. ISSN 1648-4460. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=48b2e3e3-a7dd-4461-b799-d5a9de950c40%40sessionmgr4002&vid=2&hid=4210> (1. 11. 2014).

RODRÍGUEZ-POSE, Andrés, FRATESI, Ugo. 2004. Between Development and Social Policies: The Impact of European Structural Funds in Objective 1 Regions. *Regional Studies*. Vol. 38, No. 1. Pp. 97-113. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=0f41db8a-bed6-45e9-83d8-19fafca3693f%40sessionmgr115&vid=2&hid=117> (3. 11. 2014).

RODOKANAKIS, Stavros. 2006. How Effective are the Regional Policies of Convergence in the EU? *European Research Studies*. Vol. IX, No. 3-4. Pp. 59 – 74. Dostupné z: http://www.ersj.eu/repec/ers/papers/06_34_p5.pdf (19. 11. 2014).

Rozhlas. 2014. Soud potvrdil Jiřímu Trnkovi trest za zneužití evropských dotací v ROP Jihozápad. 25. 6. 2014. Dostupné z :

http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/soud-potvrdil-jirimu-trnkovi-trest-za-zneuzeni-evropskych-dotaci-v-rop-jihozapad--1366964 (4. 12. 2014).

SALA-I-MARTIN, Xavier X. 1996. Regional Cohesion: Evidence and Theories of Regional Growth and Convergence. *European Economic Review*. Vol. 1996, No. 40. Pp. 1325-1352. Dostupné z: http://ac.els-cdn.com/0014292195000291/1-s2.0-0014292195000291-main.pdf?_tid=9f4f6466-6848-11e4-9495-00000aab0f01&acdnat=1415562364_a8fe30952ce43511596dded2554f1e4a (9. 11. 2014).

SMĘTKOWSKI, Maciej, WÓJCIK, Piotr. Regional Convergence in Central and Eastern European Countries: A Multidimensional Approach. *European Planning Studies*. Vol. 20. No. 6. Pp. 923-939. Dostupné z:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=f04654ef-839e-4cee-9ebf-346d63acbb65%40sessionmgr4002&vid=4&hid=4210> (22. 11. 2014).

SLAVÍK, Ctirad. 2007. Reálná konvergence České republiky k Evropské unii v porovnání s ostatními novými členskými zeměmi. *Politická ekonomie*. Roč. 2007. Č. 1. S. 23-40. ISSN 1801-5999. Dostupné z:

<http://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=588.pdf> (1. 11. 2014).

SMRČKOVÁ, Gabriela; VLČEK, Ivan; CVENGROŠ, František. 2008. Reálná konvergence: Souvislosti a příčiny. Výzkumná studie pro Ministerstvo financí ČR. Praha: Ministerstvo financí ČR. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/assets/en/media/Real-convergence-associations-and-causes.pdf> (9. 11. 2014).

SOLOW, Robert M. 1956. A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Economic Record*. Vol. 32. No. 63. Pp. 334-361. Dostupné z:

http://faculty.smu.edu/tosang/pdf/Solow_1956.pdf (27. 11. 2014).

SVATOŠOVÁ, Libuše, BOHÁČKOVÁ, Ivana. Metodologické přístupy k hodnocení regionálních disparit. *Sborník příspěvků XV. mezinárodních kolokvia o regionálních vědách*. S. 11-18. Dostupné z:

<http://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/Sbornik2012.pdf> (5. 11. 2014).

ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. 2010. *Vliv regionální politiky EU v Česku a v Německu na rozvoj venkovských obcí (případová srovnávací studie)*. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita: Provozně ekonomická fakulta. Praha. Dostupné z: <http://www.pef.czu.cz/cs/?dl=1&f=13118> (15. 11. 2014).

Týden. 2013. Brusel hrozí pozastavením financí pro ROP Střední Čechy. 17. 9. 2013. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/brusel-hrozi-pozastavenim-financi-pro-rop-stredni-cechy_282894.html#.VINhJDGG95I (5. 12. 2014).

TULEJA, Pavel. 2009. Regionální disparity v územním rozvoji ČR: Jejich vznik, identifikace a eliminace. Aplikace vybraných metod sledování a hodnocení regionálních disparit. *Případová studie. VŠB-Technická univerzita Ostrava - Ekonomická fakulta*. WD-55-08-1. 122 s. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/vysledky/14_PS2_Aplikace_vybranych_metod.pdf (15. 11. 2014).

TULEJA, Pavel. 2010. Měření regionálních disparit – pohled zpátky. *Regionální disparity a hospodářské subjekty v územním rozvoji*. Ostrava. S. 58-73. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/regdis_2010/pdf/05_regdis_%202010.pdf (16. 11. 2014).

TUNKROVÁ, Věra. 2012. Srovnání ekonomické výkonnosti regionů a budoucí podoba kohezní politiky v programovém období 2014-2020 v ČR. *Současná Evropa*. Roč. 2012. Č. 1. S. 39-51). Dostupné z: <http://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=se&pdf=12.pdf> (9. 11. 2014).

Úřad vlády ČR. 2014. *Ekonomické vyhodnocení členství České republiky v EU po deseti letech: Alternativní scénáře a kvantifikace*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/finalni-verze.pdf> (12. 10. 2014).

VAIDERE, Inese. 2011. The Impact of Regional and Cohesion Policy on the Economic Development of the EU. *European Integration Studies*. No. 5. ISSN 1822-8402. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=8413bbce-70d9-45fc-b3a3-f6ceaadc1d74%40sessionmgr4005&vid=2&hid=4105> (5. 11. 2014).

VILLAVERDE, José, MAZA, Adolfo. 2011. Regional Disparities in the EU: Are They Robust to the Use of Different Measures and Indicators? Report No. 2011/4. Pp. 1-54. Swedish Institute for European Policy Studies. Dostupné z: http://www.sieps.se/sites/default/files/2011_4.pdf (31. 10. 2014)

VITURKA, Milan. 2010. Regionální disparity a jejich hodnocení v kontextu regionální politiky. *Geografie*. Roč. 115. Č. 2. S. 131-143. Dostupné z: http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2012/11/gcgs022010_viturka1.pdf (9. 11. 2014).

WOKOUN, René, MATES, Pavel, KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava et al. 2011. Regionální politika v České republice. In *Základy regionální věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk. 474 s. ISBN 978-80-7380-304-9.

ZAHRADNÍK, Petr. 2013. Analýza čerpání fondů EU v České republice. *Friedrich Ebert Stiftung*. Dostupné z: http://fesprag.ecn.cz/img_upload/72ff215dde4b7f046a6aa04d2af13196/petr_zahradnik_cerpani_fondu_eu.pdf (5. 10. 2014).

ŽĎÁREK, Václav. 2006. Konvergence nových členských zemí EU a aktuální problémy. Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/konference-seminare/gf_Brno0906_VZ.pdf (9. 11. 2014).

ZIMMERMANNOVÁ, Lucie, BROWN, Lenka. 2010. *Problematika čerpání prostředků ze strukturálních fondů v České republice: Překážky limitující plynulé čerpání z fondů*. *NF VŠE*. s. 1 – 15. Dostupné z: http://nf.vse.cz/wp-content/uploads/fewpp_article-cerpani-SF-zimmermannova-brown.pdf